Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
C serija

C/2026/6005

2026 11 12

KOMISIJOS KOMUNIKATAS

Su tam tikromis DI sistemomis susijusių skaidrumo pareigų įgyvendinimo pagal Reglamento (ES) 2024/1689 (DI aktas) 50 straipsnį gairės

(C/2026/6005)

Turinys

Puslapis

1. PAGRINDINIAI FAKTAI IR TIKSLAI 3
2. SKAIDRUMO PAREIGŲ IR HORIZONTALIŲJŲ TEMŲ APŽVALGA 3
   - 2.1. DI akto 50 straipsnyje nustatytų skaidrumo pareigų apžvalga 3
   - 2.2. Loginis pagrindas ir tikslai 4
   - 2.3. Atsakingi subjektai pagal DI akto 50 straipsnį 5
   - 2.4. Neįtraukimas į DI akto taikymo sritį 7
     - 2.4.1. Diegėjai, vykdantys išimtinai asmeninę neprofesinę veiklą 7
     - 2.4.2. Moksliniai tyrimai ir plėtra 8
     - 2.4.3. DI sistemos, išleidžiamos pagal nemokamas ir atvirosios programinės įrangos licencijas 8
   - 2.5. Sąveika su draudžiama praktika, didelės rizikos DI sistemoms taikomais reikalavimais ir raštingumu DI srityje 9
   - 2.6. Sąveika su bendrosios paskirties DI modeliams ir (arba) sistemoms taikomomis taisyklėmis 9
3. DI AKTO 50 STRAIPSNIO 1 DALIS. INTERAKTYVIOJO DI SISTEMŲ SKAIDRUMAS 9
   - 3.1. Pagrindiniai elementai, sąvokos ir susijusi skaidrumo pareiga (-os) 10
     - 3.1.1. DI sistemos, kurių paskirtis – tiesiogiai sąveikauti su fiziniais asmenimis 10
     - 3.1.2. DI akto 50 straipsnio 1 dalyje nustatyta pareiga teikti informaciją 12
   - 3.2. DI akto 50 straipsnio 1 dalyje nustatytos pareigos teikti informaciją išimtys 14
     - 3.2.1. Išimtis dėl akivaizdžios sąveikos su DI sistema 14
     - 3.2.2. Išimtis, taikoma DI sistemoms, kurias pagal teisės aktus leidžiama naudoti teisėsaugos tikslais 16
   - 3.3. Sąveika su kitais Sąjungos teisės aktais 17
4. DI AKTO 50 STRAIPSNIO 2 DALIS. DI SUGENERUOTO AR ATLIKUS MANIPULIACIJAS GAUTO TURINIO ŽYMĖJIMAS IR APTIKIMAS 18
   - 4.1. Pagrindiniai DI akto 50 straipsnio 2 dalies elementai ir sąvokos 18
     - 4.1.1. DI sistemos, kuriomis generuojamas arba atlikus manipuliacijas gaunamas sintetinis turinys 18
     - 4.1.2. Į taikymo sritį patenkančios sintetinio turinio formos 19
     - 4.1.3. Turinys, nepatenkantis į DI akto 50 straipsnio 2 dalies taikymo sritį 20
   - 4.2. DI akto 50 straipsnio 2 dalyje nustatyta žymėjimo ir aptikimo pareiga 21
     - 4.2.1. Žymėjimo pareiga 21
     - 4.2.2. Aptikimo pareiga 22
     - 4.2.3. Atitiktis techniniams sprendimams taikomiems reikalavimams: veiksmingumas, sąveikumas, pagrįstumas ir patikimumas 22
   - 4.3. DI akto 50 straipsnio 2 dalyje nustatytų pareigų išimtys 24
   - 4.4. Sąveika su kitais Sąjungos teisės aktais 25

5. DI AKTO 50 STRAIPSNIO 3 DALIS. EMOCIJŲ ATPAŽINIMO SISTEMOS IR BIOMETRINIO KATEGORIZAVIMO SISTEMOS 26

5.1. Pagrindiniai elementai, sąvokos ir susijusi skaidrumo pareiga (-os) pagal DI akto 50 straipsnio 3 dalį ... 27

5.1.1. Emocijų atpažinimo sistemos sąvoka 27

5.1.2. Biometrinio kategorizavimo sistemos sąvoka 27

5.1.3. Pareiga teikti informaciją pagal DI akto 50 straipsnio 3 dalį 27

5.2. Išimtis teisėsaugos tikslais 28

5.3. Sąveika su kitais Sąjungos teisės aktais 28

6. 50 STRAIPSNIO 4 DALIS. SINTETINĖS SANKAITOS IR TAM TIKRO SKELBIAMO TEKSTO ŽENKLINIMAS 28

6.1. Pagrindiniai su sintetine sankaita susiję elementai, sąvokos ir skaidrumo pareiga (-os) pagal DI akto 50 straipsnio 4 dalį 28

6.1.1. Sąvoka „sintetinė sankaita“ 29

6.1.2. Informacijos atskleidimo pareiga pagal DI akto 50 straipsnio 4 dalies pirmą pastraipą 31

6.1.3. Meninio, kūrybinio, satyrinio, išgalvoto ar analogiško sintetinės sankaitos turinio skaidrumas .. 32

6.1.4. Išimtis, taikoma teisėsaugos tikslais 34

6.1.5. Sąveika su kitais Sąjungos teisės aktais 34

6.2. Pagrindiniai su DI sugeneruotu arba atlikus manipuliacijas gautu tekstu susiję elementai, sąvokos ir skaidrumo pareiga (-os) pagal DI akto 50 straipsnio 4 dalį 35

6.2.1. Tekstas, skelbiamas siekiant informuoti visuomenę viešojo intereso klausimais 36

6.2.2. Informacijos atskleidimo pareiga pagal DI akto 50 straipsnio 4 dalies antrą pastraipą 37

6.2.3. Skaidrumo pareigos išimtis, taikoma tekstui, kuriam buvo taikoma žmogaus atliekama peržiūra arba redakcinė kontrolė ir už kurio paskelbimą prisiimama redakcinė atsakomybė 37

6.2.4. Išimtis, taikoma teisėsaugos tikslais 38

6.2.5. Sąveika su kitais Sąjungos teisės aktais 39

7. HORIZONTALIEJI REIKALAVIMAI, TAIKYTINI PAGAL DI AKTO 50 STRAIPSNIO 5 DALĮ TEIKIAMAI INFORMACIJAI ... 39

7.1. Informacijos pateikimas aiškiai ir matomai 39

7.2. Pirmoji sąveika arba pirmasis panaudojimas 40

7.3. Taikytinų prieinamumo reikalavimų laikymasis 40

8. DI AKTO 50 STRAIPSNIO VYKDYMO UŽTIKRINIMAS 40

8.1. Tinkamu laikomo praktikos kodekso laikymosi poveikis 41

8.2. Rinkos priežiūros institucijos 42

8.3. Sankcijos 42

8.4. Įsigaliojimas 42

9. GAIRIŲ PERŽIŪRA IR ATNAUJINIMAS 43

1. **PAGRINDINIAI FAKTAI IR TIKSLAI**

(1) 2024 m. rugpjūčio 1 d. įsigaliojo 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1689, kuriuo nustatomos suderintos dirbtinio intelekto taisyklės ir iš dalies keičiami tam tikri reglamentai (toliau – DI aktas) ([1]). DI aktu nustatytos suderintos dirbtinio intelekto (toliau – DI) sistemų pateikimo rinkai, pradėjimo naudoti ir naudojimo Sąjungoje taisyklės ([2]). Jo tikslas – skatinti patikimo DI srities inovacijas ir diegimą, kartu užtikrinant aukšto lygio sveikatos, saugos ir pagrindinių teisių apsaugą Sąjungoje, įskaitant demokratijos ir teisinės valstybės apsaugą.

(2) DI akte laikomasi rizika grindžiamo požiūrio, pagal kurį DI sistemos skirstomos į keturias skirtingas rizikos kategorijas, iš kurių viena yra skaidrumo riziką keliančios DI sistemos, kurioms taikomos DI akto 50 straipsnyje nustatytos pareigos. Šios skaidrumo pareigos taikomos praėjus dvejiems metams nuo DI akto įsigaliojimo, t. y. nuo 2026 m. rugpjūčio 2 d.

(3) Pagal DI akto 96 straipsnio 1 dalies d punktą, šios Komisijos gairės skelbiamos siekiant padėti kompetentingoms institucijoms, taip pat DI sistemų tiekėjams ir diegėjams užtikrinti, kad DI akto 50 straipsnyje nustatytų skaidrumo pareigų būtų laikomasi nuosekliai, veiksmingai, proporcingai ir vienodai.

(4) Rengiant šias gaires remtasi įvairių suinteresuotųjų subjektų pateikta informacija, surinkta per Komisijos surengtas plataus masto konsultacijas, ir DI valdyboje valstybių narių pateikta informacija, taip pat suinteresuotųjų subjektų pateikta informacija apie gairių projektą, kuris buvo paskelbtas konsultacijoms.

(5) Šios gairės nėra privalomos. Autoritetingą DI akto aiškinimą galiausiai gali pateikti tik Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – ESTT).

2. **SKAIDRUMO PAREIGŲ IR HORIZONTALIŲJŲ TEMŲ APŽVALGA**

2.1. **DI akto 50 straipsnyje nustatytų skaidrumo pareigų apžvalga**

(6) DI akto 50 straipsnyje nustatytos keturios skaidrumo pareigos, kurių kiekviena taikoma skirtingų rūšių DI sistemoms ar jų išvediniams.

Nuostata	DI sistemos / išvedinio rūšis	Skaidrumo pareiga	Išimtys arba speciali tvarka
50 straipsnio 1 dalis	DI sistemos, tiesiogiai sąveikaujančios su fiziniais asmenimis	Tiekėjai DI sistemą turi kurti ir projektuoti taip, kad atitinkami fiziniai asmenys būtų informuojami apie tai, kad jie sąveikauja su DI sistema.	Išimtys: 1) jei dirbtinė sąveikos kilmė yra akivaizdi arba 2) sistemą pagal teisės aktus leidžiama naudoti siekiant nustatyti nusikalstamas veikas, užkirsti joms kelią, jas tirti ir už jas patraukti baudžiamojon atsakomybėn, nebent ta sistema leidžiama naudotis visuomenei pranešimo apie nusikalstamą veiką tikslais.

([1]) 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1689, kuriuo nustatomos suderintos dirbtinio intelekto taisyklės (Dirbtinio intelekto aktas) (OL L, 2024/1689, 2024 7 12, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj).

([2]) DI akto 1 straipsnis.

Nuostata	DI sistemos / išvedinio rūšis	Skaidrumo pareiga	Išimtys arba speciali tvarka
50 straipsnio 2 dalis	DI sistemos, kuriomis sugeneruojamas arba atlikus manipuliacijas gaunamas sintetinis judamo ar nejudamo vaizdo, garso arba tekstinis turinys	Tiekėjai turi užtikrinti, kad DI sistemos išvediniai būtų pažymėti kompiuterio skaitomu formatu ir kad būtų galima atpažinti, jog jie yra sugeneruoti dirbtinai arba manipuliuojant, o taikomi techniniai sprendimai būtų veiksmingi, sąveikūs, pagrįsti ir patikimi.	Išimtys: 1) jei DI sistema atlieka pagalbinę standartinio redagavimo funkciją arba iš esmės nepakeičia įvesties duomenų ar jų semantikos arba 2) DI sistemą pagal teisės aktus leidžiama naudoti siekiant nustatyti nusikalstamas veikas, užkirsti joms kelią, jas tirti ar už jas patraukti baudžiamojon atsakomybėn.
50 straipsnio 3 dalis	Emocijų atpažinimo arba biometrinio kategorizavimo DI sistemos	Diegėjai turi informuoti fizinius asmenis, kuriems ši sistema taikoma, apie DI sistemos veikimą.	Išimtis taikoma, jei DI sistemą pagal teisės aktus leidžiama naudoti siekiant nustatyti nusikalstamas veikas, užkirsti joms kelią, jas tirti ir už jas patraukti baudžiamojon atsakomybėn.
50 straipsnio 4 dalis	DI sistemos, kuriomis generuojama arba atlikus manipuliacijas gaunama sintetinė sankaita ar tekstas, skelbiami siekiant informuoti visuomenę viešojo intereso klausimais	Diegėjai turi atskleisti, kad turinys buvo sugeneruotas dirbtinai arba manipuliuojant.	Išimtys: jei 1) DI sistemą pagal teisės aktus leidžiama naudoti siekiant nustatyti nusikalstamas veikas, užkirsti joms kelią, jas tirti ar už jas patraukti baudžiamojon atsakomybėn arba 2) jei paskelbtam tekstui buvo taikomas žmogaus atliekamos peržiūros arba redakcinės kontrolės procesas ir jam taikoma redakcinė atsakomybė. Sintetinei sankaitai, kuri yra meninių, kūrybinių, išgalvotų, satyrinių ar analogiškų kūrinių ar programų dalis, taikoma speciali informacijos atskleidimo tvarka.

(7) Kiekviena iš šių keturių pareigų nagrinėjama šių gairių 3–6 skirsniuose. Be to, DI akto 50 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad 1–4 dalyse nurodyta informacija atitinkamiems fiziniams asmenims pateikiama aiškiai ir matomai ne vėliau nei pirmosios sąveikos arba sistemos panaudojimo jų atžvilgiu metu ir turi atitikti taikytinus prieinamumo reikalavimus. Šie reikalavimai išsamiau paaiškinami 7 skirsnyje.

(8) Įvairios DI akto 50 straipsnyje nustatytos skaidrumo pareigos gali būti bendrai taikomos vienai DI sistemai (jos išvediniams), todėl atsakomybė gali tekti skirtingiems subjektams (tiekėjams arba diegėjams). Pavyzdžiui, jei DI sistema generuoja vaizdus per tiesioginę sąveiką su fiziniu asmeniu, sistemos tiekėjui gali tekti laikytis DI akto 50 straipsnio 1 ir 2 dalių reikalavimų. Jei ta sistema taip pat gali generuoti vaizdus, kurie yra sintetinė sankaita, arba tekstą, skelbiamą viešojo intereso klausimais, diegėjui papildomai gali tekti laikytis DI akto 50 straipsnio 4 dalies reikalavimų.

2.2. **Loginis pagrindas ir tikslai**

(9) Kaip paaiškinta DI akto 132–136 konstatuojamosiose dalyse, skaidrumo pareigų tikslas – sumažinti apsimetimo kitu asmeniu, apgaulės, klaidingos informacijos, plataus masto manipuliavimo ir sukčiavimo riziką ir sušvelninti galimą neigiamą DI sugeneruoto ar atlikus manipuliacijas gauto turinio arba sąveikos poveikį demokratiniams procesams ir visuomenės pasitikėjimui. Asmenų informavimas apie sąveikos ir turinio DI kilmę padės jiems priimti informacija pagrįstus sprendimus, taip pat padės apsaugoti pasitikėjimą informacijos ekosistema ir jos vientisumą. Skaidrumas yra ne tik techninės atitikties reikalavimas, bet ir būtina sąlyga, kad fiziniai asmenys galėtų atpažinti DI grindžiamą sąveiką ir turinį arba emocijų atpažinimo ar biometrinio kategorizavimo sistemų naudojimą. Užtikrinus skaidrų ir patikimą interaktyviojo ir generatyvinio DI sistemų naudojimą taip pat bus galima užtikrinti asmens savarankiškumą ir Europos vertybes, žmogaus orumą ir kitas pagrindines teises (pvz., minties laisvę, privatumą, lygybę ir nediskriminavimą, vartotojų apsaugą, intelektinę nuosavybę ir kt.), kartu išsaugant saviraiškos laisvę ir žiniasklaidos turinio patikimumą.

2.3. **Atsakingi subjektai pagal DI akto 50 straipsnį**

(10) Pagal DI akto 3 straipsnio 3 dalį, **tiekėjai** yra fiziniai ar juridiniai asmenys, valdžios institucijos, agentūros ar kitos įstaigos, kurie kuria DI sistemas arba nurodo jas kurti ir pateikia jas Sąjungos rinkai arba pradeda jas naudoti savo vardu ar su savo prekių ženklu už atlygį arba nemokamai. Tiekėjai turi laikytis atitinkamų jiems taikomų DI akto 50 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytų skaidrumo pareigų, neatsižvelgiant į tai, ar jie įsisteigę ar yra Sąjungoje, ar trečiojoje valstybėje ([3]). DI aktas taip pat taikomas už Sąjungos ribų įsisteigusiems ar esantiems tiekėjams, jei jų DI sistemos išvedinių naudojami Sąjungoje ([4]). Tačiau vien dėl atsitiktinio, nenumatyto ar neleistino naudojimo galutinės grandies sektoriuje tokiems trečiųjų valstybių interaktyviojo ar generatyvinio DI sistemų, kurios nėra pateikiamos rinkai ar pradedamos naudoti Sąjungoje, tiekėjams pareigos neturėtų būti taikomos, nedarant poveikio kompetentingų rinkos priežiūros institucijų įgaliojimams jų išvedinius laikyti neatitinkančiais DI akto.

(11) Tiekėjai turi užtikrinti, kad jų interaktyviojo arba generatyvinio DI sistemos būtų skaidrios, integruotos į sistemos projektavimą ir veikimą, ir užtikrinti, kad visos atitinkamos DI akto 50 straipsnio 1, 2 ir 5 dalyse nustatytos skaidrumo pareigos būtų įvykdytos ne vėliau kaip tada, kai tos sistemos pateikiamos rinkai arba pradedamos naudoti. Visi fiziniai asmenys, sąveikaujantys su DI sistema arba patiriantys į taikymo sritį patenkančių jos išvedinių poveikį, turi būti veiksmingai ir nuosekliai informuojami per visą DI sistemos, kurią tas tiekėjas pateikė rinkai arba pradėjo naudoti, gyvavimo ciklą (neatsižvelgiant į tai, kas yra sistemos diegėjai ar kiti naudotojai).

> Pavyzdžiui, įmonė savo vardu ar naudodama savo prekių ženklą Sąjungos rinkai pateikia generatyvinio arba interaktyviojo DI taikomąją programą (pvz., pokalbių robotą, vaizdų generatorių, DI agentą), skirtą vartotojams, profesionaliems naudotojams ar kitiems juridiniams asmenims, kurie gali tiesiogiai naudoti DI sistemą sąveikai arba turiniui generuoti (be kita ko, integruodami sistemą į savo esamus procesus ir atitinkamai ją naudodami be būtinybės ją keisti ar naudoti papildomus komponentus). Įmonė yra tiekėjas, atsakingas už DI akto 50 straipsnio 1 ir (arba) 2 dalyse nustatytų skaidrumo pareigų laikymąsi, nepriklausomai nuo to, ar DI sistema teikiama nemokamai, ar už atlygį, ir nepriklausomai nuo to, ar tiekėjas yra įsisteigęs arba yra Sąjungoje, ar trečiojoje valstybėje.
>
> Kitas tiekėjo pavyzdys – įmonė arba kita organizacija (pvz., valdžios institucija), kuri pati sukūrė interaktyviojo DI sistemą (pvz., pokalbių robotą) ir pradeda ją naudoti Sąjungoje savo reikmėms ir savo vardu arba naudodama savo prekių ženklą.
>
> Jei įmonė perima kito tiekėjo rinkai jau pateiktą generatyvinio DI sistemą ir ją pakeičia (pvz., naudodama naujus mokymo duomenis), o vėliau savo vardu arba naudodama savo prekių ženklą pradeda ją naudoti, ta įmonė tampa naujosios sistemos tiekėja, nedarant poveikio pirminės DI sistemos tiekėjo atsakomybei už pirminę sistemą.

(12) Diegėjai yra fiziniai arba juridiniai asmenys, valdžios institucijos, agentūros ar kitos įstaigos, naudojantys DI sistemas pagal savo įgaliojimus, išskyrus atvejus, kai jos naudojamos asmeniniais neprofesinės veiklos tikslais ([5]). Įgaliojimai DI sistemos atžvilgiu turėtų būti suprantami kaip atsakomybės už sprendimą diegti sistemą ir už faktinį jos naudojimo būdą (įskaitant jos išvedinius) prisiėmimas. Tam nebūtinai reikia techniškai kontroliuoti DI sistemos veikimą, jei diegėjas priima sprendimą, kokiais tikslais ir kaip DI sistema turi būti naudojama (be kita ko, decentralizuotuose darbo procesuose ir įmonių grupių struktūrose). Sudėtingose turinio kūrimo ir platinimo vertės grandinėse dalyvaujantys diegėjai turėtų imtis proporcingų priemonių siekdami užtikrinti, kad pagal DI akto 50 straipsnio 4 dalį jų įgyvendintas turinio ženklinimas būtų aiškiai ir matomai pateikiamas tikslinei ir numatomai auditorijai pirmosios sąveikos metu, kaip nustatyta DI akto 50 straipsnio 5 dalyje (pvz., nustatant sutartines sąlygas platinimo partneriams, naudotojo patirties (UX) nuostatas ir pateiktinas sąsajas).

([3]) DI akto 2 straipsnio 1 dalies a punktas, 3 straipsnio 3, 9 ir 11 dalys. Daugiau rekomendacijų dėl pateikimo rinkai, pradėjimo naudoti ir naudojimo sąvokų pateikta Komisijos gairėse dėl draudžiamos dirbtinio intelekto praktikos, C(2025) 5052, ir Komisijos pranešimo „2022 m. Mėlynasis vadovas dėl gaminius reglamentuojančių ES taisyklių įgyvendinimo“, 2 skirsnyje (OL C 247, 29.6.2022, p. 1).

([4]) DI akto 2 straipsnio 1 dalies c punktas ir 22 konstatuojamoji dalis.

([5]) DI akto 3 straipsnio 4 dalis.

(13) Diegėjai patenka į DI akto 50 straipsnio 3 ir 4 dalyse nustatytų skaidrumo pareigų taikymo sritį, jei jų įsisteigimo vieta ar buvimo vieta yra Sąjungoje arba jei jie yra įsisteigę ar yra trečiojoje valstybėje, tačiau DI sistemos išvediniai naudojami Sąjungoje ([6]). Pastaruoju atveju skaidrumo pareigos taikomos už Sąjungos ribų esantiems arba įsisteigusiems subjektams, kai pats diegėjas numato DI išvedinių sklaidą ir naudojimą Sąjungoje (t. y. nukreipia arba leidžia juos platinti Sąjungoje, be kita ko, skelbdamas sintetinę sankaitą visame pasaulyje prieinamame internete). Tačiau trečiųjų valstybių diegėjai neprivalo laikytis skaidrumo pareigų, kai DI sistemos turinys pasiekia Sąjungos auditoriją kanalais, kurių neįmanoma numatyti ir kurių jie negali kontroliuoti.

(14) Kai DI sistemos diegėjas yra juridinis asmuo, pagal kurio įgaliojimus sistema naudojama, (pvz., reklamos bendrovė) pavieniai darbuotojai, veikiantys pagal to juridinio asmens nurodymus ir jam kontroliuojant, (pvz., skaitmeninės animacijos kūrėjai, interneto svetainių dizaineriai, turinio kūrėjai, žurnalistai) neturėtų būti laikomi atskirais tos sistemos diegėjais. Juridinis asmuo tebėra diegėjas, net jei jis įtraukia trečiąsias šalis (pvz., rangovus, laisvai samdomus darbuotojus) į sistemos eksploatavimą jo vardu ir jo atsakomybe bei jam kontroliuojant.

> Pavyzdžiui, Sąjungoje įsteigta žiniasklaidos priemonė, kurios redaktoriai naudoja DI sistemą rengdami rašytinę informaciją apie aktualius įvykius ir visame pasaulyje prieinamoje interneto svetainėje skelbia DI sugeneruotus tekstus viešojo intereso klausimais, yra diegėjas, kuriam taikomas DI aktas. Panašiai, trečiojoje valstybėje įsisteigusi įmonė, naudojanti DI sistemą Sąjungoje rodomoje reklamoje pateikiamos įžymybės sintetinei sankaitai sugeneruoti, taip pat yra diegėjas, patenkantis į DI akto taikymo sritį.
>
> Kita vertus, bendrovė, kuri tik paveda reklamos agentūrai sukurti reklamą, tačiau nepriima sprendimų ir nekontroliuoja, ar reklamos agentūra naudoja DI gamybos procese ir kaip tai daro, nėra diegėja.

(15) Veiklos vykdytojai (pvz., tiekėjai ir diegėjai) gali vienu metu atlikti daugiau nei vieną su DI sistema susijusį vaidmenį. Pavyzdžiui, įmonė gali sukurti savo generatyvinio DI sistemą ir ją naudoti sintetinei sankaitai generuoti. Tokiu atveju ji bus laikoma tiek tiekėja, tiek diegėja, kuri turi užtikrinti, kad būtų laikomasi žymėjimo kompiuterio skaitomu formatu pareigų pagal DI akto 50 straipsnio 2 dalį ir aiškaus bei suvokiamo sintetinės sankaitos ženklinimo reikalavimų pagal 50 straipsnio 4 dalį.

(16) Tačiau kiti subjektai (pvz., prieglobos paslaugų teikėjai, įskaitant interneto platformas, arba transliuotojai), kurių vaidmuo yra tik skleisti ar perduoti trečiųjų šalių sukurtą DI sugeneruotą ar atlikus manipuliacijas gautą turinį arba kurie gauna DI sugeneruotą ar atlikus manipuliacijas gautą turinį arba susiduria su juo neturėdami įgaliojimų dėl DI sistemos naudojimo DI turiniui generuoti ar juo manipuliuoti, nelaikomi diegėjais, kaip tai suprantama DI akte. Nors pagal DI aktą tie subjektai nėra atsakingi, jiems vis tiek gali tekti svarbus vaidmuo vertės grandinėje, kad būtų išsaugotas pasitikėjimas informacijos ekosistema ir jos vientisumas. Todėl jie primygtinai raginami išsaugoti žymėjimą ir ženklinimą, įgyvendinamus pagal DI akto 50 straipsnį, ir įgyvendinti proporcingas ir techniškai įmanomas priemones, kad fiziniai asmenys galėtų aptikti DI sugeneruotą ar atlikus manipuliacijas gautą turinį, nedarant poveikio generatyvinio DI sistemų tiekėjų ir diegėjų atsakomybei ar bet kokioms pareigoms ar atsakomybei pagal Reglamentą (ES) 2022/2065 (Skaitmeninių paslaugų aktą – SPA) ([7]) arba kitą taikytiną Sąjungos ar nacionalinė teisės aktą.

([6]) DI akto 2 straipsnio 1 dalies b ir c punktai.

([7]) 2022 m. spalio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/2065 dėl bendrosios skaitmeninių paslaugų rinkos (OL L 277, 2022 10 27, p. 1).

(17) Kiti profesinę veiklą vykdantys ir turinį skleidžiantys subjektai (net jei jiems tiesiogiai netaikomas DI akto 50 straipsnis) taip pat skatinami imtis proporcingų ir tinkamų priemonių, kad fiziniai asmenys, kuriuos galiausiai pasiekia toks turinys, būtų veiksmingai informuojami ir galėtų atpažinti, kad turinys yra sugeneruotas dirbtinai arba manipuliuojant. Be to, gali būti reikalaujama, kad šios šalys ženklintų atitinkamas sintetines sankaitas arba skelbiamus tekstus viešojo intereso klausimais pagal kitas taikytinas teisines ar deontologines taisykles (pvz., transliuotojas pažymi privataus asmens sukurtą sintetinę sankaitą ir parodo ją kaip televizijos programos dalį). Tačiau vien tai, kad subjektas ženklina turinį arba naudoja paženklintą turinį, nereiškia, kad pastarasis laikomas diegėju, kaip tai suprantama DI akte. DI aktu neišplečiama tų subjektų teisinė atsakomybė pagal taikytinas teisines sistemas ir jai nedaromas poveikis, jei jie tuo pačiu metu nėra laikomi DI sistemų tiekėjais ar diegėjais.

2.4. **Neįtraukimas į DI akto taikymo sritį**

(18) DI akto 2 straipsnyje nustatytos kelios bendrosios DI akto taikymo srities išimtys, jau paaiškintos Komisijos gairėse dėl draudžiamos dirbtinio intelekto praktikos ([8]). Šiame skirsnyje atitinkamai bus nagrinėjami tik tie aspektai, kurie yra svarbūs DI akto 50 straipsnyje nustatytoms skaidrumo pareigoms.

2.4.1. *Diegėjai, vykdantys išimtinai asmeninę neprofesinę veiklą*

(19) Pagal DI akto 2 straipsnio 10 dalį, reglamentas netaikomas diegėjų, kurie yra fiziniai asmenys, naudojantys DI sistemas vykdydami išimtinai asmeninę neprofesinę veiklą, pareigoms ([9]). Bet kokia veikla, kurią vykdydami fiziniai asmenys reguliariai gauna ekonominės naudos ar kitaip užsiima profesine, verslo, prekybos, su darbu susijusia ar laisvai samdomo specialisto veikla, yra laikytina profesine veikla. Sąvoka „išimtinai asmeninė“ patikslinama sąvoka „neprofesinė“, t. y. tam, kad asmeniui būtų taikoma ši išimtis, jis turi veikti tiek asmeniniais, tiek neprofesiniais tikslais. Bet kokiam naudojimui, kurį vykdo fiziniai asmenys, veikiantys diegėjo, vykdančio profesines pareigas, vardu arba pagal jo įgaliojimus, bus taikomos DI akto 50 straipsnio 3 ir 4 dalyse nustatytos profesionalaus diegėjo skaidrumo pareigos.

Į taikymo sritį nepatenkančio asmeninio neprofesionalaus DI sistemų naudojimo pavyzdžiai:

— asmenys, naudojantys DI sistemą savo namų ūkio narių sintetinei sankaitai generuoti,

— asmenys, kurie DI sistemą naudoja kaip asmeninę priemonę tekstui įvairiomis temomis generuoti (pvz., mokiniai ar studentai, naudojantys DI namų darbams atlikti),

— asmenys, kurie DI sistemą naudoja kaip asmeninę priemonę sintetinei sankaitai, platinamai socialiniuose tinkluose, generuoti.

(20) DI akto 2 straipsnio 10 dalyje nustatyta išimtis taikoma diegėjų pareigoms tik kai sistema naudojama išimtinai asmeninei neprofesinei veiklai. Pati sistema ir toliau patenka į DI akto taikymo sritį dėl tiekėjų, pateikiančių sistemą rinkai arba pradedančių ją naudoti, ir diegėjų, naudojančių sistemą profesionaliam naudojimui, pareigų. Išimtis taip pat nedaro poveikio kitų atitinkamų Sąjungos ir nacionalinės teisės aktų taikymui.

([8]) Žr. Komisijos gairių dėl draudžiamos dirbtinio intelekto praktikos, nustatytos Reglamentu (ES) 2024/1689 (DI aktas), (Briuselis, 2025 7 29, C(2025) 5052 *final*) 2.5 skirsnį.

([9]) Diegėjo apibrėžtis taip pat neapima tokią veiklą vykdančių naudotojų (žr. 2.3 skirsnį).

Pavyzdžiui, DI sistemos, naudojamos asmeniniame kalėdiniame atviruke pateikiamai sintetinei sankaitai generuoti, tiekėjas turėtų pažymėti tokią sintetinę sankaitą kompiuterio skaitomu formatu, laikydamasis DI akto 50 straipsnio 2 dalyje nustatytos skaidrumo pareigos. Be to, DI akto 50 straipsnio 4 dalyje nustatyta diegėjo pareiga nebus taikoma, jei sistemą fiziniai asmenys naudos išimtinai asmeninei neprofesinei veiklai.

2.4.2. *Moksliniai tyrimai ir plėtra*

(21) DI akto 2 straipsnio 6 dalyje nustatyta išimtis DI sistemoms ar DI modeliams, įskaitant jų išvedinius, kurie specialiai sukurti ir pradėti naudoti vien mokslinių tyrimų ir plėtros tikslais. Ši išimtis nedaro poveikio taikomiems mokslinių tyrimų etikos standartams ir ES duomenų apsaugos bei kitiems teisės aktams. Kalbant apie DI akto 50 straipsnį, ši išimtis taikoma ne tik interaktyviojo DI sistemoms, bet ir generatyvinio DI sistemų (įskaitant sintetinės sankaitos turinį), naudojamų mokslinių tyrimų tikslais, išvediniams. Tačiau jei tos sistemos būtų pradėtos naudoti arba jų išvediniai būtų naudojami kitais nei vien mokslinių tyrimų ir plėtros tikslais, vis tiek reikėtų laikytis atitinkamų DI akto 50 straipsnyje nustatytų skaidrumo pareigų.

Pavyzdžiui, jei tyrėjai kuria ir pateikia rinkai arba pradeda naudoti interaktyviojo DI sistemą ir nori ištirti, ar fiziniai asmenys, sąveikaudami su ta DI sistema žodžiu, geba atskirti DI sistemas nuo žmonių, jiems nereikia įgyvendinti atitinkamų skaidrumo pareigų pagal DI akto 50 straipsnio 1 ir 2 dalis. Tačiau jei ta pati interaktyviojo DI sistema būtų pradėta naudoti ir kitais nei mokslinių tyrimų ir plėtros tikslais, reikėtų laikytis atitinkamų DI akto 50 straipsnyje nustatytų skaidrumo pareigų.

(22) Be to, DI akto 2 straipsnio 8 dalis neapima su DI sistemomis ar DI modeliais susijusios mokslinių tyrimų, bandymų ar plėtros veiklos, vykdomos prieš juos pateikiant rinkai arba pradedant naudoti. Ši išimtis netaikoma bandymams realiomis sąlygomis (atliekamiems apribotoje bandomojoje DI reglamentavimo aplinkoje arba už jos ribų). Be to, kai atlikus tokią mokslinių tyrimų ir bandymų veiklą DI sistema pateikiama rinkai arba pradedama naudoti, ji vis tiek turėtų atitikti atitinkamas skaidrumo pareigas pagal DI akto 50 straipsnį ([10]).

2.4.3. *DI sistemos, išleidžiamos pagal nemokamas ir atvirosios programinės įrangos licencijas*

(23) Pagal DI akto 2 straipsnio 12 punktą, DI sistemos, išleidžiamos pagal nemokamas ir atvirosios programinės įrangos licencijas, nepatenka į DI akto taikymo sritį, jeigu joms netaikomi DI akto 5 straipsnyje nustatyti draudimai ar DI akto 50 straipsnyje nustatytos skaidrumo pareigos arba jos nepriskiriamos didelės rizikos sistemoms ([11]). Tai reiškia, kad atvirojo kodo DI sistemų, kurioms taikomas DI akto 50 straipsnis, tiekėjai ir diegėjai vis tiek turi užtikrinti, kad būtų vykdomos jų atitinkamos skaidrumo pareigos.

(24) Kita vertus, nemokamų ir atvirojo kodo DI komponentų, kurie apima programinę įrangą, duomenis, modelius, priemones, paslaugas ar procesus, skirtus DI sistemai pritaikyti ir į ją integruoti ir kurie patys savaime (iš dalies arba visiškai) nėra DI sistema, tiekėjams DI akto 50 straipsnyje nustatytos skaidrumo pareigos netaikomos. Vis dėlto tokių sistemų tiekėjai raginami kurti tuos modelius, komponentus ir paslaugas 27 punkte aprašytu būdu, kiek tai proporcinga ir įmanoma.

([10]) DI akto 25 konstatuojamoji dalis.

([11]) DI akto 102 konstatuojamojoje dalyje paaiškinta, kad kai programinė įranga ir duomenys išleidžiami pagal nemokamą ir atvirosios programinės įrangos licenciją, „jais galima atvirai dalytis, kai naudotojai gali laisvai prieiti prie jų arba pakeistų jų versijų, juos naudoti, keisti ir platinti“.

2.5. **Sąveika su draudžiama praktika, didelės rizikos DI sistemoms taikomais reikalavimais ir raštingumu DI srityje**

(25) DI akto 137 konstatuojamojoje dalyje paaiškinta, kad DI akto 50 straipsnyje nustatytų skaidrumo pareigų laikymasis konkrečios DI sistemos atžvilgiu negali būti aiškinamas kaip rodantis, kad tos DI sistemos arba jos išvedinių naudojimas yra teisėtas pagal DI aktą. Visų pirma DI sistemoms, kurioms taikomos DI akto 50 straipsnyje nustatytos pareigos, gali būti taikomas DI akto 5 straipsnis ir todėl jos gali būti draudžiamos (pvz., emocijų atpažinimo sistemų naudojimas darbo vietoje arba švietimo įstaigose) ([12]). Be to, DI sistemos, kurioms taikomas DI akto 50 straipsnis, taip pat gali būti klasifikuojamos kaip didelės rizikos sistemos ([13]) ir joms gali būti taikomi atitinkami tokioms sistemoms taikytini reikalavimai ir pareigos. Todėl DI akto 50 straipsnio reikalavimų laikymasis nepakeičia, neapriboja ir nedaro poveikio pareigoms, kylančioms pagal kitas DI akto nuostatas ([14]). Be to, DI sistemos taip pat gali patekti į DI akto 50 straipsnio taikymo sritį ir nebūti priskiriamos didelės rizikos DI sistemoms pagal DI akto 6 straipsnį. Raštingumo reikalavimai pagal DI akto 4 straipsnį taip pat taikomi DI sistemų, kurioms taikomas DI akto 50 straipsnis, tiekėjams ir diegėjams.

2.6. **Sąveika su bendrosios paskirties DI modeliams ir (arba) sistemoms taikomomis taisyklėmis**

(26) DI akto 50 straipsnis taikomas tam tikroms DI sistemoms, kurios apima bendrosios paskirties DI sistemas (toliau – BPDI sistemos) ([15]), pavyzdžiui, pokalbių robotams, palaikantiems tiesioginę sąveiką su fiziniais asmenimis, arba DI sistemoms, galinčioms generuoti sintetinį turinį ar juo manipuliuoti (įskaitant sintetinę sankaitą) ([16]).

(27) DI akto 50 straipsnis nėra aiškiai taikomas bendrosios paskirties DI modeliams. Tačiau jei interaktyviojo arba generatyvinio DI sistema, kuriai taikoma DI akto 50 straipsnio 1 arba 2 dalis, yra grindžiama to paties tiekėjo pateiktu bendrosios paskirties DI modeliu, šiose gairėse nustatytos skaidrumo priemonės taip pat galėtų būti įgyvendinamos modelio lygmeniu (taip pat žr. 4 skirsnį). Be to, nors kitų bendrosios paskirties DI modelių ir kitų generatyvinio DI modelių tiekėjai nepatenka į DI akto 50 straipsnio taikymo sritį, jie taip pat raginami modelio lygmeniu įgyvendinti tinkamas skaidrumo priemones, kad būtų galima identifikuoti interaktyviojo DI sistemas ir pažymėti DI sugeneruotą ir atlikus manipuliacijas gautą turinį. Tai ypač naudinga siekiant sudaryti palankesnes sąlygas galutinės grandies DI sistemų tiekėjams vykdyti savo pareigas pagal DI akto 50 straipsnio 1 ir 2 dalis ([17]) ir padėti išsaugoti pasitikėjimą informacijos ekosistema ir jos vientisumą. Kalbant apie sisteminę riziką keliančius bendrosios paskirties DI modelius, modelio lygmens saugos priemonės, skirtos DI sąveikai nustatyti ir DI sugeneruotam ar atlikus manipuliacijas gautam turiniui žymėti, kai tinkama, gali būti platesnio rizikos mažinimo priemonių rinkinio, kurio tiekėjai gali imtis vykdydami savo pareigą mažinti sisteminę riziką pagal DI akto 55 straipsnio 1 dalies b punktą, dalis.

3. **DI AKTO 50 STRAIPSNIO 1 DALIS. INTERAKTYVIOJO DI SISTEMŲ SKAIDRUMAS**

(28) DI akto 50 straipsnio 1 dalis skirta DI sistemų, tiesiogiai sąveikaujančių su fiziniais asmenimis, tiekėjams – jie turi projektuoti ir kurti savo sistemas taip, kad atitinkami fiziniai asmenys būtų informuojami apie tai, kad jie sąveikauja su DI sistema. Kaip paaiškinta DI akto 132 konstatuojamojoje dalyje, šios pareigos teikti informaciją tikslas – sudaryti sąlygas tiems fiziniams asmenims priimti informacija pagrįstus sprendimus dėl sistemos išvedinių, išvengti pernelyg didelio kliovimosi tokiomis sistemomis ir leisti tiems fiziniams asmenims atitinkamai įvertinti, kiek galima pasitikėti turiniu ir sąveika.

([12]) Daugiau informacijos apie DI akto 5 straipsnį žr. Komisijos gairėse dėl draudžiamos dirbtinio intelekto praktikos, nustatytos Reglamentu (ES) 2024/1689 (DI aktas), (C(2025) 5052 *final*).

([13]) Žr. DI akto 6 straipsnį.

([14]) Visų pirma DI akto 26 straipsnio 11 dalyje nustatyta skaidrumo pareiga didelės rizikos DI sistemų diegėjams, kurie priima sprendimus arba padeda priimti sprendimus, susijusius su fizinių asmenų informavimu, kad jų atžvilgiu naudojama didelės rizikos DI sistema. Šiomis skaidrumo pareigomis papildomos DI akto 50 straipsnyje nustatytos pareigos, nes jos susijusios su skirtinga informacija, kuri turi būti pateikta fiziniams asmenims, tačiau ši informacija gali būti pateikiama viename pranešime.

([15]) DI akto 3 straipsnio 66 punkte bendrosios paskirties DI (BPDI) sistema apibrėžiama kaip bendrosios paskirties DI modeliu grindžiama DI sistema, kurią galima naudoti įvairiais tikslais – tiek naudoti tiesiogiai, tiek integruoti į kitas DI sistemas.

([16]) DI akto 50 straipsnio 2 dalyje pateikiama aiški nuoroda į bendrosios paskirties DI sistemas.

([17]) DI akto 133 konstatuojamoji dalis.

3.1. **Pagrindiniai elementai, sąvokos ir susijusi skaidrumo pareiga (-os)**

(29) DI akto 50 straipsnio 1 dalyje nustatyta skaidrumo pareiga taikoma DI sistemų tiekėjams, kai sistema skirta tiesiogiai sąveikauti su fiziniais asmenimis ir tai sąveikai netaikoma nė viena iš šių išimčių: 1) sąveika su DI sistema yra akivaizdi fiziniam asmeniui, kuris yra pakankamai informuotas, pastabus ir nuovokus, arba 2) sistemą pagal teisės aktus leidžiama naudoti siekiant nustatyti nusikalstamas veikas, užkirsti joms kelią, jas tirti ar už jas patraukti baudžiamojon atsakomybėn, nebent ta sistema leidžiama naudotis visuomenei pranešimo apie nusikalstamą veiką tikslais.

3.1.1. *DI sistemos, kurių paskirtis – tiesiogiai sąveikauti su fiziniais asmenimis*

(30) Kad sistemai būtų taikoma DI akto 50 straipsnio 1 dalis, turi egzistuoti keturi elementai: i) sistema turi būti DI sistema, ii) skirta sąveikauti iii) tiesiogiai iv) su fiziniais asmenimis.

i) **DI sistema**. Sistema turi atitikti DI sistemos apibrėžties elementus ([18]), todėl paprastų automatizuoto atsakymo mechanizmų, kuriuose DI nenaudojamas, (pvz., įprastų automatinių pranešimų apie nebuvimą biure ar taisyklėmis grindžiamų greitųjų atsakymų į žinutes) ši apibrėžtis neapima.

ii) **Skirta sąveikauti.** DI sistema turi būti skirta sąveikauti su fiziniais asmenimis. Sąveika apima fizinių asmenų ir DI sistemos abikrypčio keitimosi informacija arba veiksmų galimybę, pasižyminčią tikru pokalbio ar reagavimo pobūdžiu. Ji gali vykti įvairiomis formomis (pvz., garsine, vaizdine ar fizine forma). Fiziniai asmenys turėtų galėti pateikti įvesties duomenis (pvz., rašytinį tekstą ar kitų formų turinį, balsą ar fizinius veiksmus) DI sistemai (pvz., techninėmis ryšių priemonėmis, įskaitant elektronines sąsajas, telefoną ar e. paštą, arba tiesiogiai), o DI sistema turėtų gebėti reaguoti pateikdama kontekstinius išvedinius (įskaitant bet kokios rūšies turinį ar veiksmus), ir atvirkščiai. Sąveika gali apimti bet kokios rūšies išvedinį ar formatą, kurį žmonės gali suvokti ir suprasti. Ji nebūtinai turi būti inicijuota žmogaus; ji taip pat gali apimti DI turinį ar veiksmus, paskatinančius žmogų reaguoti. Sąveika gali būti vienkartinis apsikeitimas informacija (pvz., viena užklausa, po kurios pateikiamas vienas atsakymas) arba gali vykti tam tikrą laikotarpį (keli apsikeitimai informacija). Sistemos, kurios tik pasyviai renka duomenis ir negali keistis informacija su fiziniais asmenimis (pvz., automatinės prieigos kontrolės sistemos, kuriose naudojamas veido atpažinimas) arba tik renka vienkartinę grįžtamąją informaciją (pvz., brukalo filtrai), nelaikomos sąveikaujančiomis su fiziniais asmenimis.

iii) **Tiesioginė sąveika.** DI sistemos ir fizinių asmenų sąveika turi būti tiesioginė. Paprastai tai reiškia tikralaikę arba beveik tikralaikę sąveiką (įskaitant sistemos gebėjimą rašyti ir siųsti pranešimus fiziniams asmenims arba kitaip sąveikauti su fizine ar virtualia aplinka taip, kad tai gali suvokti fiziniai asmenys). Tiesiogine sąveika nelaikoma netiesioginė arba tarpininkaujama sąveika su žmogumi, kai fizinis asmuo susiduria su DI sistemos išvediniais, tačiau tiesiogiai su pačia sistema nesąveikauja (pavyzdžiui, kai klientų aptarnavimo atstovai, bendraudami su fiziniais asmenimis, naudojasi DI pagalbinėmis priemonėmis arba kai DI sistemos išvedinį asmeniui pateikia ne pati DI sistema, o kitas turinį platinantis asmuo). Tačiau vien galimybe žmogui įsikišti arba peržiūrėti DI sistemos išvedinius neturėtų būti naudojamasi siekiant išvengti DI akto 50 straipsnio 1 dalyje nustatyto atskleidimo reikalavimo taikymo. Produktai ir paslaugos, kuriuose DI sugeneruoti atsakymai derinami su žmonių atrinktu turiniu, patenka į DI akto 50 straipsnio 1 dalies taikymo sritį, todėl turi būti nurodoma, kurie konkretūs sąveikos metu pateikiami išvediniai yra sugeneruoti DI, išskyrus atvejus, kai šiuos DI išvedinius tinkamai peržiūri ir siunčia žmonės, kurie yra pagrindiniai su fiziniais asmenimis bendraujantys subjektai.

iv) **Su fiziniais asmenimis.** DI akto 50 straipsnio 1 dalyje reikalaujama, kad DI sistema sąveikautų su fiziniais asmenimis. Tie asmenys gali būti profesionalūs diegėjai, kiti naudotojai (taip pat naudojantys sistemą išimtinai asmeninei veiklai) arba kiti asmenys, naudojantys sistemą jų vardu. Ši pareiga netaikoma DI sistemoms, kurios veikia uždaroje fizinėje aplinkoje (pvz., naudojamos kaip pramoninių įrenginių sistemos dalis), vidinei DI sistemų tarpusavio sąveikai, vykstančiai tarp mašinų (įskaitant DI agentus), kai jų išvediniai nėra skirti pasiekti fizinį asmenį, arba virtualioms aplinkoms, kuriose nėra jokio tiesioginio kontakto su fiziniais asmenimis.

([18]) Žr. DI akto 3 straipsnio 1 dalį. Daugiau informacijos apie DI sistemos sąvoką pateikiama Komisijos gairėse dėl DI sistemos apibrėžties, 2025 7 29, C(2025) 5053 *final*.

(31) DI akto 50 straipsnio 1 dalis DI agentams taikoma, jei vykdydami užduotis jie gali sąveikauti su jiems nurodymus duodančiais asmenimis arba kitais fiziniais asmenimis (pvz., atlikti rezervacijas, tvarkyti korespondenciją, derėtis dėl sutarčių ar jas sudaryti, vykdyti pirkimus ir kt.). DI agentai turi būti suprojektuoti ir sukurti taip, kad atskleistų tiek savo dirbtinį pobūdį, tiek asmenį, kurio vardu jie veikia, atsižvelgiant į būtinybę užtikrinti kilmės skaidrumą, įgaliojimų perdavimą ir atskaitomybę už savo veiksmų pasekmes. Tai, be kita ko, atvejai, kai DI agentai gali sąveikauti sudėtingose kelių agentų architektūrose su kitais DI agentais, kurie vykdydami užduotį tiesiogiai sąveikauja su fiziniais asmenimis. Vis dėlto DI agento tiekėjas ne visada gali turėti galimybę iš anksto nustatyti atskirus tiesioginės DI agento sąveikos su kitais fiziniais asmenimis atvejus, kai DI agentas pradedamas naudoti įvairiomis aplinkybėmis. Jei tiekėjas, prieš pateikdamas DI agentą rinkai arba pradėdamas jį naudoti, negali patikimai nustatyti, ar DI agentas tiesiogiai sąveikaus su fiziniu asmeniu, agentas turėtų būti suprojektuotas architektūros lygmeniu ir jam turėtų būti nurodyta atskleisti save kaip tokį visais atvejais, kai pagrįstai tikėtina, kad agentas gali sąveikauti su fiziniu asmeniu (įskaitant atvejus, kai fizinis asmuo gali atstovauti teisės subjektui arba veikti jo vardu). Be to, DI agentai taip pat turėtų atskleisti informaciją apie save jiems nurodymus duodantiems asmenims pagrindiniais etapais (pvz., suteikiant leidimą, teikiant ataskaitas, atliekant patvirtinimą ir pan., įskaitant atvejus, kai naudojamas DI agentas gauna, apdoroja arba remiasi kitų DI sistemų, o ne tiesiogiai fizinio asmens sugeneruotais išvediniais) ir kiekvienos naujos sąveikos metu.

Į DI akto 50 straipsnio 1 dalies taikymo sritį patenkančių DI sistemų, skirtų tiesiogiai sąveikauti su fiziniais asmenimis, pavyzdžiai:

— DI grindžiami balso asistentai, pokalbių robotai / pokalbių agentai, naudojami įvairiose srityse (pvz., teikiant viešąsias paslaugas, klientų aptarnavimo, skundų nagrinėjimo, e. prekybos, finansų, sveikatos priežiūros, švietimo ir kt. srityse),

— DI grindžiamos incidentų, sukčiavimo ar kitų atvejų pranešimo karštosios linijos, (humanoidiniai) robotai / bendradarbiaujantys robotai (kobotai), DI kompanionai; robotizuoti augintiniai; DI avatarai (pvz., virtualiosios realybės aplinkoje),

— DI botai socialiniuose tinkluose ir žiniasklaidoje, programavimo agentai ir kiti DI agentai, galintys tiesiogiai sąveikauti su fiziniais asmenimis (be kita ko, sudėtingose kelių agentų architektūrose).

3.2.1. **Į DI akto 50 straipsnio 1 dalies taikymo sritį nepatenkančių DI sistemų, kurios tiesiogiai nesąveikauja su fiziniais asmenimis, pavyzdžiai:**

— DI grindžiami įprasti pramoniniai robotai, veikiantys uždaroje pramoninėje aplinkoje ir neskirti sąveikauti su žmonėmis (pvz., elektroninių komponentų surinkimo robotai),

— DI grindžiamos rekomendavimo sistemos, brukalo filtrai, automatizuoto vertimo ar transkribavimo priemonės,

— DI grindžiamos informacijos paieškos ir gavimo sistemos, kurios negeneruoja ir nekeičia turinio,

— DI grindžiamos automatinio teksto ir programinio kodo užbaigimo priemonės, tapatumo nustatymo / biometrinio atpažinimo sistemos, vidinės sprendimų priėmimo pagalbinės sistemos, kai naudotojas tik mato DI sistemos išvedinį, o tiesioginės sąveikos su sistema galimybės nėra,

— DI grindžiamos prognozuojamosios techninės priežiūros ir optimizavimo sistemos, naudojamos gamyklose ir pramonėje, produktų vizualizavimas naudojant DI (pvz., virtualusis pasimatavimas, virtualus patalpų apstatymas, produktų vizualizacijų kūrimas), DI grindžiamos vienkartinės sąveikos maršruto planavimo priemonės, klientų skambučių transkribavimas, naudojamas elgesio analizei, ir kt.

3.1.2. *DI akto 50 straipsnio 1 dalyje nustatyta pareiga teikti informaciją*

(32) DI akto 50 straipsnio 1 dalimi DI sistemų, tiesiogiai sąveikaujančių su fiziniais asmenimis, tiekėjai įpareigojami užtikrinti, kad jų DI sistemos (įskaitant DI agentus ir bendrosios paskirties DI sistemas) būtų suprojektuotos ir sukurtos taip, kad atitinkami fiziniai asmenys būtų informuojami apie tai, kad sąveikauja su DI sistema.

(33) Nors informavimo mechanizmas turėtų būti integruotas į sistemos projektavimą ir kūrimą bei į jos sąveikos su fiziniais asmenimis būdą, pranešimas turėtų būti pateikiamas DI sistemos veikimo metu ir ne vėliau kaip pirmosios sąveikos su fiziniu asmeniu metu (kaip reikalaujama DI akto 50 straipsnio 5 dalyje, žr. 7 skirsnį). Tiekėjai yra atsakingi už tai, kad po to, kai DI sistema pateikiama rinkai arba pradedama naudoti, su DI sistema sąveikaujantys fiziniai asmenys būtų veiksmingai ir nuosekliai informuojami per visą to tiekėjo rinkai pateiktos arba pradėtos naudoti DI sistemos gyvavimo ciklą.2.2

(34) **Informacijos atskleidimo forma.** DI akto 50 straipsnio 1 dalyje nenurodytas joks konkretus informacijos atskleidimo būdas. Todėl paslaugų teikėjai gali pasirinkti bet kurį tinkamą būdą, jei laikomasi dviejų reikalavimų: i) laikomasi DI akto 50 straipsnio 5 dalyje nustatytų reikalavimų dėl aiškios ir matomos informacijos pateikimo ne vėliau kaip pirmosios sąveikos metu (žr. 7 skirsnį) ir ii) į fizinių asmenų, priklausančių pažeidžiamoms grupėms dėl jų amžiaus (pvz., vaikų ar vyresnio amžiaus asmenų) ar negalios, savybes atsižvelgiama tiek, kiek DI sistema yra skirta sąveikauti arba yra pagrįstai tikėtina, kad sąveikaus su toms grupėms priklausančiais fiziniais asmenimis (pvz., įskaitant atvejus, kai pagrįstai tikėtina, kad DI sistema sąveikaus su plačiąja visuomene) ([19]). Informacija taip pat turi būti teikiama fiziniams asmenims su negalia prieinamu formatu, kaip nurodyta DI akto 50 straipsnio 5 dalyje ir 132 konstatuojamojoje dalyje (žr. 7 skirsnį). Tais atvejais, kai sistema gali sąveikauti su vaikais, tie pranešimai turi būti pritaikyti vaikams, tinkami pagal amžių, lengvai suprantami ir lengvai prieinami visiems vaikams, įskaitant vaikus su negalia ar vaikus, turinčius papildomų prieinamumo poreikių. Jei įmanoma ir tinkama, tiekėjams rekomenduojama naudoti standartizuotą informacijos atskleidimo praktiką ir ženklus, kad būtų užtikrintas pranešimų veiksmingumas ir nuoseklumas ir didesnis naudotojų informuotumas.

(35) **Pranešimo turinys.** DI akto 50 straipsnio 1 dalyje reikalaujama, kad interaktyviojo DI sistemų tiekėjai jas projektuotų ir kurtų taip, kad visi su tokiomis DI sistemomis sąveikaujantys fiziniai asmenys būtų aiškiai informuojami, kad subjektas, su kuriuo jie sąveikauja, yra dirbtinis, o ne žmogus. Jei tiekėjas gali pagrįstai numatyti, kad DI sistema gali sąveikauti su fiziniais asmenimis, priklausančiais pirmiau nurodytoms pažeidžiamoms grupėms, informacija turėtų būti atitinkamai pritaikyta ir pateikta prieinamu formatu, kaip reikalaujama pagal taikytiną Sąjungos teisę, siekiant užtikrinti, kad tie fiziniai asmenys ją visiškai suprastų ([20]).

(36) Pranešimuose informacija apie dirbtinę sąveikos kilmę turėtų būti pateikiama taip, kad atitiktų aplinkybes, kuriomis sąveika vyksta. Tai turėtų būti daroma taip, kad atitinkami asmenys būtų tinkamai ir veiksmingai informuojami, išvengiant bet kokios apgaulės ar manipuliavimo rizikos prieš sąveiką ir visos sąveikos metu, kartu užtikrinant, kad informavimas būtų įmanomas ir proporcingas. Informacija gali būti pateikiama, pavyzdžiui, rašytiniais pranešimais (pvz., pokalbių robotas pokalbio pradžioje nurodo, kad jis grindžiamas DI technologija), vaizdinėmis priemonėmis (pvz., DI agento sugeneruoto ir fiziniam asmeniui išsiųsto e. laiško viršuje pateikiama DI žyma), garsinėmis priemonėmis (pvz., balso asistentas sesijos pradžioje nurodo, kad jo veikimas grindžiamas DI), taip pat atskleidžiant DI identifikatorius ir kredencialus (pvz., DI agentai, kiek tai įmanoma, patikrinamu būdu nurodo, kad jie yra DI) ([21]).

([19]) Žr. DI akto 132 konstatuojamąją dalį. Tai nereiškia, kad sistema turi būti specialiai skirta šioms pažeidžiamoms grupėms. Jei sistema skirta sąveikauti su bet kuriuo visuomenės nariu, tai apima ir pažeidžiamoms grupėms priklausančius asmenis, todėl tiekėjai, įgyvendindami pranešimo priemones, turėtų į tai atsižvelgti.

([20]) Dėl taikytinų prieinamumo reikalavimų žr. 7.3 skirsnį.

([21]) Pavyzdžiui, elektroniniai požymių liudijimai, nustatyti Reglamente (ES) Nr. 910/2014 ir prieinami pagal tą patį reglamentą sukurtose europinėse skaitmeninės tapatybės dėklėse, taip pat siūlomose europinėse verslo dėklėse, gali būti saugi ir efektyvi DI agentų identifikavimo priemonė. Dėklėse gali būti saugomi ir tvarkomi elektroniniai liudijimai, kuriais patvirtinama DI agento tapatybė, požymiai ir įgaliojimai, taip sudarant sąlygas sklandžiai ir patikimai atskleisti informaciją fiziniams asmenims.

(37) **Pranešimų formatas**: Kaip geriausia praktika rekomenduojama DI sistemą projektuoti taip, kad informacija būtų pateikiama įvairiais būdais ir būtų prieinama visiems. Tokiuose pranešimuose, kai tinkama ir atsižvelgiant į aplinkybes, tikslines ir numatomas auditorijos grupes bei tiekėjų, visų pirma mažųjų ir vidutinių įmonių (MVĮ), turimus išteklius, gali būti derinami įvairūs informavimo būdai, kad naudotojai geriau suprastų pateikiamą informaciją. Tinkamų informavimo būdų pavyzdžiai:

— **informacijos pateikimas tekstu** (grindžiamas naudotojo sąsaja (UI)). Aiškiai matomos, paprasta kalba pateiktos žymos ar pranešimai (pvz., „Jūs sąveikaujate su DI sistema“) ir pokalbių robotų pasisveikinimai pirmosios sąveikos metu, kurie, kai tinkama, gali būti derinami su visos sąveikos metu matomais nuolatiniais ženkleliais ar žymomis, atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes ir riziką. Be to, rekomenduojama papildomą informaciją pateikti šalia sąveikos sąsajos (pvz., šalia įvesties / išvesties lauko) ir vartoti paprastesnes formuluotes, ypač kai sistema naudojasi žemesnio skaitmeninio raštingumo lygio naudotojai ir vaikai,

— **informacijos pateikimas garsu.** Naudojant balsu grindžiamas sistemas arba telefoninio ryšio priemones, sąveikos pradžioje pateikiamas aiškus žodinis pranešimas (pvz., „Tai DI grindžiamas asistentas“), kuris, kai tinkama, ilgesnės sąveikos metu gali būti papildomas periodiniais priminimais, visų pirma nutrūkus sąveikai arba pasikeitus DI sistemos vaidmeniui naudotojo maršrute. Aiškiai atskiriami garsiniai signalai (pvz., toniniai signalai ar girdimosios piktogramos) gali padėti atpažinti DI sistemą, ypač regos sutrikimų turintiems naudotojams, tačiau patys savaime nėra laikomi pakankama priemone,

— **vaizdinės / grafinės priemonės.** DI sistemos projektavimas naudojant nuolat rodomas piktogramas, vandens ženklus, spalvotus rėmelius ar atpažįstamus „DI“ simbolius, kuriais papildoma tekstinė informacija. Rekomenduojama naudoti standartizuotus vaizdinius žymenis, be kita ko, įvairiose tiekėjo paslaugose, nes tokie žymenys gali gerokai sumažinti kognityvinę apkrovą ir palengvinti atpažinimą,

— **daugiarūšiai deriniai.** Tekstinių, garsinių ir vaizdinių priemonių derinimas (pvz., pokalbių robotas rodo žymą ir kartu pirmosios sąveikos metu pateikia tekstinę informaciją), siekiant užtikrinti prieinamumą ir didesnį aiškumą skirtingoms naudotojų grupėms.

(38) Tam tikri būdai nėra būtini ir, kai naudojami vieni, yra nepakankami, kad būtų veiksmingai įvykdyta DI akto 50 straipsnio 1 ir 5 dalyse nustatyta skaidrumo pareiga, visų pirma:

— informacija pateikiama tik taisyklėse ir sąlygose, URL arba dokumentuose (tokia informacija gali papildyti sąveikos metu pateikiamą informaciją, bet negali jos pakeisti),

— kompiuterio skaitomos žymos (pvz., metaduomenys ar vandens ženklai), kurių naudotojai negali pastebėti sąveikos metu. Tai nedaro poveikio tokių žymų tinkamumui siekiant laikytis DI akto 50 straipsnio 2 dalies (žr. 4 skirsnį),

— Neaiškūs ar dviprasmiški signalai (pvz., bendro pobūdžio nuorodos į „asistentą“) arba žmogų primenantis vaizdavimas, galintis klaidinti naudotojus,

— bendro pobūdžio informacija, kuri nėra pakankamai konkrečiai susieta su DI sistemos išvediniais ir sąveika (pvz., platformoje, kurioje teikiamos įvairios paslaugos arba priimami įvairūs individualūs įvesties duomenys, bendro pobūdžio pranešimo, kaip antai „Šioje interneto svetainėje teikiamoms paslaugoms naudojamas DI“, nepakanka),

— techninio pobūdžio arba sistemos galimybėmis grindžiami aprašymai: teiginiai, kuriuose tik nurodomos naudojamos technologijos (pvz., „šioje sistemoje naudojami LLM“), tačiau nepaaiškinama sistemos paskirtis, jos poveikis naudotojui ir tai, kad sistema yra dirbtinės kilmės.

(39) Atskleidžiama informacija turėtų būti proporcinga ir pritaikyta prie įvairių DI sistemos aplinkybių ir tikslinių auditorijų, kad išliktų veiksminga ir patogi naudoti ir, kiek įmanoma, būtų išvengta galimo naudotojo patirties trikdymo ar pripratimo prie pranešimų poveikio (vadinamojo „aklumo reklaminėms juostoms“ (angl. *banner blindness*).

(40) Daugeliu atvejų DI akto 50 straipsnio 1 dalyje nustatytai pareigai įvykdyti greičiausiai pakaks vieno aiškiai matomo pranešimo, pateikiamo prieš pirmąją DI sistemos sąveiką su konkrečiu fiziniu asmeniu. Tačiau tam tikromis rizikingesnėmis aplinkybėmis gali prireikti periodinių priminimų ir prie konkrečių aplinkybių pritaikytų pranešimų, kad būtų užtikrintas nuolatinis naudotojų informuotumas. Tai visų pirma taikytina tais atvejais, kai DI sistemos sąveikauja su pažeidžiamais asmenimis (pvz., vaikais, vyresnio amžiaus asmenimis, asmenimis su negalia ir žemesnio raštingumo lygio asmenimis), kai sąveika yra ilgalaikė ir kintanti bei vyksta jautriomis ar įtraukiančiomis aplinkybėmis (pvz., kai naudotojai gali išreikšti ar patirti emocinę įtampą arba būti pažeidžiami ar jiems gali kilti priklausomybę primenančio elgesio rizika), kai kyla didesnė naudotojų suklaidinimo rizika (pvz., finansinių konsultacijų, draudimo, teisinės pagalbos, konsultacijų sveikatos klausimais ar skundų nagrinėjimo srityse) arba emocinio prisirišimo ar priklausomybės rizika (pvz., DI kompanionai), taip pat kai būtina užtikrinti, kad naudotojai žinotų apie DI agentų atliekamus veiksmus ir galėtų juos kontroliuoti. Tiekėjai taip pat turi projektuoti ir kurti DI sistemą taip, kad informacija būtų pateikiama visais atvejais, kai DI sistemai užduodami klausimai apie jos pobūdį arba sąveikos kilmę, taip pat kai, atsižvelgiant į bendravimą su fiziniu asmeniu, galima pagrįstai manyti, kad tas asmuo gali būti suklaidintas arba jam gali kilti neaiškumų dėl to, kad sąveika vyksta su DI sistema.

3.2. **DI akto 50 straipsnio 1 dalyje nustatytos pareigos teikti informaciją išimtys**

(41) DI akto 50 straipsnio 1 dalyje nustatytos dvi pareigos teikti informaciją apie toliau nagrinėjamas interaktyviojo DI sistemas išimtys.

3.2.1. *Išimtis dėl akivaizdžios sąveikos su DI sistema*

(42) Kad galėtų pasinaudoti pirmąja išimtimi, tiekėjai turės įvertinti ir įrodyti: i) kad sąveikos dirbtinis pobūdis yra akivaizdus ii) fiziniam asmeniui, kuris turi būti pakankamai informuotas, pastabus ir nuovokus, atsižvelgiant į aplinkybes ir naudojimo kontekstą.

(43) Šis standartas grindžiamas nusistovėjusia ES vartotojų apsaugos teise, susijusia su sąvoka „vidutinis vartotojas“, todėl turėtų būti aiškinamas nuosekliai, kartu atsižvelgiant į konkrečias ir įvairias DI sistemų, tiesiogiai sąveikaujančių su fiziniais asmenimis, naudojimo aplinkybes ir būdus, taip pat į tikslus, kurių siekiama DI akto 50 straipsnio 1 dalimi.

(44) Tokio „vidutinio“ fizinio asmens nustatymą sudaro du etapai. Pirma, tiekėjai turėtų atsižvelgti į auditoriją, su kuria DI sistema yra skirta sąveikauti ir su kuria, pagrįstai tikėtina, ji sąveikaus. Antra, tiekėjas, atsižvelgdamas į aplinkybes ir naudojimo kontekstą, turėtų įvertinti, kiek pakankamai informuotas, pastabus ir nuovokus yra vidutinis tos auditorijos narys. Atliekant šį vertinimą reikėtų atsižvelgti į keletą veiksnių:

— tiekėjai turėtų atsižvelgti į tikslinę DI sistemos auditoriją, taip pat į platesnę potencialią auditoriją, kurią galima pagrįstai numatyti. Tai ypač aktualu, jei DI sistema yra lengvai prieinama plačiajai visuomenei arba veikia virtualiosiose ar fizinėse viešosiose erdvėse ir gali sąveikauti su jose esančiais fiziniais asmenimis. Auditorija, kuri gali patirti DI sistemos poveikį, ne visada yra jos tikslinė auditorija,

— tiekėjai turėtų atsižvelgti į galimą tikslinės ir pagrįstai numatomos auditorijos įvairovę pagal DI akto 132 konstatuojamąją dalį. Jei tikėtina, kad tokioje auditorijoje bus asmenų su negalia, vyresnio amžiaus asmenų ar nepilnamečių, tikėtinas vidutinio tokios auditorijos nario informuotumo, pastabumo ir nuovokumo lygis bus žemesnis nei vidutinio auditorijos, kuriai šių kategorijų asmenys nepriklauso, nario. Kita vertus, jei interaktyviojo DI sistema prieinama tik profesionaliai ar specializuotai tikslinei auditorijai, tai galėtų turėti teigiamą poveikį tikėtinam žinių, pastabumo ir nuovokumo lygiui, todėl vidutinis tokios auditorijos narys gali būti laikomas geriau informuotu, pastabesniu ir nuovokesniu,

— vertindami platesnes naudojimo aplinkybes ir kontekstą, tiekėjai turėtų atsižvelgti į tikslinės ir pagrįstai numatomos auditorijos skaitmeninio raštingumo ir raštingumo DI srityje lygį, taip pat į atitinkamus socialinius, kultūrinius ir kalbinius veiksnius.

(45) **Akivaizdumas**. Nustatę hipotetinį pakankamai informuotą, pastabų ir nuovokų fizinį asmenį, tiekėjai turėtų įvertinti, ar tokiam asmeniui būtų akivaizdu, kad jis tiesiogiai sąveikauja su DI sistema. Išimtis turėtų būti aiškinama siaurai, nes ją taikant fiziniai asmenys netenka apsaugos ir teisės būti aiškiai ir nedviprasmiškai informuotiems apie tai, kad jie sąveikauja su DI sistemomis. Bendras vartotojų ir kitų fizinių asmenų informuotumas apie DI sistemų (įskaitant pokalbių robotus ir agentus) egzistavimą nereiškia, kad sąveikaudami jie geba jas atpažinti. Vertinant, ar sąveika yra akivaizdi, gali būti svarbūs ir įvertinami keli veiksniai:

— numatomas sąveikos pobūdis. tais atvejais, kai DI sistema fiziškai sąveikauja su fiziniais asmenimis, svarbūs elementai gali būti mechaninių komponentų matomumas (dėl kurio padidėtų akivaizdumas) arba tai, kiek tikroviškai DI sistema atkartoja nedirbtinį savo atitikmenį (dėl kurio sumažėtų akivaizdumas). Kai sąveika yra vaizdinio ar garsinio pobūdžio, šiam vertinimui gali turėti įtakos tokie veiksniai kaip rašymo ar kalbėjimo ypatumai, balso tonas (roboto balsas ar tikroviškas žmogaus balsą primenantis balsas), naudotojo sąsajos dizainas (pvz., pokalbių roboto profilio nuotraukoje vaizduojamas žmogus) ir galimybė užtikrinti pažangią individualizuotą sąveiką,

— tikslinės ir numatomos auditorijos sudėtis. Jei interaktyviojo DI sistema prieinama tik profesionaliai ar specializuotai auditorijai ir nėra tikėtina, kad jos poveikį galimai patirs pažeidžiamoms grupėms priklausantys asmenys, tai galėtų padidinti galimą dirbtinio sąveikos pobūdžio akivaizdumą vidutiniam atitinkamos auditorijos nariui. Kita vertus, jei DI sistema gali būti prieinama plačiajai visuomenei ar vartotojams, įskaitant pažeidžiamus asmenis (pvz., vaikus, vyresnio amžiaus asmenis, asmenis su kognityvine, fizine ar psichikos negalia arba žemesnio raštingumo DI srityje lygio asmenis), kuriems dirbtinis sąveikos pobūdis yra mažiau akivaizdus, siekiant užtikrinti efektyvią tokių pažeidžiamų naudotojų apsaugą, šia išimtimi kliautis negalima,

— taip pat reikėtų atsižvelgti į tai, kad fiziniams asmenims tampa vis sunkiau nustatyti, ar sąveikaujama su DI sistema, ar su tikru žmogumi. Dėl avatarų ir agentų naudojimo, bendro sąveikos internete anonimiškumo ir DI sistemų gebėjimo rašyti bei sąveikauti panašiai kaip žmogus, „akivaizdumo“ išimtis turėtų būti taikoma tik tais atvejais, kai vidutiniam asmeniui iš tikslinės ir pagrįstai numatomos auditorijos beveik nekyla abejonių dėl sąveikos pobūdžio.

Akivaizdumo atvejų, kai DI akto 50 straipsnio 1 dalyje nustatyta skaidrumo pareiga netaikoma, pavyzdžiai:

— DI grindžiamos pagalbos programuojant ir programinio kodo peržiūros pokalbių robotai, prieinami tik profesionaliems programuotojams, kurie dėl savo kompetencijos ir naudojimo aplinkybių negali pagrįstai tikėtis, kad sąveikauja su žmogumi, ir gali lengvai atpažinti, kad pasiūlymus generuoja DI sistema;

— vidinis darbuotojams skirtas asistentas, kuriuo naudojasi tinkamai išmokyti, DI srityje pakankamai raštingi darbuotojai, žinantys, kad jie naudojasi DI sistemomis organizacijos vidaus tikslais (pvz., žmogiškųjų išteklių, teisės, viešųjų pirkimų, atitikties užtikrinimo ar IT pagalbos srityse);

— interaktyviojo DI sistemos, skirtos naudoti tik tinkamai išmokytiems sveikatos priežiūros specialistams, siekiant padėti nustatyti medicininę diagnozę ir pasiūlyti atitinkamą gydymą;

— buitiniuose prietaisuose integruotas aplinkos DI, kurio funkcijos yra susijusios tik su pagalba naudojantis buitiniu prietaisu ir jo valdymu;

— sąveika su DI grindžiamais ne žaidėjo personažais (angl. *Non-Playable Characters* – NPC) vieno žaidėjo vaizdo žaidime, kai dėl paties žaidimo pobūdžio akivaizdu, kad joks kitas fizinis asmuo negali dalyvauti ir sąveikauti su naudotoju, o sąveikos DI pobūdis taip pat yra akivaizdus visiems naudotojams (įskaitant pažeidžiamus asmenis).

Pavyzdžiai, kai akivaizdumo išimties sąlygos nėra tenkinamos ir taikoma DI akto 50 straipsnio 1 dalyje nustatyta skaidrumo pareiga:

— DI grindžiamas robotas augintinis, savo išvaizda labai panašus į tikrą gyvūną ir sukurtas taip, kad imituotų įprastą žmogaus ir augintinio sąveiką, todėl gali būti neaišku, ar sąveikaujama su DI sistema;

— į įtraukias aplinkas (pvz., virtualiąją ar išplėstinę realybę) integruotos DI sistemos, kuriose naudojami tikroviški avatarai ar žmogaus balsą primenantys balsai ir kuriose naudotojams, ypač vaikams, vyresnio amžiaus asmenims ar asmenims su negalia, gali būti sunku atskirti sąveiką su žmogumi nuo sąveikos su DI sistema;

— interneto platformose arba pagalbinėse priemonėse (pagalbos tarnybose) integruoti DI pokalbių robotai, su kuriais naudotojai tiesiogiai sąveikauja ir iš kurių gauna DI išvedinius (pvz., atsakymus į užklausas ar kitą DI sugeneruotą turinį), kuriuos jie gali palaikyti žmogaus sukurtais.

3.2.2. *Išimtis, taikoma DI sistemoms, kurias pagal teisės aktus leidžiama naudoti teisėsaugos tikslais*

(46) Interaktyviojo DI sistemų tiekėjai atleidžiami nuo DI akto 50 straipsnio 1 dalyje nustatytos skaidrumo pareigos, jei pagal teisės aktus jų sistemas leidžiama naudoti siekiant nustatyti nusikalstamas veikas, užkirsti joms kelią, jas tirti ar už jas patraukti baudžiamojon atsakomybėn, taikant tinkamas trečiųjų šalių teisių ir laisvių apsaugos priemones.

(47) Sąvoka „pagal teisės aktus leidžiama“ turi būti suprantama kaip apimanti Sąjungos teisę, taip pat valstybių narių nacionalinę teisę, priimtą laikantis Sąjungos teisės. Teisės akte, kuriuo leidžiama naudoti DI sistemą, turi būti aiškiai nurodyti leidžiamo naudojimo tikslai bei aplinkybės ir numatytos tinkamos trečiųjų šalių teisių ir laisvių apsaugos priemonės. Atsižvelgiant į DI akto technologinio neutralumo principą, nebūtina teisės aktuose nurodyti ar suteikti leidimą naudoti konkrečias DI sistemas, jei DI sistemos naudojimas apskritai yra numatytas vykdant teisės aktais leidžiamą veiklą ir atitinka taikomą teisinę sistemą.

(48) Kad būtų galima taikyti šią išimtį, DI sistemos paskirtis turi būti nustatyti nusikalstamas veikas, užkirsti joms kelią, jas tirti ar už jas patraukti baudžiamojon atsakomybėn (pvz., DI grindžiamas slaptasis agentas, DI sistemos, kurias tyrėjai, vykdydami tyrimus internete arba bendraudami su asmenimis, kurie gali būti susiję su nusikalstama veikla, naudoja kontroliuojant žmogui). Ši išimtis taikoma ne tik tais atvejais, kai tokias DI sistemas naudoja teisėsaugos institucijos, kaip apibrėžta DI akto 3 straipsnio 48 punkte, bet gali būti taikoma ir interaktyviojo (arba generatyvinio) DI sistemoms, kurias naudoja kitos Sąjungos ar nacionalinės valdžios institucijos, jei jas pagal teisės aktus leidžiama naudoti siekiant nustatyti nusikalstamas veikas, užkirsti joms kelią, jas tirti ar už jas patraukti baudžiamojon atsakomybėn ir jei taikomos tinkamos trečiųjų šalių teisių ir laisvių apsaugos priemonės. Kad būtų galima taikyti šią išimtį, DI sistema neprivalo gebėti savarankiškai atlikti tyrimų. Jei atitinkama sistema gali būti naudojama tiek teisėsaugos, tiek kitais įprastais tikslais, išimties taikymas turėtų būti vertinamas atsižvelgiant į konkretų naudojimą. Skaidrumo pareigos toliau taikomos, kai ta pati DI sistema naudojama kitais tikslais nei teisėtai leidžiamas nusikalstamų veikų nustatymas, prevencija, tyrimas ar patraukimas baudžiamojon atsakomybėn už jas. Fiziniams asmenims vis tiek reikia užtikrinti skaidrumą, kai jie sąveikauja su sistema įprastais jos tikslais.

(49) Išimtis netaikoma, jei i) DI sistema yra prieinama visuomenei ir ii) sistema suteikia asmenims galimybę pranešti apie nusikalstamas veikas. Tokios sistemos gali būti naudojamos, tačiau joms ir toliau taikoma DI akto 50 straipsnio 1 dalyje nustatyta skaidrumo pareiga, todėl fiziniai asmenys turi būti informuojami, kad sąveikauja su tokiomis sistemomis.

Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad ši išimtis susijusi tik su 50 straipsnio 1 dalyje nustatyta pareiga informuoti fizinius asmenis, kad jie sąveikauja su DI sistema ([22]). Tai nedaro poveikio taikytinai Sąjungos ir nacionalinei teisei, įskaitant procedūrines taisykles, susijusias su įrodymų dokumentavimu, atskleidimu, priimtinumu ir vertinimu.

([22]) Tai taip pat taikoma panašioms DI akto 50 straipsnio 2–4 dalyse nustatytoms išimtims, taikomoms teisėsaugos veiklos tikslais.

Viešai prieinamų DI sistemų, skirtų pranešti apie nusikalstamas veikas, kurioms išimtis netaikoma ir kurios patenka į DI akto 50 straipsnio 1 dalies taikymo sritį, pavyzdžiai:

— oficialiose policijos interneto svetainėse ar mobiliosiose programėlėse naudojami DI grindžiami policijos pokalbių robotai, kuriais naudodamiesi asmenys gali pranešti apie nusikalstamas veikas arba pateikti skundus. Šios sistemos pateikia naudotojams struktūruotus klausimus, surenka reikiamą informaciją ir surūšiuoja pranešimus, prieš perduodamos juos įvertinti policijos pareigūnams,

— policijos ar kitos teisėsaugos institucijos valdomos DI grindžiamos karštosios telefono linijos, skirtos bendro pobūdžio visuomenės užklausoms,

— finansų įstaigų ar valdžios institucijų valdomos pranešimų apie sukčiavimą karštosios linijos ar skaitmeniniai portalai, kuriuose naudojamas DI ir kuriuose naudotojai gali pranešti apie įtariamus finansinius nusikaltimus. DI sistema sąveikauja su naudotoju, kad surinktų išsamesnę informaciją, priskirtų pranešimą atitinkamai kategorijai ir nustatytų atvejų nagrinėjimo prioritetus, o tyrėjai patikrina informaciją prieš imantis bet kokių veiksmų,

— virtualieji asistentai, naudojami liudytojų parodymams rinkti, kai nukentėjusieji ar liudytojai gali pateikti informaciją per DI grindžiamą sąsają. Tokios DI sistemos gali suteikti galimybę pateikti informaciją keliomis kalbomis, naudotis prieinamumo funkcijomis ir struktūruotai pateikti įrodymus, tačiau galutinį vertinimą atlieka ir tolesnių tyrimo veiksmų imasi atitinkamų institucijų darbuotojai.

3.3. **Sąveika su kitais Sąjungos teisės aktais**

(50) DI akto 50 straipsnio 1 dalyje nustatyta skaidrumo pareiga taikoma nedarant poveikio galiojantiems Sąjungos vartotojų apsaugos, duomenų apsaugos, skaitmenizacijos ar nediskriminavimo teisės aktams, pagal kuriuos gali būti reikalaujama atskleisti kitą informaciją, nesusijusią konkrečiai su sąveikos DI kilme. Visų pirma pagal Direktyvą 2005/29/EB (Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva – NKVD) ([23]) draudžiami klaidinantys veiksmai ar informacijos nepateikimas, susiję su pagrindinėmis produkto ar paslaugos savybėmis. Be to, Direktyvoje 2011/83/EB (Vartotojų teisių direktyva) ([24]) reikalaujama, kad prekiautojai iki sutarties sudarymo pateiktų aiškią ir suprantamą informaciją apie pagrindines prekių ar paslaugų savybes. Kai paslauga yra grindžiama DI (pavyzdžiui, prenumeruojamas pokalbių robotas, DI kompaniono programėlė ar virtualiojo konsultuojamojo ugdymo paslauga), DI funkcionalumas gali būti laikomas esmine paslaugos savybe, apie kurią vartotojas turi būti informuotas prieš jam įsipareigojant pagal sutartį. Sąjungos vartotojų apsaugos teisėje nustatytos informavimo pareigos taikomos neatsižvelgiant į tai, ar pagal DI akto 50 straipsnio 1 dalį sąveika laikoma „akivaizdžia“. Šios pareigos taip pat yra papildomo pobūdžio bendrosios vartotojų apsaugos informavimo pareigos, o DI akte nustatyta informavimo pareiga yra labiau susijusi su konkrečiomis aplinkybėmis ir ja siekiama užtikrinti, kad visi fiziniai asmenys bent prieš prasidedant tiesioginei sąveikai su DI sistema ir visos sąveikos metu žinotų, kad sąveikauja su DI sistema.

(51) SPA taip pat nustatyti interneto platformų rekomendavimo sistemoms taikomi skaidrumo reikalavimai, įskaitant reikalavimą paaiškinti pagrindinius reitingavimo parametrus. Šiomis pareigomis papildomos DI akto 50 straipsnio 1 dalyje nustatytos skaidrumo pareigos, nes jų taikymo sritis ir tikslas skiriasi ir jos yra susijusios su sistemomis, kurios iš esmės tiesiogiai nesąveikauja su naudotojais, kaip tai suprantama pagal DI akto 50 straipsnio 1 dalį.

(52) Kalbant apie pareigas teikti informaciją duomenų subjektams pagal Sąjungos duomenų apsaugos teisę, DI akto 50 straipsnio 1 dalyje nustatyta pareiga siekiama kito tikslo nei tomis pareigomis, todėl ji nedaro poveikio toms pareigoms teikti informaciją.

([23]) 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje (OL L 149, 2005 6 11, p. 2).

([24]) 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/83/ES dėl vartotojų teisių (OL L 304, 2011 11 22, p. 64).

(53) Be to, DI akto 50 straipsnio 1 dalyje nustatyta skaidrumo pareiga taikoma nedarant poveikio Sąjungos ir nacionalinei teisei dėl informacijos teikimo asmenims baudžiamajame procese (pvz., Direktyvai 2012/13/ES arba Direktyvai 2012/29/ES su pakeitimais, padarytais Direktyva (ES) 2026/1472) ([25]).

4. **DI AKTO 50 STRAIPSNIO 2 DALIS. DI SUGENERUOTO AR ATLIKUS MANIPULIACIJAS GAUTO TURINIO ŽYMĖJIMAS IR APTIKIMAS**

(54) DI akto 50 straipsnio 2 dalyje reikalaujama, kad sintetinį turinį generuojančių DI sistemų tiekėjai įdiegtų techninius sprendimus, atitinkančius tam tikrus kokybės reikalavimus, taikomus jų DI sistemų išvedinių kompiuterio skaitomam žymėjimui ir aptikimui. Tikslas – sudaryti sąlygas fiziniams asmenims atskirti DI sugeneruotą ar atlikus manipuliacijas gautą turinį nuo kito turinio (pavyzdžiui, žmonių sukurto turinio) ir patikrinti jo kilmę, taip prisidedant prie didesnio pasitikėjimo informacijos ekosistema ir jos vientisumo.

(55) Todėl šios skaidrumo pareigos naudos gavėjai yra visi fiziniai asmenys, kurie gali patirti DI sugeneruoto ar atlikus manipuliacijas gauto turinio poveikį, taip pat pagrindiniai subjektai, kuriems tenka svarbus vaidmuo užtikrinant pasitikėjimą informacijos ekosistema ir jos vientisumą, pavyzdžiui, kompetentingos rinkos priežiūros institucijos ir kitos kompetentingos institucijos, nepriklausomi tyrėjai, pilietinės visuomenės organizacijos, žiniasklaida, patikimi pranešėjai, pagrindinių teisių gynėjai, interneto platformų ir interneto paieškos sistemų tiekėjai, teisių turėtojai ir kiti turinio kūrėjai bei platintojai ir kt.

4.1. **Pagrindiniai DI akto 50 straipsnio 2 dalies elementai ir sąvokos**

(56) DI akto 50 straipsnio 2 dalis taikoma, jei įvykdytos kelios kumuliacinės sąlygos:

i) sistema turi būti laikoma DI sistema;

ii) DI sistema turi gebėti generuoti sintetinį turinį arba juo manipuliuoti;

iii) turinys turi būti vienos ar kelių iš šių formų: garso, judamo ar nejudamo vaizdo arba teksto;

iv) DI sistemai neturi būti taikoma nė viena iš šių išimčių: 1) DI sistema atlieka pagalbinę standartinio redagavimo funkciją; 2) DI sistema iš esmės nekeičia diegėjo pateiktų įvesties duomenų ar jų semantikos; ir 3) DI sistemą pagal teisės aktus leidžiama naudoti siekiant nustatyti nusikalstamas veikas, užkirsti joms kelią, jas tirti ar už jas patraukti baudžiamojon atsakomybėn.

4.1.1. *DI sistemos, kuriomis generuojamas arba atlikus manipuliacijas gaunamas sintetinis turinys*

(57) DI akto 50 straipsnio 2 dalis taikoma DI sistemoms ([26]), įskaitant bendrosios paskirties DI sistemas, kuriomis sugeneruojamas sintetinis judamo ar nejudamo vaizdo arba garso ar tekstinis turinys. DI akto 50 straipsnio 2 dalis taikoma sistemų, kurios atitinka DI akto 3 straipsnio 1 dalyje pateiktą DI sistemos apibrėžtį ir kuriomis generuojami tokie išvediniai, pogrupiui. DI akto 50 straipsnio 2 dalis taikoma ir DI sistemoms, naudojamoms manipuliuoti turiniu.

(58) Turinio generavimas reiškia, kad DI sistema generuoja sintetinę medžiagą (pvz., pagal žmogaus pateiktą užklausą), pavyzdžiui, sukuria sintetinį vaizdą arba dainą. Praktiškai tai reiškia, kad DI akto 50 straipsnio 2 dalis gali būti taikoma generatyvinio DI sistemoms, suprojektuotoms konkretiems išvediniams generuoti pagal siaurai apibrėžtą numatytą paskirtį. Be to, DI akto 50 straipsnio 2 dalis taikoma ir DI sistemoms, kurios gali būti naudojamos įvairiais tikslais, įskaitant bendrosios paskirties DI sistemas, ir gali kurti įvairių rūšių turinį, taip pat agentines DI sistemas, jei jos generuoja sintetinį judamo ar nejudamo vaizdo arba garso ar tekstinį turinį.

([25]) 2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/13/ES dėl teisės į informaciją baudžiamajame procese (OL L 142, 2012 6 1, p. 1); 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/29/ES, kuria nustatomi būtiniausi nusikaltimų aukų teisių, paramos joms ir jų apsaugos standartai (OL L 315, 2012 11 14, p. 57).

([26]) Kaip apibrėžta DI akto 3 straipsnio 1 punkte.

(59) Kita vertus, manipuliavimas turiniu – tai jau esamo turinio (sintetinio arba nesintetinio) pakeitimas naudojant DI sistemą (pvz., kai DI sistema pagal žmogaus nurodymus atlieka esamo vaizdo ar balso įrašo manipuliacijas). Kad turinys patektų į DI akto 50 straipsnio 2 dalies taikymo sritį, pakanka, kad jis būtų sugeneruotas DI arba juo būtų manipuliuota daugiau, nei apima standartinis redagavimas pagal DI akto 50 straipsnio 2 dalyje nustatytas išimtis (žr. 4.3 skirsnį). Be to, DI akto 50 straipsnio 2 dalyje nereikalaujama, kad turinys būtų sukurtas arba manipuliuotas tik naudojant DI. Turinys, derinamas su žmogaus sukurtu turiniu, taip pat laikomas sintetiniu turiniu, jei jis generuojamas arba atliekamos jo manipuliacijos vienu iš DI akto 50 straipsnio 2 dalyje nurodytų būdų.

4.1.2. *Į taikymo sritį patenkančios sintetinio turinio formos*

(60) DI akto 50 straipsnio 2 dalyje pateiktas baigtinis sintetinio turinio, kuriam taikoma skaidrumo pareiga, formų sąrašas: garsas, judamas ar nejudamas vaizdas arba tekstas. Tai taip pat apima daugiarūšį turinį, t. y. turinį, sudarytą derinant kelias iš šių formų. DI akto 50 straipsnio 2 dalies tikslais skirtingos turinio formos turi būti aiškinamos atsižvelgiant į praktikos ir technologijų raidą, kuri laikui bėgant gali kisti. Šiuo metu jos turėtų būti suprantamos taip:

— tekstas – atskiras simbolinis turinys, sudarytas iš tam tikra seka išdėstytų ženklų ar skaičių, kurį žmonės gali perskaityti ir semantiškai interpretuoti,

— nejudami vaizdai – statiniai erdviniai atvaizdai, kuriuose užkoduota vaizdinė informacija ir kuriuos žmonės gali matyti,

— garsas – laikui bėgant kintantis signalas, kuriame užkoduotas garsas ir kurį žmonės gali suvokti klausa. Tai gali būti kalba, instrumentinė muzika ar kiti garso signalai,

— judami vaizdai – laiko seka pateikiami vaizdai, kurie gali būti sinchronizuoti su garsu ir kuriuos žmonės gali matyti. Tokiu atveju turi būti pažymėtas tiek vaizdo, tiek garso turinys ir turi būti užtikrinta galimybė jį aptikti, kaip nurodyta toliau.

(61) DI sistemos, kuriomis generuojami nejudami 3D vaizdai, judami 3D vaizdai ir 3D garso įrašai arba manipuliuojama tokiu turiniu, taip pat virtualioji, išplėstinė ar mišrioji realybė, patenka į DI akto 50 straipsnio 2 dalies taikymo sritį. Virtualioji realybė apima DI technologijas, kurios suteikia naudotojams galimybę patirti kompiuteriu sukurtą aplinką, kurioje imituojamas fizinis buvimas, ir tikruoju laiku sąveikauti su šia aplinka. Kadangi virtualiąją ir išplėstinę realybę sudaro laiko seka pateikiami vaizdai, kurie gali būti sinchronizuoti su garsu ir kuriais perteikiami laikui bėgant vykstantys vaizdiniai pokyčiai, toks turinys gali būti laikomas judamo vaizdo turiniu. Atitinkamas pažymėtinas išvedinys yra galutinės formos atskiras DI sugeneruotas objektas, išskyrus specialias išimtis, taikomas tikruoju laiku vykstančioms trumpalaikėms interaktyvioms sesijoms pagal 88 punktą. Skaitmeninių objektų, naudojamų nejudamų 3D vaizdų, judamų 3D vaizdų ir 3D garso turiniui generuoti, pavyzdžiui, taškų debesies ar 3D tinklelio, žymėti nereikalaujama.

(62) Skaitmeniniai dvyniai, kurie yra virtualios asmenų, fizinių objektų ar sistemų kopijos ir kuriuose integruojami įvairių rūšių duomenys, taip pat patenka į DI akto 50 straipsnio 2 dalies taikymo sritį, jei jie yra sugeneruoti DI arba gauti atlikus manipuliacijas ir jie pateikiami garso, judamo ar nejudamo vaizdo arba teksto forma, nebent jiems taikomos išimtys ir jie laikomi naudojamais „pramonės reikmėms“ arba „verslo verslui reikmėms“, kaip nurodyta 87 punkte, arba tikruoju laiku kuriamu trumpalaikiu turiniu, kaip nurodyta 88 punkte.

(63) DI akto 50 straipsnio 2 dalis taip pat gali būti taikoma DI agentams, jei DI agentas atlieka veiksmą, kurio išvedinys yra DI sugeneruotas arba atlikus manipuliacijas gautas turinys ir kurį fiziniai asmenys gali suvokti garso, judamo ar nejudamo vaizdo arba teksto forma. Todėl tokie išvediniai turi būti pažymėti ir turi būti užtikrinta galimybė juos aptikti, kaip aprašyta toliau. Priešingai, bet koks DI agento veiksmas, kuris neapima DI sugeneruoto arba atlikus manipuliacijas gauto turinio (pvz., tarpiniai duomenų apdorojimo etapai, tokie kaip samprotavimas ir minčių grandinė), ar DI sugeneruotas veiksmas, kuris nėra skirtas tiesiogiai suvokti fiziniams asmenims (pvz., žiniatinklio užklausa ar veiksmas naršyklėje), nelaikomas sintetiniu turiniu, patenkančiu į DI akto 50 straipsnio 2 dalies taikymo sritį, todėl jam netaikomos žymėjimo ir aptikimo pareigos.

4.1.3. *Turinys, nepatenkantis į DI akto 50 straipsnio 2 dalies taikymo sritį*

(64) Turinys, kurį DI sistema sugeneruoja paprastai apdorodama duomenis ir kuris nėra konkrečiai sugeneruotas DI arba gautas atlikus manipuliacijas, pavyzdžiui, atvaizduotas kadras, nepatenka į DI akto 50 straipsnio 2 dalies taikymo sritį.

(65) Be to, DI sistemos išvediniui, kuriuo tik atkuriamas esamas turinys arba sudaromos sąlygos esamą turinį pateikti ar išdėstyti, DI akto 50 straipsnio 2 dalis netaikoma. Taip gali būti kalbant, pvz., apie muzikos grojaraščius ar kitas rekomendavimo sistemas, kurios, atsižvelgdamos į naudotojo pageidavimus ar veiklą, tik atrenka arba reitinguoja esamą turinį, tačiau nekuria naujo turinio ir neatlieka paties turinio manipuliacijų. Tas pats pasakytina apie vidaus analitiniuose procesuose naudojamas DI sistemas, kurios išgauna ir struktūruoja duomenis, tačiau jų neapibendrina.

(66) Tas pats pasakytina apie DI sistemos įvesties duomenis ir išvedinius, kurie yra tik fizinės ar virtualiosios aplinkos duomenų stebėjimo ar registravimo rezultatai ir nėra sugeneruoti DI ar gauti atlikus manipuliacijas (pvz., robotais ar kitais DI grindžiamais jutikliais), taip pat apie DI sistemų perduodamus duomenis, kurie niekaip nekeičiami. Tai apima įvairius DI sistemų įvesties duomenis ir išvedinius, visų pirma naudojamus pramoninėje aplinkoje, pavyzdžiui, robotų atliekamo stebėjimo būdu gaunamus gamybos duomenis, DI grindžiamų išmaniųjų skaitiklių registruojamus suvartojimo duomenis, elektros tinklo dažnio ir įtampos matavimo duomenis ir transporto priemonių GPS buvimo vietos duomenų registravimą ir kt.

(67) Be to, kadangi DI akto 50 straipsnio 2 dalyje nustatytos skaidrumo pareigos tikslas – sudaryti sąlygas žmonėms atskirti DI sugeneruotą arba atlikus manipuliacijas gautą turinį, taip siekiant mažinti apgaulės ir manipuliavimo riziką bei užtikrinti informacijos ekosistemos vientisumą ir pasitikėjimą ja, ši nuostata netaikoma turiniui, kuris nėra susijęs su šiuo tikslu ir kurio fiziniai asmenys negali suvokti arba kuris nėra skirtas tam, kad fiziniai asmenys jį interpretuotų, tikrintų ar dėl jo imtųsi veiksmų.

(68) Visų pirma į DI akto 50 straipsnio 2 dalies taikymo sritį nepatenkančiu turėtų būti laikomas šis turinys:

— išvediniai, sugeneruoti kaip trumpa skaičių, simbolių ar raidžių seka, (pvz., pavieniai žodžiai, vaizdų antraštės, alternatyvusis tekstas, naudotojo sąsajos žymos, piktogramų dydžio grafiniai elementai ir kitos duomenų žymos),

— pirminis programos tekstas, suprantamas kaip turinys, parašytas programavimo, scenarijų, ženklinimo, užklausų ar konfigūravimo kalba ir skirtas kompiuterinei sistemai interpretuoti, kompiliuoti ar vykdyti, neatsižvelgiant į tai, ar jis sudarytas iš teksto ženklų. Tai taip pat gali apimti pastabas natūralia kalba ir kontekstinę informaciją, kurios yra neatsiejama pirminio programos teksto dalis. Panašiai į taikymo sritį nepatenka programinės įrangos kūrimo rinkiniai (SDK), struktūrinių užklausų kalba (SQL), infrastruktūra kaip kodas ir „YAML Ain't Markup Language" (YAML), *JavaScript Object Notation* (JSON), konfigūracijos schemos, skriptai, kompiuterio skaitomos specifikacijos, programų sąsajos (API ir programų bibliotekos),

— DI sistemos išvediniai, skirti tik perduoti iš vieno įrenginio į kitą ir automatiškai apdoroti, jų nepateikiant žmonėms, pavyzdžiui, agentų tarpusavio ryšio duomenys ar kovos su brukalu signalai, jei fiziniai asmenys jų nesuvokia,

— išvediniai, naudojami tik uždarojo ciklo aplinkoje pramonės ir produktų kūrimo procesuose (pavyzdžiui, kuriant filmus, animaciją, žaidimus ar reklamą), išskyrus atvejus, kai jie yra galutinis DI sistemos išvedinys – DI sugeneruotas ar atlikus manipuliacijas gautas tekstinis, garso arba judamo ar nejudamo vaizdo turinys. Tokiais atvejais pažymėti reikia tik galutinį darbo proceso etapų išvedinį ir jį turi būti galima aptikti.

4.2. **DI akto 50 straipsnio 2 dalyje nustatyta žymėjimo ir aptikimo pareiga**

(69) DI akto 50 straipsnio 2 dalyje nustatyta į šios nuostatos taikymo sritį patenkančių generatyvinio DI sistemų tiekėjams taikoma skaidrumo pareiga, kurią sudaro du atskiri, bet iš esmės tarpusavyje susiję elementai. Pirma, tiekėjai turi užtikrinti, kad DI sistemos išvediniai būtų pažymėti kompiuterio skaitomu formatu. Antra, tiekėjai turi užtikrinti, kad būtų galima aptikti, kad išvediniai yra dirbtinai sugeneruotas arba atlikus manipuliacijas gautas turinys. Dėl kiekvieno įdiegto žymėjimo sprendimo tiekėjai turėtų užtikrinti, kad būtų prieinamos atitinkamos aptikimo priemonės (kaip nurodyta toliau), kurios sudarytų sąlygas tokio turinio poveikį patiriantiems fiziniams asmenims ir kitiems atitinkamiems subjektams aptikti DI sistemos dirbtinai sugeneruotą turinį ir atskirti jį nuo kito turinio. Techninis sprendimas turėtų būti suprantamas kaip žymėjimo metodų ir aptikimo priemonių derinys, kurį tiekėjas įdiegė siekdamas įvykdyti DI akto 50 straipsnio 2 dalyje nustatytą skaidrumo pareigą.

(70) Kad būtų veiksmingai pasiekti DI akto 50 straipsnio 2 dalyje nustatytų skaidrumo pareigų tikslai, turi būti įgyvendinti abu pirmiau nurodyti elementai. Vieno iš šių elementų įgyvendinimo (pvz., DI sistemos išvedinių žymėjimo kompiuterio skaitomu formatu, neužtikrinant jų aptikimo priemonių prieinamumo) nepakanka, kad būtų laikomasi šios nuostatos ([27]).

4.2.1. *Žymėjimo pareiga*

(71) Žymėjimo pareiga apima tik žymų įdiegimą kompiuterio skaitomu formatu. Kompiuterio skaitomas formatas reiškia, kad žymos yra tokios struktūros, kad programinės įrangos taikomosios programos galėtų jas lengvai identifikuoti, atpažinti ir išgauti be žmogaus įsikišimo. Kai tinkama, kaip papildoma priemonė gali būti naudojamos ir pastebimos žymos bei ženklai, siekiant sudaryti palankesnes sąlygas diegėjams laikytis DI akto 50 straipsnio 4 dalyje nustatytos pareigos ženklinti sintetinę sankaitą.

(72) Kad įvykdytų žymėjimo pareigą, tiekėjai gali taikyti vieną žymėjimo metodą arba kelių metodų derinį, jei jų bendras techninis sprendimas yra kompiuterio skaitomas ir teisės aktuose nustatytu mastu atitinka veiksmingumo, sąveikumo, pagrįstumo ir patikimumo reikalavimus, kaip nustatyta DI akto 50 straipsnio 2 dalies antrame sakinyje (žr. 4.2.3 skirsnį).

(73) DI akto 133 konstatuojamojoje dalyje kaip tokių metodų pavyzdžiai nurodomi vandens ženklai, identifikavimo metaduomenys, kriptografiniai metodai turinio kilmei ir autentiškumui įrodyti, registravimo metodai, pirštų atspaudai ar kiti metodai, taip pat šių metodų deriniai. Nors DI akto 133 konstatuojamojoje dalyje minimi kilmės ir autentiškumo įrodymo metodai, tiekėjai neprivalo registruoti ar saugoti visos kilmės atsekamumo grandinės, apimančios informaciją apie turinio kilmę ir jo pakeitimus ar kitus svarbius duomenis apie turinio istoriją. Tačiau tokie kilmės atsekamumo metodai taip pat gali būti naudojami siekiant laikytis DI akto 50 straipsnio 2 dalies reikalavimų ir gali padėti fiziniams asmenims atskirti DI sugeneruotą ar atlikus manipuliacijas gautą turinį nuo autentiško turinio.

(74) Tiekėjai gali įdiegti išvedinių žymėjimo sprendimą skirtinguose vertės grandinės etapuose (pvz., *post hoc* po turinio sugeneravimo DI sistemos lygmeniu, pagrindinio DI modelio lygmeniu arba integruoti jį į DI sistemos išvedinių generavimo procesą). Jie gali remtis pradinėje vertės grandinėje veikiančio modelio tiekėjo arba sprendimą teikiančios trečiosios šalies įdiegtu žymėjimo sprendimu (pvz., kaip atviruoju standartu arba kaip specializuota paslauga), jei toks žymėjimo sprendimas atitinka DI akto 50 straipsnio 2 dalies reikalavimus. Tačiau toks rėmimasis nedaro poveikio DI sistemos tiekėjo atsakomybei įrodyti atitiktį DI akto 50 straipsnio 2 daliai.

([27]) DI akto 133 konstatuojamojoje dalyje paaiškinta, kad tikslinga reikalauti, kad tokių sistemų tiekėjai įdiegtų techninius sprendimus, kuriais būtų sudarytos sąlygos išvedinius pažymėti kompiuterio skaitomu formatu ir atpažinti, kad išvedinį sugeneravo arba atlikusi manipuliacijas gavo DI sistema, o ne žmogus. DI akto 135 konstatuojamojoje dalyje nurodyta aptikimo pareiga.

4.2.2. *Aptikimo pareiga*

(75) Į DI akto 50 straipsnio 2 dalies taikymo sritį patenkančių DI sistemų tiekėjai turi užtikrinti, kad būtų galima atpažinti, jog jų sistemų išvediniai yra DI sugeneruotas arba atlikus manipuliacijas gautas turinys. Tai reiškia, kad tiekėjas privalo užtikrinti, kad aptikimo priemonės būtų prieinamos asmenims, kurie gali patirti tokio turinio poveikį. Be to, pagal DI akto 50 straipsnio 5 dalį, tokiais aptikimo sprendimais turėtų būti galima pateikti žmonėms suprantamus rezultatus, nurodančius, ar turinys buvo sugeneruotas DI ar gautas atlikus manipuliacijas.

(76) Aptikimo priemonė – mechanizmas, kuriuo nustatoma, ar turinys buvo sugeneruotas DI arba gautas atlikus manipuliacijas, paprastai nustatant technines žymas ar parašus, kuriais patvirtinama jo kilmė. Siekdami užtikrinti visišką sąveikumą, tiekėjai turi remtis viešai prieinamais pramonės standartus atitinkančiais aptikimo sprendimais, kurie suteikia galimybę bet kuriai trečiajai šaliai įdiegti aptikimo funkciją, kurią geriausiu atveju būtų galima vykdyti vietoje skaitmenineme įrenginyje, ir sklandžiai integruoti ją į autonominius, izoliuotus tinklus. Jei tokių standartų nėra, visų pirma pradiniame DI akto 50 straipsnio 2 dalies įgyvendinimo etape dėl vandens ženklų technologijų, tiekėjas gali naudoti savo aptikimo sprendimą, trečiosios šalies aptikimo sprendimą arba bendrai naudojamą aptikimo sprendimą, jei tokiais sprendimais užtikrinamas sąveikumas su kitų tiekėjų naudojamais aptikimo sprendimais (žr. 4.2.3 skirsnį). Šia galimybe turėtų būti galima naudotis tik ribotą laiką, kol bus parengti darnieji standartai ir atsiras standartizuotas, nuo konkretaus tiekėjo nepriklausomas sąveikus aptikimo sprendimas, kuris būtų saugus, užtikrintų privatumo apsaugą ir galėtų būti vykdomas vietoje.

(77) DI akto 50 straipsnio 5 dalyje taip pat nustatyta, kad DI akto 50 straipsnio 2 dalyje nurodyta informacija turinio poveikį patiriantiems fiziniams asmenims turėtų būti pateikiama aiškiai ir matomai ne vėliau nei pirmosios sąveikos arba sistemos panaudojimo jų atžvilgiu metu. Ši informacija visų pirma yra aptikimo rezultatas, kuriuo nurodoma, ar turinys buvo sugeneruotas DI arba gautas atlikus manipuliacijas, o ne pats DI sugeneruotas ar atlikus manipuliacijas gautas turinys. Sąvoka „pirmosios sąveikos metu“ turėtų būti suprantama kaip momentas, kai fiziniai asmenys nori patikrinti konkretaus turinio kilmę ir pasinaudoja aptikimo sprendimu, kad gautų aptikimo rezultatus.

(78) Jei DI sistemos tiekėjas, užtikrindamas aptikimo sprendimo teikimą ar prieigą prie jo, priklauso nuo kito subjekto, jis turi užtikrinti, kad aptikimo sprendimas atitiktų DI akto 50 straipsnio 2 ir 5 dalių reikalavimus ir kad tokie subjektai pateiktų aptikimo rezultatus laikydamiesi DI akto 50 straipsnio 5 dalies reikalavimų (žr. 7 skirsnį).

4.2.3. *Atitiktis techniniams sprendimams taikomiems reikalavimams: veiksmingumas, sąveikumas, pagrįstumas ir patikimumas*

(79) DI akto 50 straipsnio 2 dalies antruoju sakiniu nustatyta, kad žymėjimo ir aptikimo techniniai sprendimai turi būti veiksmingi, sąveikūs, pagrįsti ir patikimi. Šie reikalavimai turėtų būti suprantami taip:

— **veiksmingumas** – tiekėjų įdiegto techninio sprendimo gebėjimas aptikti jų žymas ir sudaryti sąlygas fiziniams asmenims atskirti jų DI sistemos sugeneruotą arba atlikus manipuliacijas gautą turinį nuo kito turinio, taip prisidedant prie pasitikėjimo informacijos ekosistema ir jos vientisumo,

— **patikimumas** – techninio sprendimo gebėjimas įprastomis veikimo sąlygomis tiksliai nustatyti ir atskirti DI sugeneruotą arba atlikus manipuliacijas gautą turinį nuo kito turinio, apimant įvairių rūšių turinį, kurį tiekėjo DI sistema generuoja arba gauna atlikusi manipuliacijas,

— **patvarumas** – techninio sprendimo gebėjimas kintančiomis sąlygomis tiksliai nustatyti ir atskirti tiekėjo DI sistemos sugeneruotą arba atlikus manipuliacijas gautą turinį nuo kito turinio, apimant tiek įprastus pakeitimus, tiek priešiškus išpuolius,

— **sąveikumas** – skirtingų žymėjimo ir aptikimo techninių sprendimų gebėjimas sklandžiai veikti įvairiose sistemose, tarp skirtingų subjektų, įvairiomis aplinkybėmis ir taikant skirtingus techninio įgyvendinimo būdus, kad būtų galima aptikti DI sugeneruotą arba atlikus manipuliacijas gautą turinį, nepriklausomai nuo skirtingų DI sistemų tiekėjų taikomo žymėjimo metodo (-ų).

(80) Tiekėjai turi užtikrinti, kad žymėjimo ir aptikimo techninių sprendimų derinys visapusiškai atitiktų visus pirmiau minėtus reikalavimus teisiškai reikalaujamu mastu, atsižvelgiant į įvairių taikomų sprendimų apribojimus ir jų tarpusavio papildomumą. Techniniai sprendimai turi atitikti visus reikalavimus tiek, kiek tai techniškai įmanoma, atsižvelgiant į įvairių rūšių turinio ypatumus ir apribojimus, įgyvendinimo sąnaudas ir visuotinai pripažintus pažangiausius metodus, kurie gali būti nustatyti atitinkamuose techniniuose standartuose.

(81) Techniškai įmanomi sprendimai, kaip tai suprantama DI akto 50 straipsnio 2 dalyje, yra sprendimai, kuriuos, taikant šiuo metu prieinamas technologijas, metodus ir inžinerijos praktiką, galima įgyvendinti į šios nuostatos taikymo sritį patenkančioms turinio formoms, atsižvelgiant į konkrečią techninę architektūrą ir veiklos aplinką. Tiekėjas neprivalo naudoti techninio sprendimo, kuris dar nėra sukurtas ar prieinamas rinkoje arba kurio techniškai neįmanoma įgyvendinti. Techninis įmanomumas yra objektyvi sąvoka, nepriklausanti nuo konkrečių atskirų tiekėjų išteklių ir pajėgumų.

(82) DI akto 50 straipsnio 2 dalyje reikalaujama, kad tiekėjai įgyvendintų techniškai įmanomą sprendimą (-us), grindžiamą (-us) visuotinai pripažintais pažangiausiais metodais, kad būtų įvykdyti keturi kokybės reikalavimai – veiksmingumo, pagrįstumo, patikimumo ir sąveikumo.

(83) Pažangiausi metodai turi būti suprantami kaip tam tikru metu pasiektas pažangus techninių galimybių, susijusių su produktais, procesais ir paslaugomis, lygis, grindžiamas atitinkamais konsoliduotais mokslo, technologijų ir praktinės patirties rezultatais ir pripažįstamas geriausia technologijų srities praktika ([28]). Pažangiausi metodai nebūtinai reiškia naujausius mokslinius tyrimus, kurie vis dar yra eksperimentiniame etape arba dar nėra pasiekę pakankamos technologinės brandos. Tobulėjant technologijoms ir kintant pažangiausiems metodams, tiekėjai privalo laiku ir proporcingai nuolat pritaikyti savo žymėjimo ir aptikimo sprendimus.

(84) Atsižvelgiant į DI akto 50 straipsnio 7 dalį, tiekėjai, siekdami įrodyti, kad laikosi DI akto 50 straipsnio 2 ir 5 dalyse nustatytų žymėjimo ir aptikimo pareigų, gali remtis pagal tą nuostatą tinkamu pripažintu praktikos kodeksu, grindžiamu pažangiausiais metodais. Daugiau informacijos apie tokio kodekso laikymosi poveikį ir kitų kodekso nesilaikančių tiekėjų priežiūrą pateikiama 8.1 skirsnyje.

(85) Taip pat galima atsižvelgti į tam tikrų žymėjimo ir aptikimo techninių sprendimų įgyvendinimo sąnaudas. Tam tikrais atvejais, kaip aprašyta tolesniuose punktuose, sąnaudos gali būti neproporcingos nedidelei papildomai naudai, kuri tik ribotai padėtų žmonėms atskirti DI sugeneruotą ar atlikus manipuliacijas gautą turinį ir užtikrinti informacijos ekosistemos vientisumą bei pasitikėjimą ja.

(86) Todėl gali būti siaurai apibrėžtų atvejų, kai, atsižvelgiant į DI sistemos išvedinių ypatumus, DI akto 50 straipsnio 2 dalies reikalavimams įvykdyti pakanka techninio sprendimo, grindžiamo mažiau pagrįstomis metaduomenų žymomis, jei tokie išvediniai dėl savo pobūdžio kelia mažesnę apgaulės, manipuliavimo ar neigiamo poveikio informacijos ekosistemai riziką. Tai visų pirma taikoma tais atvejais, kai generatyvinio DI sistema yra integruota į fizinius produktus ir generuoja išvedinius techniškai kontroliuojamoje ir uždaroje aplinkoje, kuri daugiausia yra instruktyvaus pobūdžio (pvz., transporto priemonių navigacijos sistemose integruota DI sistema), jei produkte įdiegtos veiksmingos techninės priemonės, neleidžiančios išvedinių perkelti už produkto aplinkos ribų, pavyzdžiui, jų užfiksuoti ar eksportuoti ir platinti išorėje.

([28]) Žr. Komisijos įgyvendinimo sprendimo C(2025) 3871 final dėl standartizacijos prašymo Europos standartizacijos komitetui ir Europos elektrotechnikos standartizacijos komitetui dėl didelės rizikos DI sistemos, kad būtų užtikrintas Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2024/1689 įgyvendinimas, kuriuo panaikinamas Įgyvendinimo sprendimas C(2023) 3215 final, II priedą.

(87) Taip pat gali būti tam tikrų ribotų DI taikymo „pramonės reikmėms“ arba „verslo verslui reikmėms“ atvejų (išskyrus viešai prieinamas ir vartotojams skirtas DI sistemas), kai, atsižvelgiant į proporcingumo principą ir ribotą naudą siekiant skaidrumo tikslų, nereikalaujama žymėti DI sugeneruotų arba atlikus manipuliacijas gautų išvedinių ir užtikrinti galimybės juos aptikti. Tai taikoma tik tuo atveju, jei laikomasi visų šių reikalavimų:

i) DI sistemos sugeneruoti išvediniai yra tik techninio pobūdžio, pavyzdžiui, inžineriniai projektai, pramoninės gamybos procesai, techninės instrukcijos, išvediniai, sugeneruoti vykdant prognozuojamosios sistemos techninės priežiūros procesus pramoninėje aplinkoje, taip pat išvediniai, sukuriami vykdant vidaus dokumentacijos procesus arba gamybos etapus ir darbo procesus, kol jie dar nėra galutinai parengti ir pateikti kitiems išorės asmenims ar visuomenei;

ii) DI sistemos sugeneruoti išvediniai yra skirti tik ribotam iš anksto nustatytam skaičiui fizinių asmenų, vykdančių profesinę veiklą tiekėjo ir diegėjo organizacijose, suvokti ir apdoroti;

iii) DI sistemos sugeneruoti išvediniai neturi būti skirti dalytis už įmonės ribų ar tinkami naudoti išorės asmenims, taip pat turi būti įdiegtos tinkamos apsaugos priemonės, skirtos užkirsti kelią pagrįstai numatomam netinkamam naudojimui, (pvz., debesijos izoliavimas, funkcijomis grindžiama prieigos kontrolė).

(88) Tikruoju laiku generuojamam trumpalaikiam turiniui, kuris vartojamas iš karto ir nėra įrašomas, saugomas ar toliau platinamas (pvz., vaizdo žaidimuose, virtualiojoje realybėje), taip pat gali būti taikoma išimtis, kai žymėjimas techniškai neįmanomas, o turinio poveikį patiriantys asmenys informuojami, kad turinys yra sugeneruotas DI arba gautas atlikus manipuliacijas (pvz., pateikiant informaciją pačioje virtualiojoje aplinkoje arba pranešimus konkrečios sesijos metu).

4.3. **DI akto 50 straipsnio 2 dalyje nustatytų pareigų išimtys**

(89) DI akto 50 straipsnio 2 dalyje nustatytos trys aiškios šioje nuostatoje nustatytų skaidrumo pareigų išimtys.

(90) Pirmoji išimtis taikoma DI sistemoms, jei jomis atliekama pagalbinė standartinio redagavimo funkcija. Standartinis redagavimas turėtų būti suprantamas kaip esamo turinio parengimo skelbti ar platinti procesas (pvz., nedideli pakeitimai, kuriais siekiama pagerinti teksto skaitomumą ir gramatiką, turinio kokybę ar formatą), kurio metu naujas turinys negeneruojamas. Standartiniu redagavimu, be kita ko, siekiama užtikrinti, kad turinyje nebūtų akivaizdžių techninių ar gramatinių lingvistinių klaidų, kad jis atitiktų taikomus maketavimo, pateikimo, formatavimo ar prieinamumo reikalavimus arba atitinkamo sektoriaus praktiką. Redagavimas nebelaikomas standartiniu redagavimu, jei turinys pakeičiamas iš esmės (pvz., esminiai pakeitimai, struktūriniai pakeitimai ir kt.), o tai turi įtakos jo prasmei, stiliui ar tikslui.

(91) Antroji išimtis taikoma tuomet, kai DI sistema iš esmės nekeičia diegėjo pateiktų įvesties duomenų ar jų semantikos. Pakeitimas turėtų būti laikomas esminiu, jei DI sistema, generuodama išvedinį, atliko reikšmingas įvesties duomenų arba jų semantikos manipuliacijas. Tai turi būti nustatoma įvertinus atitinkamus veiksnius, pavyzdžiui, formatą, medijos turinio rūšį, stilių ir turinio pakeitimus, turinčius įtakos jo prasmei, stiliui ar tikslui. Ar pakeitimas yra esminis, turi būti vertinama kiekvienu konkrečiu atveju.

(92) Jei DI sistema gali būti naudojama tiek turiniui generuoti ar jo manipuliacijoms atlikti, tiek nedideliems, neesminiams įvesties duomenų pakeitimams atlikti, DI akto 50 straipsnio 2 dalyje nustatyta skaidrumo pareiga netaikoma turiniui, kurio pakeitimai buvo nedideli ir neesminiai.

Standartinio redagavimo ir neesminių pakeitimų, kuriems taikoma DI akto 50 straipsnio 2 dalyje numatyta išimtis, pavyzdžiai:

— gramatikos ir rašybos klaidų ištaisymas, lingvistiniai ir nedideli stilistiniai patobulinimai, kuriais nekeičiama teksto esmė, prasmė, stilius ar perteikiama mintis, taip pat DI sugeneruoti teksto vertimai,

— formatavimas, formatų konvertavimas, techninis glaudinimas, triukšmo mažinimas ar šalinimas siekiant didesnio aiškumo, nekeičiant turinio prasmės ar esmės,

— nedidelis apkarpymas, nežymus spalvų koregavimas ar taisymas, šviesinimas ar tamsinimas, ryškinimas siekiant didesnio aiškumo, taip pat kiti standartinio redagavimo veiksmai ir techniniai taisymai,

— dėl nešvaraus objektyvo ar jutiklio atsiradusių dulkių dėmių pašalinimas, fotografuojant su blykste atsiradusio raudonų akių efekto pašalinimas; pirminėje rinkmenoje matomo fono pašalinimas arba užmaskavimas, veidų pikseliavimas arba suliejimas,

— vaizdo įrašo mastelio keitimas, dinaminės srities glaudinimas ir išlyginimas; ribotas vaizdo įrašo stabilizavimas,

— standartinis spalvų ir kontrasto koregavimas, nedidelis atkūrimo greičio koregavimas, nedideli vaizdo horizonto išlyginimo pataisymai, pikselių filtrų taikymas tam tikroms vaizdo dalims išryškinti arba spalvų schemų taikymas pilkio pustonių vaizdams, nejudamo vaizdo kraštų užpildymas, nespalvoto judamo ar nejudamo vaizdo pavertimas spalvotu ir atvirkščiai,

— pikselių užpildymas siekiant pritaikyti vaizdo proporcijas arba užtikrinti didesnį aiškumą, automatiniai perėjimo klipai, kitas neesminis redagavimas estetiniais ar techniniais tikslais,

— medicininių vaizdų techninis apdorojimas arba rekonstrukcija medicinos priemonėse (pvz., anotacijų, rėmelių, kontūrų, apskritimų, spalvų intensyvumo žemėlapių naudojimas),

— pokalbių transkribavimas; DI sugeneruotas turinys, kuriuo, naudojant pagalbines technologijas, suteikiančias galimybę asmenims su negalia bendrauti (pvz., patobulintos ir alternatyviosios komunikacijos (AAC) priemones arba individualiai pritaikytus neuroninius balsus (CNV)), tik transformuojami autentiški žmogaus pateikti duomenys, nekeičiant jų semantinės reikšmės.

Semantinių pakeitimų, kuriuos reikia pažymėti pagal DI akto 50 straipsnio 2 dalį, pavyzdžiai:

— DI sugeneruotos teksto santraukos; teksto perfrazavimas ar perrašymas, kai jo stilius, struktūra ir prasmė pakeičiami labiau, nei atliekant vien gramatinius ir nedidelius stilistinius taisymus,

— objektų ar asmenų pašalinimas iš esamų judamų ir nejudamų vaizdų, jų pakeitimas ar įterpimas, kai dėl to pasikeičia turinio prasmė ir esmė; veido pakeitimas kitu arba esminis veido modifikavimas,

— tikroviškai skambančios kalbos sintezė konkretaus asmens balsu arba tikroviško vaizdo įrašo, kuriame vaizduojami iš tikrųjų neįvykę įvykiai, generavimas; asmens kūno formų arba odos spalvos keitimas; itin didelis šviesinimas, tamsinimas, spalvų ir kontrasto keitimas, dėl kurio pasikeičia turinio prasmė, tikslas ir perteikiama mintis,

— sudėtinių vaizdų ar vaizdo įrašų kūrimas, kai pakeičiamas asmenų, objektų, įvykių ar faktų vaizdavimas, taip pat bet koks kitas esminis turinio pakeitimas.

(93) Trečioji išimtis taikoma generatyvinio DI sistemoms, kurias pagal teisės aktus leidžiama naudoti sintetiniam turiniui generuoti arba jo manipuliacijoms atlikti siekiant nustatyti nusikalstamą veiką, užkirsti jai kelią, ją tirti ar už ją patraukti baudžiamojon atsakomybėn. Šiai išimčiai taip pat aktualūs 46–48 punktuose išdėstyti paaiškinimai.

4.4. Sąveika su kitais Sąjungos teisės aktais

(94) DI akto 50 straipsnio 2 dalyje nustatytomis žymėjimo ir aptikimo pareigomis daugiausia dėmesio skiriama tam, kaip turinys buvo sukurtas ir kokia yra jo dirbtinė kilmė, o ne tam, kas turinį sukūrė. Todėl visi DI sistemų tiekėjų taikomi žymėjimo ir aptikimo sprendimai turi atitikti taikomus Sąjungos duomenų apsaugos teisės aktus, įskaitant duomenų apsaugos principus ir pareigas, pavyzdžiui, pritaikytosios ir standartizuotosios duomenų apsaugos pareigą, duomenų kiekio mažinimo, saugumo ir konfidencialumo principus. Pavyzdžiui, žymėjimo ir aptikimo tikslais neturėtų būti tvarkoma su turinio kūrėju susijusi informacija, o visi kiti tvarkomi asmens duomenys turėtų būti pašalinti iškart, kai pasiekiamas aptikimo tikslas, turi būti užtikrintas saugumas ir konfidencialumas ir kt.

(95) DI akto 136 konstatuojamojoje dalyje taip pat pabrėžiama ypatinga DI akto 50 straipsnio 1, 2 ir 4 dalyse nustatytų skaidrumo pareigų svarba siekiant sudaryti palankesnes sąlygas veiksmingai įgyvendinti SPA. Tai visų pirma taikoma labai didelių interneto platformų (VLOP) arba labai didelių interneto paieškos sistemų (VLOSE) paslaugų teikėjų pareigoms nustatyti ir sumažinti sisteminę riziką, galinčią kilti dėl turinio, kuris buvo dirbtinai sugeneruotas ar gautas atlikus manipuliacijas, sklaidos, visų pirma faktinio ar numatomo neigiamo poveikio demokratiniams procesams, pilietiniam diskursui ir rinkimų procesams, be kita ko, pasitelkiant dezinformaciją, riziką (SPA 34 ir 35 straipsniai). Kompiuterio skaitomos žymos gali suteikti tiems tiekėjams galimybę aptikti DI sugeneruotą ar atlikus manipuliacijas gautą turinį ir jį tinkamai paženklinti bei pateikti atitinkamą informaciją, taip sumažinant DI generuojamos dezinformacijos plitimo jų teikiamose paslaugose riziką.

(96) DI akto 50 straipsnio 2 ir 4 dalyse nustatytos pareigos žymėti ir ženklinti DI sistemų sugeneruotą ar atlikus manipuliacijas gautą turinį nedaro poveikio SPA 16 straipsnio 6 dalyje nustatytai prieglobos paslaugų teikėjų pareigai nagrinėti pagal SPA 16 straipsnio 1 dalį gautus pranešimus apie neteisėtą turinį ([29]). Visų pirma DI sugeneruoto ar atlikus manipuliacijas gauto turinio žymėjimas ar ženklinimas neturėtų turėti įtakos konkretaus turinio neteisėtumo vertinimui ir sprendimui dėl jo neteisėtumo pagal kitas reglamentavimo sistemas. Tas vertinimas turėtų būti atliekamas atsižvelgiant tik į taisykles, kuriomis reglamentuojamas turinio teisėtumas pagal tas sistemas ([30]). Pavyzdžiui, jei paženklintas sintetinės sankaitos vaizdas pažymimas kaip galimai laikytinas seksualinės prievartos prieš vaikus medžiaga (CSAM) arba galimai pažeidžiantis teisės aktus, kuriais reglamentuojami prekių ženklai ar autorių teisės, ženklo naudojimas neturi įtakos galimam tokio turinio neteisėtumui pagal tas reglamentavimo sistemas. Tas vertinimas turėtų būti atliekamas remiantis tik atitinkamais taikytinais teisės aktais (pvz., baudžiamąja teise, prekių ženklų ar autorių teisių taisyklėmis).

(97) Kita vertus, pagal DI akto 50 straipsnio 2 dalį į turinį integruotos kompiuterio skaitomos žymos gali padėti labai didelių interneto platformų (VLOP) ir labai didelių interneto paieškos sistemų (VLOSE) paslaugų teikėjams vykdyti SPA 34 ir 35 straipsniuose nustatytas pareigas nustatyti, analizuoti ir vertinti sisteminę riziką, galinčią kilti dėl dirbtinai sugeneruoto ar manipuliuojant gauto turinio sklaidos, visų pirma faktinio ar numatomo neigiamo poveikio demokratiniams procesams, pilietiniam diskursui ir rinkimų procesams riziką, be kita ko, dėl dezinformacijos ([31]), taip pat įgyvendinti pagrįstas, proporcingas ir veiksmingas priemones šiai rizikai mažinti, pritaikytas prie konkrečios nustatytos sisteminės rizikos. VLOP ir VLOSE paslaugų teikėjai taip pat gali būti laikomi DI sistemų tiekėjais, jei, integruodami DI sistemas į savo paslaugas, jie atitinka aktualias DI akte nustatytas sąlygas (taip pat žr. 6.1.5 skirsnį).

(98) Interneto platformų, interneto paieškos sistemų paslaugų teikėjai ir kiti atitinkami subjektai, platinantys turinį visoje vertės grandinėje, ypač raginami išsaugoti pagal DI akto 50 straipsnio 2 dalį tiekėjų įdiegtas žymas ir užtikrinti galimybę jas identifikuoti, kad turinio poveikį patiriantys fiziniai asmenys galėtų būti informuoti apie jo kilmę.

5. **DI AKTO 50 STRAIPSNIO 3 DALIS. EMOCIJŲ ATPAŽINIMO SISTEMOS IR BIOMETRINIO KATEGORIZAVIMO SISTEMOS**

(99) DI akto 50 straipsnio 3 dalyje nustatyta emocijų atpažinimo sistemų ir biometrinio kategorizavimo sistemų diegėjų pareiga informuoti fizinius asmenis, kuriems taikomos šios sistemos, apie sistemos veikimą.

(100) DI akto 132 konstatuojamojoje dalyje paaiškinama, kad šios pareigos tikslas – užtikrinti, kad fiziniai asmenys (įskaitant asmenis su negalia) žinotų, jog jiems taikomos emocijų atpažinimo ir biometrinio kategorizavimo sistemos, kurios gali pažeisti jų privatumą. Todėl ši pareiga taikoma neatsižvelgiant į tai, ar tokios sistemos fiziniams asmenims taikomos tikruoju laiku, ar jos naudojamos *ex post*.

([29]) Taip pat žr. DI akto 11 konstatuojamąją dalį.
([30]) Taip pat žr. DI akto 137 konstatuojamąją dalį.
([31]) DI akto 136 konstatuojamoji dalis.

5.1. **Pagrindiniai elementai, sąvokos ir susijusi skaidrumo pareiga (-os) pagal DI akto 50 straipsnio 3 dalį**

5.1.1. *Emocijų atpažinimo sistemos sąvoka*

(101) DI akto 3 straipsnio 39 punkte emocijų atpažinimo sistema apibrėžta kaip „DI sistema, kurios paskirtis – atpažinti arba nuspėti fizinių asmenų emocijas ar ketinimus remiantis jų biometriniais duomenimis“. Išsamus šios sąvokos paaiškinimas, pateiktas Komisijos gairėse dėl didelės rizikos DI sistemų klasifikavimo, įskaitant jose pateiktus praktinius pavyzdžius, yra taip pat aktualus kalbant apie DI akto 50 straipsnio 3 dalį.

(102) Kadangi visos emocijų atpažinimo sistemos taip pat priskiriamos didelės rizikos DI sistemoms, išskyrus atvejus, kai jų naudojimas darbo ir švietimo srityse yra draudžiamas pagal DI akto 5 straipsnio 1 dalies f punktą, DI akto 50 straipsnio 3 dalyje nustatyta skaidrumo pareiga turėtų būti taikoma kartu su kitomis didelės rizikos DI sistemoms taikomomis apsaugos priemonėmis ir reikalavimais.

5.1.2. *Biometrinio kategorizavimo sistemos sąvoka*

(103) DI akto 3 straipsnio 40 punkte biometrinio kategorizavimo sistema apibrėžiama kaip „DI sistema, kurios paskirtis – remiantis fizinių asmenų biometriniais duomenimis priskirti juos konkrečioms kategorijoms, išskyrus atvejus, kai ji naudojama kitai komercinei paslaugai teikti ir yra tikrai būtina dėl objektyvių techninių priežasčių“. Išsamus šios sąvokos paaiškinimas, pateiktas Komisijos gairėse dėl didelės rizikos DI sistemų klasifikavimo, įskaitant konkrečius šios sąvokos elementus ir šiose gairėse pateiktus praktinius pavyzdžius, taip pat yra aktualus kalbant apie DI akto 50 straipsnio 3 dalį.

(104) Svarbu tai, kad, išskyrus atvejus, kai biometrinio kategorizavimo sistemas draudžiama naudoti pagal DI akto 5 straipsnio 1 dalies g punktą, DI akto 50 straipsnio 3 dalis taikoma visoms biometrinio kategorizavimo sistemoms (pvz., biometriniais duomenimis grindžiamam amžiaus ar lyties klasifikavimui), neatsižvelgiant į tai, ar jos patenka į didelės rizikos DI sistemų taikymo sritį pagal DI aktą.

5.1.3. *Pareiga teikti informaciją pagal DI akto 50 straipsnio 3 dalį*

(105) **Teiktinos informacijos apimtis**: diegėjai privalo informuoti atitinkamus fizinius asmenis, kad jų atžvilgiu naudojama emocijų atpažinimo sistema arba biometrinio kategorizavimo sistema. DI akte nereikalaujama pateikti informacijos apie sistemos naudojimo priežastis ar apie tai, ar sistema taip pat tvarko informaciją kitais nei emocijų atpažinimo ar biometrinio kategorizavimo tikslais, tačiau tokią informaciją reikalaujama atskleisti pagal Sąjungos duomenų apsaugos teisę (žr. 5.3 skirsnį).

(106) **Informacijos adresatai:** DI akto 50 straipsnio 3 dalyje reikalaujama, kad diegėjai informuotų visus fizinius asmenis, kurių atžvilgiu naudojama DI sistema, įskaitant vaikus.

(107) **Informacijos pateikimo būdai:** DI akte nenustatytas konkretus informacijos pateikimo būdas, tačiau DI akto 50 straipsnio 5 dalyje reikalaujama, kad informacija būtų pateikiama aiškiai ir matomai, laikantis taikomų prieinamumo reikalavimų (atsižvelgiant į fizinių asmenų su negalia poreikius). Kaip turėtų būti informuojami sistemos poveikį patiriantys fiziniai asmenys, gali priklausyti nuo diegimo vietos (pvz., virtualioji žaidimų platforma, fizinė parduotuvė, traukinių stoti), galimų adresatų (pvz., vaikai, pagyvenę žmonės, asmenys su negalia, vartotojai), poveikio trukmės ir rūšies (pvz., ilgalaikis, nuolatinis, nereguliarus), ir galimo diegėjo ir poveikį patiriančių asmenų ryšio (pvz., jei yra bendravimo su asmeniu kanalas). Atsižvelgiant į konkretų naudojimo atvejį, informacija gali būti pateikiama raštu, naudojant standartizuotas piktogramas (taip pat pateikiamas elektroniniu būdu), žodžiu arba derinant kelis iš šių būdų.

Fizinių asmenų informavimo pavyzdžiai:

— prieš paleidžiant kompiuterinį žaidimą ekrano centre rodomas iškylantysis langas su pradiniu pranešimu, kuriame nurodoma, kad žaidėjo veidas yra įrašomas siekiant užfiksuoti jo emocijas,

— prie kiekvieno galimo įėjimo į parodų salę pateikiamas aiškiai matomas pranešimas, kuriame nurodoma, kad į salę įeinančių lankytojų veido atvaizdai yra fiksuojami siekiant juos priskirti konkrečiai amžiaus grupei.

(108) **Informacijos pateikimo laikas**: pagal DI akto 50 straipsnio 5 dalį informacija turi būti pateikta ne vėliau nei pirmosios sąveikos su DI sistema arba jos panaudojimo asmenų atžvilgiu metu. Kai tinkama, reikalaujama informacija gali būti pateikiama ir iš anksto.

5.2. Išimtis teisėsaugos tikslais

(109) Pareiga teikti informaciją netaikoma emocijų atpažinimo sistemoms ir biometrinio kategorizavimo sistemoms, kurias pagal teisės aktus leidžiama naudoti siekiant nustatyti nusikalstamas veikas, užkirsti joms kelią ar jas tirti, jei taikomos tinkamos trečiųjų šalių teisių ir laisvių apsaugos priemonės ir laikomasi Sąjungos teisės. Šiai išimčiai taip pat aktualūs 46–48 punktuose išdėstyti paaiškinimai, tačiau yra vienas skirtumas. Nors pagal kitas DI akto 50 straipsnyje nustatytas išimtis reikalaujama, kad būtų priimtas aiškus teisės aktas, kuriuo leidžiama naudoti DI sistemas apie tai neinformuojant, pagal DI akto 50 straipsnio 3 dalį toks naudojimas galimas, kai jis leidžiamas pagal teisines taisykles, kuriomis reglamentuojami teisėsaugos institucijų įgaliojimai naudoti emocijų atpažinimo ir biometrinio kategorizavimo sistemas siekiant nustatyti nusikalstamas veikas, užkirsti joms kelią ar jas tirti apie tai neinformuojant atitinkamų asmenų, taikant tinkamas apsaugos priemones.

5.3. Sąveika su kitais Sąjungos teisės aktais

(110) DI akto 50 straipsnio 3 dalyje nustatyta pareiga teikti informaciją savaime nereiškia, kad emocijų atpažinimo ir biometrinio kategorizavimo sistemos naudojimas yra teisėtas. Ja taip pat nėra įteisinamas invazinis ar diskriminacinis naudojimas, kuris gali būti neteisėtas ir draudžiamas pagal DI akto 5 straipsnį ar kitą Sąjungos teisę. Diegėjai turi laikytis DI akto 50 straipsnio 3 dalyje nustatytos pareigos teikti informaciją, taip pat visų pagal Sąjungos duomenų apsaugos teisę taikytinų informacijos reikalavimų. Tam tikrais atvejais diegėjai gali apsvarstyti galimybę prie informacijos, teikiamos duomenų subjektams pagal Sąjungos duomenų apsaugos teisę, pridėti pranešimus pagal DI akto 50 straipsnio 3 dalį.

6. 50 STRAIPSNIO 4 DALIS. SINTETINĖS SANKAITOS IR TAM TIKRO SKELBIAMO TEKSTO ŽENKLINIMAS

(111) DI akto 50 straipsnio 4 dalyje nustatytos dvi atskiros generatyvinio DI sistemų diegėjams taikomos pareigos, pagal kurias reikalaujama aiškiai ir matomai atskleisti informaciją apie i) sintetinę sankaitą ir ii) DI sugeneruotą ar atlikus manipuliacijas gautą tekstą, paskelbtą siekiant informuoti visuomenę viešojo intereso klausimais, išskyrus nustatytus atvejus. Šios ženklinimo pareigos taikomos papildomai ir nedarant poveikio DI akto 50 straipsnio 2 dalyje nustatytoms kompiuterio skaitomo žymėjimo ir aptikimo pareigoms, taikomoms DI sistemų, kuriomis generuojamas ar atlikus manipuliacijas gaunamas sintetinis judamo ar nejudamo vaizdo, garso arba tekstinis turinys, tiekėjams.

6.1. Pagrindiniai su sintetine sankaita susiję elementai, sąvokos ir skaidrumo pareiga (-os) pagal DI akto 50 straipsnio 4 dalį

(112) DI akto 50 straipsnio 4 dalies pirma pastraipa taikoma, jei įvykdomos kelios sąlygos:

i) sistema turi būti DI sistema;

ii) diegėjai ją turi naudoti profesiniais tikslais (žr. 2.3 ir 2.4.1 skirsnius);

iii) ji turi būti naudojama siekiant generuoti ar atlikus manipuliacijas gauti judamo ar nejudamo vaizdo arba garso turinį, kuris yra sintetinė sankaita;

iv) DI sistemai neturi būti taikoma išimtis dėl teisės aktais leidžiamo naudojimo siekiant nustatyti nusikalstamą veiką, užkirsti jai kelią, ją tirti ar patraukti už ją baudžiamojon atsakomybėn.

6.1.1. *Sąvoka „sintetinė sankaita“*

(113) DI akto 3 straipsnio 60 punkte sintetinė sankaita apibrėžiama kaip „DI generuojamas arba atlikus manipuliacijas gaunamas į realius asmenis, objektus, vietas, subjektus ar įvykius labai panašus judamo ar nejudamo vaizdo arba garso turinys, kurį asmuo gali klaidingai palaikyti autentišku ar tikru“. Skirtumas tarp manipuliavimo ir generavimo paaiškintas 4.1 skirsnyje. Siekiant paaiškinti sintetinės sankaitos sąvoką, toliau nagrinėjami keturi kumuliaciniai tos apibrėžties kriterijai: i) didelis panašumas į ii) realius iii) asmenis, objektus, vietas, subjektus ar įvykius, iv) kuriuos asmuo gali klaidingai palaikyti autentiškais ar tikrais.

i) **Panašumas.** DI akto 3 straipsnio 60 punkte nurodyta, kad DI sukurtas arba atlikus manipuliacijas gautas judamo ar nejudamo vaizdo arba garso turinys turi būti panašus į realius objektus, kad būtų laikomas sintetine sankaita. DI akto 134 konstatuojamojoje dalyje priduriama, kad turinys turi būti labai panašus. DI sugeneruotas ar atlikus manipuliacijas gautas judamo ar nejudamo vaizdo arba garso turinys yra labai panašus į subjektą, jei sintetinės sankaitos turinys ir ja imituojamas subjektas (įskaitant bet kuriuos atpažįstamus jo elementus) yra labai panašūs. Turinys nebūtinai turi būti identiškas subjektui. Tai, ar panašumas yra didelis, kiekvienu konkrečiu atveju turi įvertinti diegėjas, objektyviai palygindamas imituojamą subjektą su sintetinės sankaitos turiniu ir atsižvelgdamas, be kita ko, į tai, kokiu mastu sintetinėje sankaitoje perteikiamos būdingos ar išskirtinės subjekto savybės.

ii) **Realūs subjektai.** DI akto 3 straipsnio 60 punkte nustatyta, kad DI sugeneruotas ar atlikus manipuliacijas gautas judamo ar nejudamo vaizdo arba garso turinys turi būti panašus į realų subjektą (-us), kad būtų laikomas sintetine sankaita. Siekiant veiksmingai įgyvendinti DI akto 50 straipsnio 4 dalies tikslą sumažinti apsimetimo kitu asmeniu, apgaulės, klaidingos informacijos, manipuliavimo ir sukčiavimo riziką, realumo kriterijus reiškia, kad DI sugeneruotas ar atlikus manipuliacijas gautas judamo ar nejudamo vaizdo arba garso turinys turėtų būti panašus į realistiškus subjektus (pvz., asmenis, objektus, vietas). Todėl tam, kad turinys būtų laikomas sintetine sankaita, pakanka, kad imituojami asmenys, objektai, vietos, subjektai ar įvykiai būtų panašūs į asmenį ar dalyką, kuris egzistuoja, realiai galėtų egzistuoti arba galėjo egzistuoti tikrovėje, nes toks turinys gali būti reikšmingas apgaulės, manipuliavimo ir dezinformacijos šaltinis. Priešingai, imituojami asmenys, objektai, vietos, subjektai ar įvykiai, kurie, pavyzdžiui, prieštarauja gamtos ar fizikos dėsniams arba vaizduoja biologijoje visuotinai nepripažįstamas gyvybės formas (pvz., be mechaninių priemonių skraidančius žmones, drakonus ar automobilius vairuojančius dramblius) ir neturi potencialo suklaidinti, laikomi nerealistiškais, todėl jiems skaidrumo pareiga netaikoma.

iii) **Asmenys, objektai, vietos, subjektai ar įvykiai.** DI akto 3 straipsnio 60 punkte nustatyta, kad DI sugeneruotas ar atlikus manipuliacijas gautas judamo ar nejudamo vaizdo arba garso turinys turėtų būti panašus į realius „asmenis, objektus, vietas, subjektus ar įvykius“, kad būtų laikomas sintetine sankaita. Asmenys turi būti suprantami kaip realistiškai vaizduojami žmonės (įskaitant realių asmenų skaitmenines kopijas, DI sugeneruotus realistiškus žmonių avatarus ar personažus, taip pat asmens savybes ar išraiškas, pavyzdžiui, atvaizdą, balsą, elgesį, pasirodymus ir kt.). Objektai turi būti suprantami kaip realistiškai vaizduojami negyvi materialūs daiktai, įskaitant pastatus, meno kūrinius, mašinas, vartojimo prekes ir kt. Vietos turi būti suprantamos kaip realistiškai vaizduojamos vietovės. Subjektai turi būti suprantami kaip realistiškai vaizduojamos gyvos būtybės, kurios nėra žmonės, įskaitant gyvūnus ar kitas biologines gyvybės formas. Įvykiai turi būti suprantami kaip realistiškai vaizduojamos scenos ar situacijos, kuriose gali būti asmenų, objektų, vietų ir subjektų (pvz., atkuriami istoriniai įvykiai arba vaizduojamas profesinių ar vartotojams skirtų paslaugų teikimas).

iv) **Klaidingas įspūdis, kad turinys yra autentiškas ar tikras.** Ketvirta, DI akto 3 straipsnio 60 punkte nustatyta, kad DI sugeneruotą arba atlikus manipuliacijas gautą judamo ar nejudamo vaizdo arba garso turinį, kuris yra panašus į realius asmenis, objektus, vietas, subjektus ar įvykius, asmuo gali klaidingai palaikyti autentišku ar tikru. Šis kriterijus susijęs su esmine sintetinės sankaitos turinio savybe – jo gebėjimu potencialiai apgauti ar suklaidinti asmenį dėl turinio autentiškumo ar tikrumo ([32]). Turinio autentiškumas reiškia, ar turinys iš tiesų yra toks, kokiu pateikiamas, atsižvelgiant į jo šaltinį ar sukūrimo procesą (įskaitant, pvz., realių žmonių ar gyvūnų dalyvavimą ir jų faktinį elgesį ar veiksmus, faktinę objektų išvaizdą ar naudojimą, paslaugų teikimą arba tikrąją įvykio eigą). Tikrumas susijęs su turinio teisingumu (pvz., sintetinėje sankaitoje pateikiamo vaizdavimo faktiniu teisingumu).

([32]) Todėl šis kriterijus turi būti suprantamas savarankiškai ir atskirai nuo apgaulės sąvokos, nurodytos Direktyvoje 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje (Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva), https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2005/29/oj/lit.

(114) Tai, ar turinį asmuo gali klaidingai palaikyti autentišku ar tikru, turėtų būti vertinama atsižvelgiant į turinį kaip visumą, įskaitant panašumo lygį, galimą turinio perteikiamą esminę mintį, numatytas ir pagrįstai numatomas naudojimo aplinkybes, aplinką, kurioje turinys pateikiamas, taip pat tikslines ir pagrįstai numatomos auditorijos sudėtį bei jos lūkesčius. Tačiau šis vertinimas yra objektyvus, todėl tam, kad turinys būtų laikomas sintetine sankaita, diegėjas nebūtinai turi turėti ketinimą apgauti ar suklaidinti fizinius asmenis, kuriems toks turinys pateikiamas. Kalbant apie naudojimo aplinkybes ir auditorijos lūkesčius, tai reiškia, kad jei turinys naudojamas konkrečiomis aplinkybėmis, kuriomis tikslinė ir pagrįstai numatoma auditorija nesitiki, kad turinys bus autentiškas ar tikras, DI sugeneruotas ar atlikus manipuliacijas gautas turinys gali nesudaryti *klaidingo* įspūdžio, kad yra autentiškas ar tikras, net jei iš tiesų jis nėra autentiškas ar tikras. Tokiais atvejais ketvirtasis sintetinės sankaitos apibrėžties kriterijus nebus įvykdytas. Pavyzdžiui, foninių scenų ar specialiųjų efektų generavimas arba gavimas atlikus manipuliacijas naudojant DI, taip pat techninis pirminis ir baigiamasis apdorojimas, atliekamas vykdant įprastus filmų kūrimo procesus, veikiausiai nesudarys auditorijai *klaidingo* įspūdžio, kad turinys yra autentiškas ar tikras. Kita vertus, tikėtina, kad toks klaidingas įspūdis susidarys, kai DI naudojamas esminiams elementams, darantiems poveikį auditorijos suvokimui, generuoti arba jų manipuliacijoms atlikti (pavyzdžiui, kuriant vien DI sugeneruotus aktorius, realių ar mirusių aktorių skaitmenines kopijas, skaitmeniniu būdu jauninant asmenis, imituojant pasirodymus ar jų dalis arba dokumentiniuose filmuose neautentišku ar tikrovės neatitinkančiu būdu vaizduojant asmenis, objektus, vietas ar įvykius). Kalbant apie judamo ar nejudamo vaizdo turinį, pripažįstama, kad dėl aukšto fotorealizmo lygio labiau tikėtina, kad toks turinys bus laikomas sintetine sankaita (nes tikėtina, kad jis bus panašus į realius subjektus), tačiau atliekant šį vertinimą vien fotorealizmas nėra lemiamas veiksnys. Vis dėlto turėtų būti įvertinta, ar toks turinys gali apgauti ar suklaidinti asmenį dėl jo autentiškumo ar tikrumo, atsižvelgiant, be kita ko, į numatytas ir pagrįstai numatomas jo naudojimo aplinkybes.

(115) Kitaip nei pagal DI akto 50 straipsnio 1 dalį, vertinimas, ar turinys asmeniui gali klaidingai atrodyti autentiškas ar tikras, turėtų būti grindžiamas ne hipotetiniu „vidutiniu“ asmeniu, kuris, kaip numatoma, gali patirti tokio turinio poveikį (žr. 3.2.1 skirsnį), o tinkamai atsižvelgiant į galimą įvairią pagrįstai numatomos auditorijos, kuri gali patirti sintetinės sankaitos turinio poveikį, sudėtį. Tinkamai atsižvelgti į auditorijos sudėtį ypač svarbu, jei pagrįstai numatoma, kad sintetinės sankaitos turinį tam tikru metu gali suvokti vaikai, vyresnio amžiaus asmenys ar kitos asmenų grupės, kurių skaitmeninio raštingumo ir raštingumo DI srityje arba bendrųjų žinių lygis yra žemesnis, nes tokius asmenis gali būti lengviau apgauti ar suklaidinti dėl turinio autentiškumo ar tikrumo. Tokiais atvejais tam, kad turinys būtų laikomas sintetine sankaita, gali pakakti, kad šiai pagrįstai numatomos auditorijos daliai turinys galėtų klaidingai atrodyti autentiškas ar tikras. Tačiau iš diegėjų nesitikima, kad jie atsižvelgs į galimą tolesnį trečiųjų šalių vykdomą sintetinės sankaitos turinio platinimą už diegėjo pagrįstai numatomos auditorijos ribų, atsižvelgiant į numatytus platinimo kanalus (pvz., jei sintetinės sankaitos turinys pateikiamas tik prenumeratoriams skirtoje interneto svetainės dalyje arba įmonės naujienlaiškyje, tai savaime nereiškia, kad diegėjas standartiškai turėtų laikyti tokį turinį prieinamu plačiajai visuomenei).

(116) Panašiai ir DI grindžiamas manipuliavimas nereikšmingais esminiais ar techniniais anksčiau sukurto turinio aspektais gali turėti tik nedidelę reikšmę asmeniui vertinant turinio autentiškumą ar tikrumą, todėl gautas turinys netampa sintetine sankaita. Tai galėtų apimti, pavyzdžiui, fono detalių redagavimą (pvz., praeivių pašalinimą), apšvietimo koregavimą, garso parametrų pritaikymą, spalvų koregavimą, triukšmo mažinimą ar šalinimą, prieinamumo gerinimą ar rinkmenų glaudinimą, taip pat kosmetinius pataisymus ir patobulinimus. Tai, ar manipuliavimas pateks į šią kategoriją, priklauso nuo konkrečių aplinkybių ir jų poveikio asmens suvokimui apie turinio autentiškumą ar tikrumą konkrečiu atveju. Pavyzdžiui, tikėtina, kad DI grindžiamas spalvų koregavimas, esamo turinio fono išplėtimas, fono koregavimas ar pakeitimas aiškiai estetiniais tikslais, esamų produktų komponavimas ir išdėstymas arba vaizdų mastelio keitimas produktų reklamose ar ant pakuočių turės tik nedidelį poveikį asmens suvokimui apie reklamos ir produkto autentiškumą bei tikrumą. Priešingai, esminis DI grindžiamas žurnalistinių vaizdų fono detalių redagavimas, viršijantis standartinio techninio ir redakcinio redagavimo ribas, gali neigiamai paveikti asmens suvokimą apie turinio autentiškumą ir tikrumą.

Sintetinės sankaitos pagal DI akto 3 straipsnio 60 punktą pavyzdžiai

— Atlikus DI manipuliacijas gautas vaizdas, kuriame vaizduojami du realūs profesionalūs futbolininkai priešais pastatą, panašų į futbolo stadioną.

— DI sugeneruotas garso turinys, kuriame klonuojami laikraščio rengiamos tinklalaidės nuolatinių vedėjų ir pašnekovo balsai jiems aptariant tam tikrus naujienų įvykius.

— DI sugeneruotas vaizdo įrašas, kuriame į politiką panašus asmuo sako kalbą auditorijai.

— DI sugeneruotas vaizdo įrašas, kuriame reklamos ar kitu reklaminio pobūdžio tikslu vaizduojamas DI sugeneruotas įžymybės nuomonės formuotojo atvaizdas.

— DI sugeneruotas vaizdo įrašas, kuriame vaizduojamas realistiškas sintetinis įmonės generalinio direktoriaus avataras, sveikinantis darbuotojus su jų darbo ir praėjusių metų įmonės veiklos rezultatais.

— DI sugeneruotas gaminio vaizdas reklamoje ar ant pakuotės, galintis turėti įtakos auditorijos suvokimui ir suklaidinti dėl tikrosios produkto išvaizdos, savybių ar naudojimo (pvz., kai produktas vaizduojamas ne toks, koks yra realus produktas, patrauklesnis ar geresnės kokybės nei tikrovėje).

Pavyzdžiai, kurie nėra sintetinė sankaita pagal DI akto 3 straipsnio 60 punktą

— DI sugeneruotas vaizdas, kuriame sfinksas skrenda virš Eifelio bokšto.

— DI sugeneruotas vaizdo įrašas, kuriame pelės žmonių kalba ginčijasi, kuri sūrio rūšis yra geriausia, sukurtas kaip sūrio gamintojo reklamos kampanijos dalis.

— DI naudojamas išgalvotų veikėjų balsams atkurti (pvz., garsinėse knygose, žaidimuose ar animacijoje), kai nėra klaidinama dėl pasakotojų tapatybės.

— Radijo laida, kurioje naudojant DI atliktos manipuliacijos koreguojant techninius garso parametrus (pvz., normalizuojant garsumo lygius, mažinant triukšmą ar glaudinant garsą), nekeičiant faktiškai kalbėtojų ištartų žodžių ar jų kalbėjimo būdo.

— DI sugeneruotas animacinio stiliaus vaizdas, sukurtas pagal jau esamą istorinio įvykio vaizdą.

— Vaizdo įrašas, kuriame mokslinės televizijos laidos vedėjas eina per kalnuotą vietovę ir pasakoja apie ledynų traukimąsi, o tai iliustruojama atlikus DI manipuliacijas gauta fono animacija, kurioje rodoma, kaip ledynai traukėsi nuo istorinio jų lygio iki dabartinio lygio.

— DI sugeneruotos išgalvotos aplinkos (pvz., išgalvoti miškai ir pilys) vaizdo žaidimuose.

— Filmai, kuriuose realūs aktoriai (kuriems netaikytos DI manipuliacijos) vaidina DI sugeneruotame fone (pvz., kuriame vaizduojamas išgalvotas prerijų kraštovaizdis, istoriniai senovės miestų pastatai ir kt.).

— Realus produktas (pvz., automobilis), reklamoje vaizduojamas DI sugeneruotame fone ir aplinkoje, jei nėra tikėtina, kad tokia reklama suklaidins auditoriją dėl faktinės jo išvaizdos, savybių ar naudojimo.

6.1.2. *Informacijos atskleidimo pareiga pagal DI akto 50 straipsnio 4 dalies pirmą pastraipą*

(117) DI akto 50 straipsnio 4 dalies pirmoje pastraipoje DI sistemų, kuriomis generuojamas arba atlikus manipuliacijas gaunamas sintetinės sankaitos judamo ar nejudamo vaizdo arba garso turinys, diegėjai įpareigojami „atsklei[sti], kad toks turinys yra sugeneruotas dirbtinai arba manipuliuojant“. DI akto 134 konstatuojamojoje dalyje paaiškinta,

kad diegėjai, naudojantys DI sistemas, kad sugeneruotų ar atlikę manipuliacijas gautų sintetinės sankaitos turinį, turėtų aiškiai ir matomai atskleisti, kad toks turinys buvo dirbtinai sukurtas arba gautas atlikus manipuliacijas, atitinkamai paženklindami DI išvedinį ir atskleisdami informaciją apie jo dirbtinę kilmę. Pagal DI akto 50 straipsnio 4 dalies pirmą pastraipą taikomi ženklinimo ar informacijos atskleidimo metodai turėtų būti suprantami ir suvokiami fiziniams asmenims (pvz., naudojant matomus ar girdimus ženklus), kad jiems nereikėtų naudotis jokiomis specialiomis techninėmis priemonėmis ar atlikti tam skirtų veiksmų. Todėl diegėjai negali remtis vien kompiuterio skaitomomis žymomis, kurias tiekėjas pagal DI akto 50 straipsnio 2 dalį įdiegia turinyje, nes fiziniams asmenims, patiriantiems sintetinės sankaitos turinio poveikį, tokios žymos nėra iš karto aiškios ir matomos.

(118) Atsižvelgiant į DI akto 50 straipsnio 7 dalį, diegėjai, siekdami įrodyti, kad laikosi šios informacijos atskleidimo pareigos, gali laikytis praktikos kodekso, kuris įvertintas kaip tinkamas pagal DI akto 50 straipsnio 7 dalį. Daugiau informacijos apie tokio praktikos kodekso laikymosi poveikį ir kitų kodekso nesilaikančių diegėjų priežiūrą pateikiama 8.1 skirsnyje.

6.1.3. *Meninio, kūrybinio, satyrinio, išgalvoto ar analogiško sintetinės sankaitos turinio skaidrumas*

(119) DI akto 50 straipsnio 4 dalies pirmoje pastraipoje numatyta švelnesnė skaidrumo pareiga, taikoma sintetinei sankaitai, kuri yra akivaizdžiai meninių, kūrybinių, satyrinių, išgalvotų ar analogiškų kūrinių ar programų dalis. Dėl tokio turinio skaidrumo pareiga apima tik sintetinės sankaitos atskleidimą tinkamu būdu, kuris netrukdo rodyti kūrinį ar juo mėgautis.

(120) **Atitinkamos turinio kategorijos**. Kad būtų galima taikyti švelnesnę informacijos atskleidimo pareigą, sintetinė sankaita (judamas ar nejudamas vaizdas arba garsas) turėtų būti bent vienos iš šių turinio kategorijų dalis: meninių, kūrybinių, satyrinių, išgalvotų ar analogiškų kūrinių arba programų. Tai, ar sintetinė sankaita priskirtina vienai ar kelioms iš šių kategorijų, diegėjas turi įvertinti kiekvienu konkrečiu atveju. DI akto 50 straipsnio 4 dalies tikslais tos kategorijos suprantamos taip:

— meno kūriniai turi būti suprantami kaip kūriniai, sukurti meno tikslais, įskaitant muziką, kinematografijos kūrinius ir vaizduojamąjį meną,

— kūrybiniai kūriniai turi būti suprantami kaip kūriniai, kuriuos kuriant priimami kūrybiniai sprendimai. Kūriniai, kurių kūrimą daugiausia lemia funkciniai ar techniniai aspektai, negali būti laikomi kūrybiniais,

— satyriniai kūriniai turi būti suprantami kaip kūriniai, kuriais, pasitelkiant humoro priemones (įskaitant ironiją, sarkazmą, pašaipą, pastišą ir kt.), siekiama kritikuoti visuomenę, politiką, verslą ar viešus asmenis,

— išgalvoti kūriniai turi būti suprantami kaip kultūros kūriniai, kuriuose asmenys, objektai, vietos, subjektai ar įvykiai vaizduojami išgalvotoje, tačiau tikroviškoje aplinkoje,

— analogiški kūriniai turi būti suprantami kaip kūriniai, turintys esminių bendrų bruožų arba panašių raiškos ar funkcinių savybių kaip pirmiau nurodytų kategorijų kūriniai, tačiau aiškiai nepriskirtini vienai kategorijai.

(121) Pirmiau nurodytos turinio kategorijos taip pat gali būti taikomos programai (-oms), kuri (-ios) turėtų būti suprantama (-os) kaip atskiras žiniasklaidos paslaugų teikėjo sudaryto programų tvarkaraščio ar katalogo elementas, savo forma ir turiniu panašus į televizijos programas ([33]). DI akto 50 straipsnio 4 dalyje vartojamas terminas „kūriniai“ neturi įtakos tam, ar turiniui taikoma apsauga pagal Sąjungos autorių teisių ir gretutinių teisių teisę.

([33]) Taip pat žr. AŽPD 1 straipsnio b punktą.

(122) **Akivaizdumas.** Tai, kad sintetinė sankaita priskiriama vienai (ar kelioms) iš pirmiau nurodytų turinio kategorijų, turėtų būti akivaizdu jos poveikį patiriantiems fiziniams asmenims. Tai reiškia, kad šios kategorijos turėtų būti aiškinamos siaurai, remiantis tuo, kad dėl galimo poveikio saviraiškos laisvei ir meno bei mokslo laisvei šiam turiniui taikoma švelnesnė informacijos atskleidimo tvarka, tačiau kartu vis tiek turi būti tinkamai mažinama klaidingos informacijos, manipuliavimo ir apgaulės rizika. Todėl turiniui, kurio pobūdis auditorijai gali būti neaiškus ar dviprasmiškas, ši švelnesnė skaidrumo tvarka netaikoma. Vertinant, ar akivaizdu, kad tai meninis, kūrybinis, satyrinis arba išgalvotas turinys, svarbūs, be kita ko, šie veiksniai: i) tai, ar turinyje pateikiami formatai ar stiliai, būdingi turinio kategorijoms (pvz., satyriniams kūriniams būdinga ironija ar hiperbolizavimas, tam tikri meno stiliai, išskirtinės temos, technikos ar estetika ir kt.); ii) aplinkybės, kuriomis turinys pateikiamas (pvz., ar platforma, medija arba vieta, kurioje turinys pateikiamas, padaromas prieinamas ar platinamas, yra siejama su meniniu, kūrybiniu, satyriniu arba išgalvotu naudojimu) ir iii) auditorijos lūkesčiai (pvz., filmas, žaidimų aplinka ar virtualiosios realybės scena). Be to, sąlyga, kad turinys turi būti akivaizdžiai priskiriamas vienai iš pirmiau nurodytų turinio kategorijų, reiškia, kad šioms kategorijoms nepriskiriamas turinys, kuris yra tik informacinio ar komercinio pobūdžio ir aiškiai atpažįstamas kaip toks (pvz., naujienų pranešimai). Šiuo požiūriu tam tikrų rūšių turinys (pvz., reklama ar dokumentiniai filmai), kuriame yra sintetinių sankaitų, tam tikromis konkrečiomis aplinkybėmis gali būti laikomas akivaizdžiai kūrybiniu ar išgalvotu kūriniu, o kitomis aplinkybėmis – ne, nes vertinimas atliekamas kiekvienu konkrečiu atveju. Kai sintetinė sankaita turi kelių rūšių požymių (pvz., yra tiek informacinio, tiek kūrybinio pobūdžio), pirmenybė visada turėtų būti teikiama informaciniam pobūdžiui, todėl turi būti laikomasi standartinių ženklinimo reikalavimų.

(123) **Tinkamas informacijos atskleidimas, netrukdantis rodyti kūrinį ar juo mėgautis**. Sintetinei sankaitai, kuri yra akivaizdžiai meninių, kūrybinių, satyrinių ar išgalvotų kūrinių arba programų dalis, taikoma DI akto 50 straipsnio 4 dalies pirmoje pastraipoje nustatyta skaidrumo pareiga. Diegėjai vis tiek turi atskleisti, kad turinys yra sukurtas naudojant DI arba gautas atlikus manipuliacijas, tačiau tai gali būti daroma tinkamu būdu, kuris netrukdo rodyti kūrinį ar juo mėgautis. DI akto 134 konstatuojamojoje dalyje paaiškinta, kad toks tinkamas atskleidimas neturėtų trukdyti įprastam naudojimui, kartu sudarant sąlygas išlaikyti kūrinio naudingumą ir kokybę. Tai, kokios informacijos atskleidimo priemonės laikytinos tinkamomis, turi būti nustatoma kiekvienu konkrečiu atveju, o diegėjai gali atsižvelgti į visus svarbius veiksnius (įskaitant kūrinio pobūdį, auditoriją, aplinkybes ir kt.). Bet kuriuo atveju diegėjai turi laikytis DI akto 50 straipsnio 5 dalies (žr. 7 skirsnį). Atsižvelgiant į DI akto 50 straipsnio 7 dalį, diegėjai, siekdami įrodyti, kad laikosi šios informacijos atskleidimo pareigos, gali laikytis praktikos kodekso, kuris pagal tą nuostatą įvertintas kaip tinkamas. Daugiau informacijos apie tokio praktikos kodekso laikymosi poveikį ir kitų kodekso nesilaikančių diegėjų priežiūrą pateikiama 8.1 skirsnyje.

(124) **Tinkamos trečiųjų šalių teisių ir laisvių apsaugos priemonės.** DI akto 134 konstatuojamojoje dalyje paaiškinama, kad švelnesnės skaidrumo pareigos laikymuisi ir meninių, kūrybinių, satyrinių ar išgalvotų sintetinių sankaitų naudojimui turi būti „taik[omos] tinkam[os] trečiųjų šalių teisių ir laisvių apsaugos priemon[ės]“. Todėl kurdami ar skelbdami sintetinę sankaitą diegėjai turi užtikrinti, kad trečiųjų šalių teisės ir laisvės (įskaitant, pavyzdžiui, teisę į asmens duomenų apsaugą ar intelektinės nuosavybės teises) būtų tinkamai apsaugotos ir gerbiamos, net jei sintetinė sankaita laikoma menine, kūrybine, satyrine ar išgalvota. Rėmimasis švelnesne skaidrumo pareiga negali būti pagrindas nesilaikyti fizinių asmenų ar teisių turėtojų pagrindinių teisių pagal Sąjungos intelektinės nuosavybės teisę arba Sąjungos duomenų apsaugos teisę ([34]).

Sintetinių sankaitų, kurios yra kūrybiniai, satyriniai, išgalvoti ar analogiški kūriniai, pavyzdžiai:

— Meninis / išgalvotas kūrinys: filmai (arba filmų anonsai), kuriuose naudojamos DI sugeneruotos ar atlikus manipuliacijas gautos sintetinės sankaitos, vaizduojančios atjaunintus realius aktorius, mirusių aktorių ar kitų asmenų skaitmenines kopijas, ir kurie rodomi kino teatruose arba transliavimo platformose.

— Meninis / kūrybinis kūrinys: bet kokio žanro DI sugeneruota muzika, panaši į individualų realių atlikėjų stilių.

([34]) Tai taip pat taikoma paskelbtiems tekstams, kuriais visuomenė informuojama viešojo intereso klausimais.

— Satyrinis / išgalvotas kūrinys: atlikus DI manipuliacijas gautas realaus politiko vaizdas, kuriame jis vaizduojamas situacijoje, kuria aiškiai siekiama humoristiškai kritikuoti tam tikrus jo priimtus ar palaikytus politinius sprendimus.

— Analogiškas kūrybinis / išgalvotas kūrinys: Žaidimuose naudojami DI sugeneruoti vaizdai, kuriuose naudojamos realių asmenų sintetinės sankaitos.

Sintetinių sankaitų, kurios nelaikomos meniniais, kūrybiniais, satyriniais, išgalvotais ar analogiškais kūriniais, pavyzdžiai:

— atlikus DI manipuliacijas gautas teleparduotuvės stiliaus vaizdo įrašas, kuriame sintetinės sankaitos būdu imituojami žmonės, reklamuojantys gaminį DI sugeneruotoje aplinkoje, kurioje imituojami vartotojai demonstruoja funkcinį gaminio naudojimą, siekiant įtikinti žiūrovus jį įsigyti,

— DI sugeneruotas įžymybių vaizdas, sudarantis įspūdį, kad jos dalyvavo veikloje, kuri iš tikrųjų niekada nevyko, kai toks vaizdas neturi jokio išgalvoto, satyrinio ar analogiško tikslo,

— atlikus DI manipuliacijas gautas vaizdo įrašas, kuriame realistiškas sintetinis nuomonės formuotojas išbando reklamuojamą realų produktą, o visas dėmesys skiriamas tik produkto funkcijoms demonstruoti,

— DI sugeneruotas vaizdo įrašas, kuriame realistiškai vaizduojamos Holokausto scenos ir kuriuo dalijamasi viešai prieinamose socialinių tinklų platformose.

6.1.4. *Išimtis, taikoma teisėsaugos tikslais*

(125) Jei sintetinę sankaitą (pvz., DI sugeneruotą vaizdo įrašą, kuriame imituojami iš tikrųjų neįvykę įvykiai) pagal teisės aktus leidžiama naudoti siekiant nustatyti nusikalstamas veikas, užkirsti joms kelią, jas tirti ar už jas patraukti baudžiamojon atsakomybėn, diegėjams DI akto 50 straipsnio 4 dalies pirmoje pastraipoje nustatyta skaidrumo pareiga netaikoma. Šiai nuostatai taip pat svarbūs 46–48 punktuose pateikti paaiškinimai dėl panašios DI akto 50 straipsnio 1 dalyje numatytos išimties.

6.1.5. *Sąveika su kitais Sąjungos teisės aktais*

(126) DI akto 50 straipsnio 4 dalies pirmoje pastraipoje nustatyta skaidrumo pareiga bus sąveiki su VLOP ir VLOSE tiekėjams pagal SPA 34 ir 35 straipsnius nustatytomis pareigomis nustatyti ir mažinti sisteminę riziką, visų pirma pagal SPA 35 straipsnio 1 dalies k punktą ([35]). Pastarojoje nuostatoje tarp galimų sisteminės rizikos mažinimo priemonių, kurių gali imtis VLOP ir VLOSE paslaugų teikėjai, nurodomos priemonės, kuriomis užtikrinamas aiškiai matomo žymėjimo naudojimas jų elektroninėse sąsajose siekiant užtikrinti, kad informacijos elementą, nesvarbu, ar jis yra sugeneruotas ar atlikus manipuliacijas gautas vaizdo, garso ar vaizdo įrašo turinys, kuris pastebimai panašus į esamus asmenis, objektus, vietas arba kitus subjektus ar įvykius ir sudaro klaidingą įspūdį, kad asmuo yra autentiškas arba tikras, būtų galima atskirti. Be to, VLOP ir VLOSE paslaugų teikėjai taip pat gali suteikti paprastą naudoti funkciją, kuria naudodamiesi paslaugos gavėjai galėtų nurodyti tokią informaciją. Nors ši SPA nuostata atrodo panaši į DI akto 50 straipsnio 4 dalį, ji ją papildo ir nuo jos skiriasi dviem svarbiais aspektais:

— **skirtinga materialine taikymo sritimi**: palyginti su DI akto 50 straipsnio 4 dalimi, SPA 35 straipsnio 1 dalies k punktas apima platesnį turinio, kuris gali klaidingai atrodyti autentiškas ar tikras, spektrą, neatsižvelgiant į tai, kokios technologijos buvo naudojamos jam sukurti (t. y. ši nuostata apima turinį, sugeneruotą ar atlikus manipuliacijas gautą tiek naudojant DI sistemas, tiek bet kokias kitas priemones),

([35]) Taip pat žr. 4.4 skirsnį, kur pateikiama daugiau informacijos apie DI akto 50 straipsnio ir SPA sąveiką.

— **skirtinga subjektine taikymo sritimi**: pagal DI akto 50 straipsnio 4 dalį DI sistemų, kuriomis generuojama ar atlikus manipuliacijas gaunama sintetinė sankaita, diegėjai privalo tokį turinį paženklinti, o SPA 35 straipsnio 1 dalies k punktas taikomas VLOP ir VLOSE paslaugų teikėjams, kurie tokį turinį platina arba sudaro galimybę jį rasti naudojantis paieška. Pavyzdžiui, DI sistemų, integruotų į VLOP, diegėjai pagal DI aktą gali būti laikomi paslaugos gavėjais pagal SPA 3 straipsnio b punktą ([36]), jei jie naudojasi VLOP atitinkama DI sistema sugeneruotam turiniui platinti, o pati VLOP gali būti laikoma DI sistemos tiekėja, jei įvykdomos DI akto 3 straipsnio 3 punkte nustatytos sąlygos. Jei VLOP arba VLOSE paslaugų teikėjai tokiems diegėjams suteikia ženklinimo priemones, kuriomis naudodamiesi jie gali paženklinti savo sintetinės sankaitos turinį laikydamiesi DI akto 50 straipsnio 4 dalies reikalavimų (t. y. aiškiai ir matomai nurodyti, kad turinys sukurtas naudojant DI), tie diegėjai gali naudotis šiomis priemonėmis siekdami įvykdyti minėtoje nuostatoje nustatytą skaidrumo pareigą atitinkamoje VLOP arba VLOSE. Tokios funkcijos suteikimas nedaro poveikio diegėjų atsakomybei pagal DI aktą vykdyti DI akto 50 straipsnio 4 dalyje nustatytas ženklinimo pareigas. Be to, VLOP ir VLOSE paslaugų teikėjai pagal DI aktą taip pat bus laikomi DI sistemos diegėjais, jei jie DI sistemą naudoja pagal savo įgaliojimus savo profesinės veiklos tikslais (pvz., kurdami vaizdinę medžiagą, skirtą naudoti rinkodaros medžiagoje).

(127) Jei sintetinėje sankaitoje pateikiama informacija, susijusi su tiesiogiai ar netiesiogiai identifikuojamu fiziniu asmeniu (kuris yra gyvas), diegėjai, kaip duomenų valdytojai pagal Sąjungos duomenų apsaugos teisę, taip pat turės laikytis atitinkamų Sąjungos duomenų apsaugos teisėje nustatytų pareigų ([37]). Tai apima, pavyzdžiui, reikalavimą asmens duomenų tvarkymą grįsti tinkamu teisiniu pagrindu, pateikti informaciją apie duomenų, susijusių su vaizduojamais duomenų subjektais, tvarkymą ir kt.

(128) Be to, sintetines sankaitas generuojančių DI sistemų diegėjai turės užtikrinti, kad laikytųsi atitinkamų Sąjungos intelektinės nuosavybės teisės aktų (pavyzdžiui, Sąjungos prekių ženklų teisės ir Sąjungos autorių teisių ar gretutinių teisių teisės), jei jų sintetinėje sankaitoje naudojami pagal šiuos teisės aktus saugomi objektai. Sintetinės sankaitos paženklinimas žyma ar piktograma savaime neturi įtakos tam, ar jai gali būti taikoma autorių teisių apsauga; tai turėtų būti vertinama pagal taikytiną Sąjungos autorių teisių teisę.

(129) Kai sintetinėje sankaitoje vaizduojami realūs asmenys, diegėjai taip pat turės laikytis atitinkamos teisinės tvarkos, kuria saugomos asmeninės teisės į asmens atvaizdą ar balsą. DI akto 50 straipsnio 4 dalies pirmoje pastraipoje nustatyta skaidrumo pareiga nereiškia, kad pagal taikytiną Sąjungos ar nacionalinę teisę žalinga ir neteisėta DI sugeneruota ar atlikus manipuliacijas gauta sintetinė sankaita (pvz., klaidinanti reklama arba pagal baudžiamąją teisę draudžiama seksualinės prievartos prieš vaikus medžiaga ir be sutikimo sukurti intymūs vaizdai) gali būti generuojama ir platinama (taip pat žr. 4.4 skirsnį).

6.2. Pagrindiniai su DI sugeneruotu arba atlikus manipuliacijas gautu tekstu susiję elementai, sąvokos ir skaidrumo pareiga (-os) pagal DI akto 50 straipsnio 4 dalį

(130) DI akto 50 straipsnio 4 dalies antra pastraipa taikoma, jei įvykdomos kelios sąlygos:

i) sistema turi būti DI sistema;

ii) ji turi būti naudojama tekstui, kuris skelbiamas siekiant informuoti visuomenę viešojo intereso klausimais, generuoti arba jo manipuliacijoms atlikti (žr. 4.2.1 skirsnį);

iii) DI sistemos naudojimui netaikoma nė viena iš šių išimčių: 1) DI sugeneruotam turiniui buvo taikomas žmogaus atliekamos peržiūros arba redakcinės kontrolės procesas, o fizinis ar juridinis asmuo prisiima redakcinę atsakomybę už turinio paskelbimą arba 2) jį naudoti leidžiama pagal teisės aktus siekiant nustatyti nusikalstamas veikas, užkirsti joms kelią, jas tirti ar už jas patraukti baudžiamojon atsakomybėn.

([36]) SPA 2 konstatuojamoji dalis.

([37]) Išsamesnis paaiškinimas pateikiamas bendrose Komisijos ir EDAV gairėse dėl DI akto ir ES duomenų apsaugos teisės sąveikos (šiuo metu rengiamos).

6.2.1. *Tekstas, skelbiamas siekiant informuoti visuomenę viešojo intereso klausimais*

(131) Siekiant paaiškinti DI akto 50 straipsnio 4 dalies antros pastraipos taikymo sritį, toliau nagrinėjami trys elementai: i) paskelbtas tekstas, ii) skirtas informuoti visuomenę iii) viešojo intereso klausimais.

i) **Paskelbtas tekstas.** DI sugeneruotas arba atlikus manipuliacijas gautas tekstas turėtų būti paskelbtas. Tai reiškia, kad tekstas turėtų būti vienu metu ir (arba) paeiliui prieinamas neapibrėžtam ir pakankamai dideliam skaičiui tarpusavyje nesusijusių potencialių skaitytojų, neatsižvelgiant į tai, ar prieiga prie jo yra mokama (pvz., prenumerata), ar ne ([38]). Priešingai, tekstas nelaikomas paskelbtu, jei prieiga prie jo suteikiama tik konkretiems uždaros privačios grupės nariams (pvz., nedidelei uždarai grupei tikralaikių pokalbių programėlėje arba jei grupė yra per maža ar nereikšminga). Teksto, kuris nelaikomas paskelbtu, pavyzdžiai – privatus asmenų tarpusavio susirašinėjimas (profesiniais tikslais), taip pat organizacijos vidaus tekstai ar pranešimai (pvz., organizacijos vidiniame tinkle skelbiama informacija).

ii) **Visuomenės informavimas.** DI sugeneruotu ar atlikus manipuliacijas gautu paskelbtu tekstu turėtų būti siekiama informuoti visuomenę. Tai reiškia, kad tekste turėtų būti siekiama perteikti žinias, nuomones ar faktus. Tačiau trumpi tekstai, kuriais iš esmės neperteikiamos žinios, nuomonės ar faktai, negali būti laikomi skirtais visuomenei informuoti.

iii) **Viešojo intereso klausimais.** Tekstu turėtų būti siekiama informuoti visuomenę viešojo intereso klausimais. Apskritai tokiais klausimais turėtų būti laikomi visai visuomenei svarbūs klausimai vietos, nacionaliniu, Sąjungos ar tarptautiniu lygmeniu, kuriuos verta viešai aptarti ar nagrinėti. Šiuo požiūriu turėtų būti laikoma, kad tekstuose nagrinėjami viešojo intereso klausimai, jei juose aptariamos temos, susijusios su politika ir demokratiniais procesais, viešuoju administravimu ir viešosiomis paslaugomis, teisingumo vykdymu ir teisėsauga, pagrindinių teisių apsauga, visuomenės saugumu, visuomenės sveikata, aplinkos apsauga, vartotojų sauga, taip pat bet kokiais ekonominiais, finansiniais, politiniais, moksliniais ar kultūriniais pokyčiais, kurie gali būti svarbūs viešųjų diskusijų objektai. Klausimai, kurie gali būti laikomi viešojo intereso klausimais, laikui bėgant ir įvairiomis aplinkybėmis gali kisti.

Pagal DI akto 50 straipsnio 4 dalį visuomenei informuoti viešojo intereso klausimais skelbiamo teksto, kuris turi būti paženklintas kaip dirbtinai sugeneruotas arba gautas atlikus manipuliacijas, nebent jam buvo taikomas žmogaus atliekamos peržiūros arba redakcinės kontrolės procesas (žr. 6.2.3 skirsnį), pavyzdžiai:

— laikraščio interneto svetainėje paskelbto žmogaus parašyto straipsnio, kuriame aptariamas neseniai priimtas miesto tarybos sprendimas, DI sugeneruota santrauka,

— gyvenimo būdo interneto svetainėje paskelbto straipsnio, kuriame lyginamas įvairių dietų poveikis tam tikrai vidutinio amžiaus moterų ligai, dalys, gautos atlikus DI manipuliacijas,

— biržinės bendrovės interneto svetainėje paskelbtos atlikus DI manipuliacijas gautos įmonių ataskaitos, kuriose pateikiama investuotojams skirta informacija,

— DI sugeneruotas pranešimas meteorologijos instituto socialinio tinklo paskyroje, kuriuo gyventojai įspėjami apie audringus orus ir informuojami apie susijusias atsargumo priemones.

Teksto, kuris nėra skelbiamas siekiant informuoti visuomenę viešojo intereso klausimais ir todėl nepatenka į DI akto 50 straipsnio 4 dalies taikymo sritį, pavyzdžiai:

— DI sugeneruoti maginės fantastikos romanai,

— įmonės reklamoje ar gaminių aprašymuose pateikiamas tekstas, gautas atlikus DI manipuliacijas, (išskyrus teiginius, susijusius, pvz., su sveikata, vartotojų sauga ar tvarumu),

— pokalbių roboto sugeneruota naujienų santrauka, prieinama tik ją sugeneruoti paprašiusiam naudotojui,

— konsultanto tekstas, gautas atlikus DI manipuliacijas, kuriame klientui teikiamos konsultacijos dėl priemonių, kurių reikia imtis siekiant užtikrinti atitiktį taikomiems teisės aktams.

([38]) Pagal analogiją žr. Sprendimo *Mediakabel*, C-89/04, EU:C:2005:348, 33 punktą; Sprendimo *Lagardère*, C-192/04, EU:C:2005:475, 31 punktą; Sprendimo *SGAE*, C-306/05, EU:C:2006:764, 37–40 punktus; Sprendimo *Stichting Brein*, C-527/15, EU:C:2017:300, 43–44 punktus ir jame nurodytą teismų praktiką; Sprendimo *GEMA*, C-135/23, EU:C:2024:526, 38 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką.

6.2.2. *Informacijos atskleidimo pareiga pagal DI akto 50 straipsnio 4 dalies antrą pastraipą*

(132) DI akto 50 straipsnio 4 dalies antroje pastraipoje DI sistemų, kuriomis generuojamas arba atlikus manipuliacijas gaunamas tekstas, skelbiamas siekiant informuoti visuomenę viešojo intereso klausimais, diegėjai įpareigojami atskleisti, kad toks tekstas buvo dirbtinai sugeneruotas arba manipuliuotas. DI akto 134 konstatuojamojoje dalyje paaiškinama, kad, kaip ir sintetinių sankaitų atžvilgiu, į šios nuostatos taikymo sritį patenkančio skelbiamo teksto diegėjai turėtų aiškiai ir matomai atskleisti, kad toks turinys buvo dirbtinai sukurtas arba manipuliuotas, atitinkamai paženklindami DI sistemos išvedinį ir nurodydami jo dirbtinę kilmę. Kaip ir kalbant apie sintetinę sankaitą, pagal DI akto 50 straipsnio 4 dalies antrą pastraipą taikomi ženklinimo ar informacijos atskleidimo metodai (įskaitant paaiškinamuosius pranešimus) taip pat turėtų būti aiškūs ir suvokiami fiziniams asmenims (pvz., matomos ar girdimos priemonės), kad jiems nereikėtų naudotis jokiomis specialiomis techninėmis priemonėmis ar atlikti tam skirtų veiksmų. Atsižvelgdami į DI akto 50 straipsnio 7 dalį, diegėjai, siekdami įrodyti, kad laikosi šios informacijos atskleidimo pareigos, gali laikytis praktikos kodekso, kuris pagal minėtą nuostatą įvertintas kaip tinkamas. Daugiau informacijos apie tokio praktikos kodekso laikymosi poveikį ir jo nesilaikančių diegėjų priežiūrą pateikiama 8.1 skirsnyje.

6.2.3. *Skaidrumo pareigos išimtis, taikoma tekstui, kuriam buvo taikoma žmogaus atliekama peržiūra arba redakcinė kontrolė ir už kurio paskelbimą prisiimama redakcinė atsakomybė*

(133) DI akto 50 straipsnio 4 dalies antroje pastraipoje numatyta toje nuostatoje nustatytos skaidrumo pareigos išimtis, kai įvykdomos dvi kumuliacinės sąlygos: i) DI sugeneruotam ar atlikus manipuliacijas gautam tekstui turi būti taikyta žmogaus atliekama peržiūra arba redakcinė kontrolė ir ii) juridinis arba fizinis asmuo turi prisiimti redakcinę atsakomybę už teksto paskelbimą. Kai tinkama, diegėjai, siekdami įrodyti, kad laikosi šių reikalavimų, gali remtis atitinkamais taikomais profesiniais ar deontologiniais standartais, kaip paaiškinta toliau.

i. Tekstas, kuriam taikoma žmogaus atliekama peržiūra arba redakcinė kontrolė

(134) Pirmoji sąlyga, reikalinga tam, kad būtų taikoma DI akto 50 straipsnio 4 dalies antroje pastraipoje nustatyta išimtis, yra reikalavimas, kad DI sugeneruotam ar atlikus manipuliacijas gautam tekstui būtų taikoma žmogaus atliekama peržiūra arba redakcinė kontrolė. Žmogaus atliekama peržiūra – sąmoningas turinio esmės vertinimas, kurį atlieka vienas ar keli fiziniai asmenys, turintys atitinkamų žinių ir profesinę nagrinėjamo dalyko kompetenciją (pvz., akademinis tarpusavio vertinimas arba profesinio patvirtinimo grandinės). Atliekant tokią peržiūrą turėtų būti atliekamas bent turinyje pateiktų faktų tikrinimas. Redakcinė kontrolė – atsakingo redakcinio subjekto (pvz., vyriausiojo redaktoriaus) praktiškai vykdoma turinio kontrolė, kai jis turi įgaliojimus dėl su turinio esme susijusių priežasčių patvirtinti, pakeisti arba atmesti teksto turinį (įskaitant faktų tikrinimą ir šaltinių patikimumo užtikrinimą). Tai nedaro poveikio žiniasklaidos paslaugų teikėjams taikomoms esamoms peržiūros ir redakcinėms procedūroms bei profesiniams standartams.

(135) Paviršutiniški, vien formalūs ar procedūriniai patikrinimai (pvz., rašybos ar gramatikos taisymas), vien redakcinės politikos buvimas, automatizuoti peržiūros procesai arba paviršutiniškas redakcinis patvirtinimas, kai peržiūrą atliekantis asmuo ar redakcinis subjektas iš esmės neįvertina turinio, negali atitikti žmogaus atliekamos peržiūros ar redakcinės kontrolės sąlygų, kad būtų galima taikyti šią išimtį.

(136) Kai DI sistemos naudojamos turiniui keisti, papildyti ar performuluoti po jo redakcinio patvirtinimo, pagal DI akto 50 straipsnio 4 dalį tokiu būdu gautas turinys turi būti laikomas DI sugeneruotu ar atlikus manipuliacijas gautu turiniu. Todėl bet koks esminis DI naudojimas po to, kai buvo atlikta žmogaus peržiūra ar redakcinė kontrolė, reiškia, kad ši išimtis nebetaikoma.

(137) Atsižvelgiant į DI akto 50 straipsnio 7 dalį, diegėjai, siekdami įrodyti, kad laikosi šioje nuostatoje nustatytos žmogaus atliekamos peržiūros ar redakcinės kontrolės sąlygos (ypač diegėjai, kurie nėra žiniasklaidos paslaugų teikėjai, kuriems taikomi esami profesiniai ar deontologiniai redakcinės veiklos standartai), gali laikytis praktikos kodekso, kuris pagal minėtą nuostatą įvertintas kaip tinkamas. Daugiau informacijos apie tokio kodekso laikymosi poveikį ir tokio kodekso nesilaikančių diegėjų priežiūrą pateikiama 8.1 skirsnyje.

ii. *Redakcinė atsakomybė*

(138) Antroji sąlyga, reikalinga tam, kad būtų taikoma DI akto 50 straipsnio 4 dalies antroje pastraipoje nustatyta išimtis, yra reikalavimas, kad juridinis arba fizinis asmuo prisiimtų redakcinę atsakomybę už turinio paskelbimą. Tai reiškia, kad toks asmuo turi prisiimti galutinę teisinę atsakomybę už turinio paskelbimą, įskaitant žmogaus atliekamą peržiūrą ar redakcinę kontrolę (pvz., asmuo, redakcinė valdyba arba turinį skelbianti bendrovė). Siekiant užtikrinti viešą atskaitomybę ir pasitikėjimą, taip pat laikantis esamų žiniasklaidos profesinių standartų, juridinio asmens, fizinio asmens arba redakcinę atsakomybę prisiimančio subjekto tapatybė ir kontaktiniai duomenys turėtų būti viešai skelbiami lengvai randamoje vietoje (jei ši informacija dar nėra prieinama kitur). Internete tokia informacija gali būti pateikiama, pvz., interneto svetainės naudojimo sąlygose arba kitoje naudotojams skirtoje teisinėje informacijoje. Atjungties režimu tokia informacija gali būti pateikiama leidinio leidybiniuose duomenyse arba informacijoje apie leidimą.

Teksto, kuriam taikoma žmogaus atliekama peržiūra ar redakcinė kontrolė ir už kurio paskelbimą juridinis arba fizinis asmuo prisiima redakcinę atsakomybę, pavyzdžiai:

— laikraštyje paskelbtas straipsnis, gautas atlikus DI manipuliacijas, arba DI sugeneruota straipsnio santrauka, kuriems taikyta atitinkamo vyriausiojo redaktoriaus vykdoma redakcinė kontrolė, o redakcinę atsakomybę prisiima laikraštį leidžiantis juridinis asmuo,

— akademinio tinklaraščio tekstas, gautas atlikus DI manipuliacijas, kuriam taikytas vidinis tarpusavio vertinimas ir už kurį redakcinę atsakomybę prisiima atitinkamas tinklaraštį administruojantis mokslinių tyrimų centras,

— DI sugeneruoti įspėjimai apie viešąjį saugumą, kuriuos prieš išplatinant piliečiams patvirtino valstybės pareigūnas ir už kuriuos atsakomybę prisiima atitinkama viešoji civilinės saugos agentūra,

— DI sugeneruotos tvarumo ataskaitos, paskelbtos biržinės bendrovės interneto svetainėje ir peržiūrėtos atitinkamų sričių (pvz., atitikties užtikrinimo) specialistų,

— naudojant DI išverstas žmogaus parašytas straipsnis, kurio vertimui buvo taikoma žmogaus atliekama peržiūra.

Teksto, kuris neatitinka reikalaujamos žmogaus atliekamos peržiūros ar redakcinės kontrolės sąlygų, kad jam galėtų būti taikoma išimtis, pavyzdžiai:

— interneto svetainėje skelbiami DI sugeneruoti straipsniai apie Sąjungos politiką, kuriems netaikoma jokia sąmoninga žmogaus atliekama peržiūra ar redakcinė kontrolė,

— DI sugeneruoti straipsniai, kuriuos peržiūri ir redaguoja kita DI sistema, o redaktorius prieš juos paskelbiant atlieka tik paviršutinišką gramatikos patikrinimą,

— DI sugeneruota paties autoriaus išleista knyga apie klimato kaitą, pateikta e. prekybos platformoje ir neperžiūrėta jokio kompetentingo fizinio ar juridinio asmens (nei pačios platformos).

6.2.4. *Išimtis, taikoma teisėsaugos tikslais*

(139) Jei DI sistemų naudojimas tekstui, kuris be žmogaus atliekamos peržiūros skelbiamas siekiant informuoti visuomenę viešojo intereso klausimais, generuoti (pvz., DI sugeneruotam policijos įspėjimui dėl terorizmo grėsmės, paskelbtam socialiniuose tinkluose) pagal teisės aktus leidžiamas siekiant nustatyti nusikalstamas veikas, užkirsti joms kelią, jas tirti ar už jas patraukti baudžiamojon atsakomybėn, diegėjams DI akto 50 straipsnio 4 dalyje nustatyta skaidrumo pareiga netaikoma. Šiai nuostatai taip pat svarbūs 46–48 punktuose pateikti paaiškinimai dėl panašios DI akto 50 straipsnio 1 dalyje numatytos išimties.

6.2.5. *Sąveika su kitais Sąjungos teisės aktais*

(140) Sąjungos žiniasklaidos teisėje redakcinė atsakomybė yra esminė sąvoka, apibrėžta Reglamento (ES) 2024/1083 (Europos žiniasklaidos laisvės aktas, arba EŽLA) ([39]) 2 straipsnio 8 punkte. Šiomis aplinkybėmis redakcinė atsakomybė – veiksminga kontrolė tiek atrenkant programas arba spaudos publikacijas, tiek jas išdėstant žiniasklaidos paslaugų teikimo tikslais, nepriklausomai nuo to, ar pagal nacionalinę teisę yra numatyta atsakomybė už teikiamas paslaugas. Tam tikrais atvejais ši apibrėžtis gali sutapti su DI akto 50 straipsnio 4 dalies antroje pastraipoje vartojama redakcinės atsakomybės sąvoka, visų pirma tais atvejais, kai DI sistemos diegėjai taip pat laikomi žiniasklaidos paslaugų teikėjais pagal EŽLA. Todėl redakcinė atsakomybė, kaip ji suprantama pagal DI akto 50 straipsnio 4 dalį, turėtų būti aiškinama laikantis esamo žiniasklaidos *acquis*, nepaisant to, kad tai yra atskira sąvoka, kuri gali būti taikoma ir platesniame kontekste bei kitiems diegėjams, jei jie prisiima redakcinę atsakomybę už teksto paskelbimą. Žiniasklaidos paslaugų teikėjai, siekdami pasinaudoti DI akto 50 straipsnio 4 dalies antroje pastraipoje nustatyta išimtimi, gali remtis savo esamais redakciniais procesais ir standartais.

7. **HORIZONTALIEJI REIKALAVIMAI, TAIKYTINI PAGAL DI AKTO 50 STRAIPSNIO 5 DALĮ TEIKIAMAI INFORMACIJAI**

(141) Pagal DI akto 50 straipsnio 5 dalį informacija, kuri turi būti pateikiama pagal DI akto 50 straipsnio 1–4 dalis, atitinkamiems fiziniams asmenims turėtų būti pateikiama aiškiai ir matomai ne vėliau kaip pirmosios sąveikos arba sistemos panaudojimo jų atžvilgiu metu. Informacija taip pat turėtų atitikti taikytinus prieinamumo reikalavimus. Šiomis aplinkybėmis atitinkami fiziniai asmenys yra asmenys, kurie tiesiogiai sąveikauja su DI sistema (DI akto 50 straipsnio 1 dalis), aktyvūs ar pasyvūs naudotojai ir kiti asmenys, kurie patiria DI sugeneruoto ar atlikus manipuliacijas gauto sintetinio turinio poveikį (nepriklausomai nuo to, ar jie tiesiogiai sąveikauja su DI sistema, ar ne (DI akto 50 straipsnio 2 ir 4 dalys), taip pat asmenys, kurių atžvilgiu naudojamos emocijų atpažinimo ar biometrinio kategorizavimo sistemos (DI akto 50 straipsnio 3 dalis).

7.1. **Informacijos pateikimas aiškiai ir matomai**

(142) Informacija laikoma pateikta aiškiai, kai ji yra pastebima, lengvai suprantama ir prieinama atitinkamam fiziniam asmeniui (įskaitant asmenis su negalia). Informacija laikoma pateikta matomai, kai ją lengva atskirti nuo kitos informacijos ir aplinkos, kurioje pateikiamas turinys. Informacija taip pat turi būti lengvai suprantama auditorijai, įskaitant konkrečias grupes, pavyzdžiui, vaikus ar asmenis su negalia, kai jie yra auditorijos, kuri, kaip galima numatyti, patiria turinio poveikį arba sąveikauja su sistema, dalis ([40]). Siekiant informaciją pateikti aiškiai ir matomai, atitinkama informacija, *inter alia*, gali būti pateikiama kaip sąveikos dalis (pagal DI akto 50 straipsnio 1 dalį) arba kaip atitinkamo turinio dalis (pagal DI akto 50 straipsnio 2 ir 4 dalis). Informacija nelaikoma pateikta aiškiai ir matomai, jei įprastomis turinio poveikio ar sąveikos sąlygomis fiziniai asmenys gali jos lengvai nepastebėti ar ją praleisti (pvz., jei ji pateikiama tik naudojimo vadove, paslėpta po elektroninės sąsajos meniu parinkčių sluoksniais arba įtraukta į naudojimo sąlygas, kurių naudotojai dažnai neskaito).

([39]) 2024 m. balandžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1083, kuriuo nustatoma bendra žiniasklaidos paslaugų vidaus rinkoje sistema ir iš dalies keičiama Direktyva 2010/13/ES (Europos žiniasklaidos laisvės aktas) (OL L, 2024/1083, 2024 4 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj).

([40]) Kai vaikai yra tikslinės turinio auditorijos dalis, tie pranešimai turi būti: i) pritaikyti vaikams, tinkami pagal amžių, lengvai suprantami ir lengvai prieinami visiems vaikams, įskaitant nepilnamečius su negalia ir (arba) papildomais prieinamumo poreikiais; ii) aiškūs, lengvai suprantami ir kuo paprastesni ir glaustesni; iii) pateikiami tada, kai tampa aktualūs, taip, kad juos būtų lengva peržiūrėti ir greitai bei intuityviai su jais susipažinti; iv) pateikiami valstybės narės, kurioje teikiama paslauga, oficialiąja kalba (-omis); v) pateikiami vaikams įtraukiu būdu. Tam taip pat gali būti naudojami grafiniai elementai, vaizdo įrašai ir (arba) personažai arba taikomi kiti metodai; vi) vaikams pateikiami laipsniškai ir laikui bėgant, kad naudotojas kuo geriau juos įsimintų.

7.2. **Pirmoji sąveika arba pirmasis panaudojimas**

(143) DI akto 50 straipsnio 5 dalyje reikalaujama, kad informacija atitinkamiems fiziniams asmenims būtų pateikta ne vėliau kaip pirmosios sąveikos arba sistemos panaudojimo jų atžvilgiu metu. Pirmoji sąveika arba pirmasis panaudojimas reiškia ne tik pirmojo fizinio asmens sąveiką su DI sistema (ar jos išvediniu) ar jos panaudojimą to asmens atžvilgiu, bet ir kiekvieno kito fizinio asmens vėlesnę pirmąją sąveiką su DI sistema (ar jos išvediniu) ar jos panaudojimą to asmens atžvilgiu. Kalbant apie pirmąją sąveiką su DI sistema, informacija turėtų būti pateikiama bent vieną kartą interaktyvios sesijos pradžioje, kartu atsižvelgiant į pirmiau 36 ir 40 punktuose nurodytas konkrečias aplinkybes. Kalbant apie DI sugeneruotą ar atlikus manipuliacijas gautą turinį, kuris patenka į DI akto 50 straipsnio 2 ir 4 dalių taikymo sritį, pareiga teikti informaciją taikoma kiekvienam DI sistemos išvediniui kiekvieno fizinio asmens, patiriančio tokio turinio poveikį, atžvilgiu. Tai turėtų būti suprantama kaip bet kuris momentas, kai pagrįstai tikėtina, kad fizinis asmuo patirs DI sistemos išvedinio poveikį ir galės suvokti pateiktą informaciją, atsižvelgiant į informacijos atskleidimo ypatumus, taikomus akivaizdžiai kūrybiniams, meniniams ir kitiems kūriniams (žr. 6.1.3 skirsnį). Be to, diegėjai gali informuoti fizinius asmenis dar prieš pirmąją sąveiką ar sistemos panaudojimą jų atžvilgiu (pvz., turinio, kuriame vaizduojama sintetinė sankaita, pradžioje). Tačiau, jei pagrįstai numatoma, kad asmenys turinį gali suvokti ne nuo jo pradžios, vien turinio pradžioje pateiktos informacijos nepakanka, kad šie asmenys būtų tinkamai informuoti, todėl, kai įmanoma, informacija turėtų būti papildomai pateikiama ir vėlesniais momentais. Tai gali būti įgyvendinama tinkamu būdu, atsižvelgiant į skaidrumo pareigų tikslą užtikrinti veiksmingą informacijos pateikimą ir tinkamą naudotojų informuotumą vis labiau įtraukiančiose ir tikroviškose DI aplinkose, kur naudotojams tampa vis sunkiau atskirti turinio ir sąveikos kilmę bei įvertinti jų tikrumą.

Informacijos pateikimo pirmosios sąveikos arba sistemos panaudojimo metu pagal DI akto 50 straipsnio 5 dalį pavyzdžiai:

— Pirmoji sąveika: pradedant pokalbį su pokalbių robotu arba pradedant fizinę sąveiką su DI sistema.

— Pirmasis panaudojimas: pradedant žiūrėti vaizdo įrašą, kuriame vaizduojama sintetinė sankaita, pradedant skaityti DI sugeneruotą ar atlikus manipuliacijas gautą paskelbtą tekstą viešojo intereso klausimais arba socialiniuose tinkluose naršant ir patiriant sintetinės sankaitos, gautos atlikus DI manipuliacijas, poveikį.

7.3. **Taikytinų prieinamumo reikalavimų laikymasis**

(144) DI sistemų, kurioms taikomos įvairios DI akto 50 straipsnio 1–4 dalyse nustatytos skaidrumo pareigos, tiekėjai ir diegėjai turi atsižvelgti į taikytinus prieinamumo reikalavimus (pvz., nustatytus Direktyvoje (ES) 2016/2102 ([41]) ir Direktyvoje (ES) 2019/882 ([42]) ir įvertinti, ar jų produktas, paslauga arba turinys turi tuos reikalavimus atitikti. Jei taip ir yra, tiekėjai ir diegėjai turi užtikrinti pagal DI akto 50 straipsnį teikiamos informacijos prieinamumą pagal taikytinus prieinamumo reikalavimus. DI akto 50 straipsniu atskirų ar papildomų prieinamumo reikalavimų nenustatoma.

8. **DI AKTO 50 STRAIPSNIO VYKDYMO UŽTIKRINIMAS**

(145) Šiame skirsnyje siekiama paaiškinti: i) praktikos kodekso laikymosi poveikį DI sugeneruotam turiniui taikomų skaidrumo pareigų vykdymui; ii) kompetentingų priežiūros institucijų vaidmenį užtikrinant DI akto 50 straipsnio vykdymą; iii) už tų pareigų pažeidimus taikytinas sankcijas ir iv) momentą, nuo kurio pradedamos taikyti DI akto 50 straipsnyje nustatytos pareigos.

([41]) 2016 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/2102 dėl viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainių ir mobiliųjų programų prieinamumo (Tekstas svarbus EEE) (OL L 327, 2016 12 2, p. 1).

([42]) 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/882 dėl gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų (Tekstas svarbus EEE), PE/81/2018/REV/1 (OL L 151, 2019 6 7, p. 70).

8.1. **Tinkamu laikomo praktikos kodekso laikymosi poveikis**

(146) DI sistemų, kurioms taikomos DI akto 50 straipsnio 2 ir 4 dalys, tiekėjai ir diegėjai gali įrodyti, kad laikosi pagal šias nuostatas jiems taikomų DI sugeneruoto turinio skaidrumo pareigų, laikydamiesi praktikos kodekso, kuris pagal DI akto 50 straipsnio 7 dalį vertinamas kaip tinkamas ([43]). Toks kodeksas neatstoja nei DI akto, nei šių gairių. Jis juos papildo nustatant vienintelę Sąjungos mastu pripažįstamą praktinę sistemą, pagal kurią generatyvinio DI sistemų tiekėjai ir diegėjai gali įrodyti, kad laikosi tų pareigų, nepriklausomai nuo jų įsisteigimo ar veiklos vietos ir nuo kompetentingų rinkos priežiūros institucijų.

(147) Nors tiekėjai ir diegėjai tų pareigų vykdymą gali įrodyti ir kitomis tinkamomis alternatyviomis priemonėmis, tinkamu laikomo praktikos kodekso laikymasis yra paprastas, nuspėjamas ir teisinį tikrumą užtikrinantis būdas įrodyti atitiktį. Kalbant apie praktikos kodeksą, kuris pagal DI akto 50 straipsnio 7 dalį įvertintas kaip tinkamas ([44]), pasirašiusius subjektus, Komisija ir kompetentingos rinkos priežiūros institucijos savo priežiūros veiklą daugiausia skirs vertinimui, ar tie pasirašiusieji subjektai laikosi praktikos kodekso ir įgyvendino jame nustatytas priemones. Kadangi praktikos kodekso besilaikantys tiekėjai ir diegėjai skaidriai informuos apie priemones, kurias įgyvendina siekdami laikytis DI akto 50 straipsnio 2, 4 ir 5 dalių, jie užsitikrins didesnį Komisijos, kitų kompetentingų rinkos priežiūros institucijų ir kitų suinteresuotųjų subjektų (įskaitant plačiąją visuomenę) pasitikėjimą. Jei tinkamu laikomą praktikos kodeksą pasirašę subjektai nuspręs nesilaikyti tam tikrų jo skirsnių, atitinkami tiekėjai ir diegėjai neteks galimybės lengviau įrodyti, kad šiuo atžvilgiu laikomasi reikalavimų.

(148) Tiekėjai ir diegėjai, nepasirašę praktikos kodekso, kuris laikomas tinkamu pagal DI akto 50 straipsnio 7 dalį, turėtų kitomis tinkamomis priemonėmis įrodyti, kaip jie laikosi DI akto 50 straipsnio 2, 4 ir 5 dalyse nustatytų pareigų. Be to, tokie tiekėjai ir diegėjai turėtų paaiškinti, kaip jų įgyvendinamomis priemonėmis užtikrinamas jų pareigų pagal DI aktą vykdymas. Pavyzdžiui, jie turėtų atlikti trūkumų analizę, palygindami savo įgyvendintas priemones su praktikos kodekse, kuris įvertintas kaip tinkamas, nustatytomis priemonėmis. Kadangi kompetentingos institucijos (įskaitant DI tarnybą) turės mažiau informacijos apie tai, kaip praktikos kodekso nepasirašę tiekėjai ir diegėjai užtikrina DI akto 50 straipsnio 2, 4 ir 5 dalyse nustatytų pareigų laikymąsi, vykdant atitikties priežiūrą joms greičiausiai reikės išsamesnės informacijos. Pavyzdžiui, praktikos kodekso nesilaikantys tiekėjai taip pat gali sulaukti daugiau prašymų pateikti informaciją ir suteikti prieigą, kad būtų galima įvertinti techninių sprendimų, įgyvendintų siekiant laikytis DI akto 50 straipsnio 2 dalies, veiksmingumą, sąveikumą, pagrįstumą ir patikimumą. Tokie prašymai taip pat gali būti teikiami diegėjams dėl jų taikomos ženklinimo praktikos pagal DI akto 50 straipsnio 4 dalį.

(149) Atsižvelgdamos į konkrečias aplinkybes, kompetentingos institucijos, nustatydamos baudų dydį, kaip į lengvinančią aplinkybę gali atsižvelgti į įsipareigojimus, įgyvendintus laikantis tinkamu laikomo praktikos kodekso ([45]).

(150) Jei praktikos kodeksas laikomas netinkamu pagal DI akto 50 straipsnio 7 dalį, Komisija gali priimti įgyvendinimo aktą, kuriuo nustatomos bendros DI akto 50 straipsnio 2, 4 ir 5 dalyse nustatytų pareigų įgyvendinimo taisyklės, kurios būtų taikomos visiems atitinkamiems DI sistemų tiekėjams ir diegėjams, patenkantiems į šių nuostatų taikymo sritį ([46]).

([43]) Žr. atitinkamą informaciją apie 2026 m. birželio 10 d. paskelbtą DI sugeneruoto turinio skaidrumo praktikos kodeksą | Europos skaitmeninės ateities formavimas.

([44]) Žr. Komisijos nuomonę dėl DI sugeneruoto turinio skaidrumo praktikos kodekso vertinimo | Europos skaitmeninės ateities formavimas.

([45]) DI akto 99 straipsnio 7 dalies e punktas.

([46]) DI akto 50 straipsnio 7 dalis.

8.2. **Rinkos priežiūros institucijos**

(151) Valstybių narių paskirtos rinkos priežiūros institucijos, DI tarnyba ([47]) ir Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas ([48]) yra atsakingi už jų kompetencijai priklausančioms DI sistemoms taikomų taisyklių, įskaitant DI akto 50 straipsnyje nustatytas skaidrumo pareigas, laikymosi priežiūrą ir vykdymo užtikrinimą. Toks vykdymo užtikrinimas atliekamas pagal Reglamentu (ES) 2019/1020 ir DI aktu nustatytą rinkos priežiūros ir gaminių atitikties sistemą. Tuose reglamentuose nustatyti rinkos priežiūros institucijų vykdymo užtikrinimo įgaliojimai, susiję su DI sistemomis. Tos institucijos gali imtis vykdymo užtikrinimo veiksmų, susijusių su DI akto 50 straipsnyje išvardytomis pareigomis, savo iniciatyva arba gavusios skundą: tokį skundą pateikti turi teisę kiekvienas asmuo, kuriam padarytas poveikis, ar bet kuris kitas fizinis ar juridinis asmuo, turintis pagrindo manyti, kad tokie pažeidimai buvo padaryti ([49]). Rinkos priežiūros institucijų pareigos pagal DI aktą nedaro poveikio kitų priežiūros institucijų ar pagrindinių teisių institucijų įgaliojimams ir užduotims pagal jų pačių teisinę sistemą tais atvejais, kai taikomas tiek DI akto 50 straipsnis, tiek ta sistema (pvz., duomenų apsauga, vartotojų apsauga).

8.3. **Sankcijos**

(152) Tiekėjams ir diegėjams, nesilaikantiems DI akto 50 straipsnyje nustatytų taikytinų skaidrumo pareigų, gali būti skiriama iki 15 000 000 EUR bauda arba, jei pažeidėjas yra įmonė, iki 3 proc. jos bendros pasaulinės praėjusių finansinių metų metinės apyvartos, atsižvelgiant į tai, kuri suma yra didesnė. Skaidrumo pareigas pažeidusioms ES institucijoms, įstaigoms ir agentūroms gali būti skiriamos administracinės baudos iki 750 000 EUR. Kiekviena mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ), įskaitant startuolius, skiriama bauda negali viršyti pirmiau nurodytos procentinės dalies arba sumos, atsižvelgiant į tai, kuri iš jų yra mažesnė. Baudos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasomos, o jas skiriant turi būti atsižvelgiama į MVĮ ir mažų vidutinės kapitalizacijos įmonių (MVKĮ), įskaitant startuolius, interesus ir jų ekonominį gyvybingumą. Spręsdamos, ar konkrečiu atveju skirti administracinę baudą, ir nustatydamos jos dydį, kompetentingos institucijos turėtų įvertinti visas svarbias konkrečios situacijos aplinkybes ir, kai tinkama, įvairius veiksnius, turinčius įtakos pažeidimo sunkumui (pvz., pažeidimo pobūdį, sunkumą ir trukmę bei jo pasekmes, tai, ar pažeidimas padarytas dėl aplaidumo, ar tyčia, kitas sunkinančias ar lengvinančias aplinkybes, bendradarbiavimo su rinkos priežiūros institucijomis lygį ir kt.).

8.4. **Įsigaliojimas**

(153) Pagal DI akto 113 straipsnį, DI akto 50 straipsnis taikomas nuo 2026 m. rugpjūčio 2 d. Tai reiškia, kad visos į šios nuostatos taikymo sritį patenkančios DI sistemos, pateiktos rinkai arba pradėtos naudoti Sąjungoje, tą dieną turi atitikti šios nuostatos reikalavimus, neatsižvelgiant į tai, kada jos buvo pateiktos rinkai ar pradėtos naudoti ([50]). Neseniai Sąjungos teisėkūros institucijų priimtame reglamente, kuriuo iš dalies keičiamas DI aktas (DI bendrasis rinkinys), numatyta tikslinė tęstinumo taisyklė, taikoma tik DI akto 50 straipsnio 2 dalyje nustatytoms žymėjimo ir aptikimo pareigoms, susijusioms su generatyvinio DI sistemomis, kurios buvo pateiktos rinkai arba pradėtos naudoti iki 2026 m. rugpjūčio 2 d. Pagal šią taisyklę tokių esamų sistemų tiekėjams suteikiamas pereinamasis laikotarpis, per kurį jie turi užtikrinti savo sistemų atitiktį iki 2026 m. gruodžio 2 d. Sistemoms, kurios iš dalies yra interaktyvios, o iš dalies – generatyvinės, šis pereinamasis laikotarpis gali būti taikomas tik DI akto 50 straipsnio 2 dalyje nustatytos žymėjimo pareigos atžvilgiu, o DI sistemoms, tiesiogiai sąveikaujančioms su fiziniais asmenimis, nustatytos informacijos atskleidimo pareigos laikymasis turi būti užtikrintas nuo 2026 m. rugpjūčio 2 d.

([47]) Kaip DI sistemų, grindžiamų to paties tiekėjo teikiamais bendrosios paskirties DI modeliais, rinkos priežiūros institucija (DI akto 75 straipsnio 1 dalis). Tai apima tiekėjams pagal DI akto 50 straipsnio 1 ir 2 dalis taikomas pareigas. Kalbant apie DI akto 50 straipsnio 3 ir 4 dalis, DI tarnyba bus kompetentinga tik tuo atveju, jei atitinkamo bendrosios paskirties DI modelio ir sistemos tiekėjas yra ir tos sistemos diegėjas.

([48]) Kaip ES institucijų, agentūrų ir įstaigų rinkos priežiūros institucija.

([49]) DI akto 85 straipsnis.

([50]) DI akto 111 straipsnio 2 dalyje nustatyta speciali tęstinumo taisyklė taikoma didelės rizikos DI sistemoms, pateiktoms rinkai iki didelės rizikos DI sistemų taisyklių taikymo pradžios dienos, tik tų sistemų atitikties didelės rizikos DI sistemoms taikomiems reikalavimams ir pareigoms atžvilgiu. Jei didelės rizikos DI sistemai taikoma ir viena ar kelios DI akto 50 straipsnyje nustatytos skaidrumo pareigos, ši speciali tęstinumo taisyklė joms netaikoma, nes didelės rizikos DI sistemoms nustatytos pareigos ir 50 straipsnyje nustatytos skaidrumo pareigos taikomos kartu, o tęstinumas yra pagrįstas ir taikomas tik atitikties didelės rizikos DI sistemoms skirtoms nuostatoms atžvilgiu.

(154) DI sugeneruotų ar atlikus manipuliacijas gautų išvedinių, kurie patenka į DI akto 50 straipsnio 2 dalies taikymo sritį, taip pat sintetinių sankaitų, patenkančių į DI akto 50 straipsnio 4 dalies pirmos pastraipos taikymo sritį, kurios buvo sugeneruotos arba gautos atlikus manipuliacijas iki 2026 m. rugpjūčio 2 d., žymėti ar ženklinti atgaline data nereikia. Tas pats taikoma į DI akto 50 straipsnio 4 dalies antros pastraipos taikymo sritį patenkantiems tekstams viešojo intereso klausimais, kurie buvo sugeneruoti DI ar gauti atlikus manipuliacijas ir paskelbti iki 2026 m. rugpjūčio 2 d. Tačiau jei iki 2026 m. rugpjūčio 2 d. sugeneruoti ar atlikus manipuliacijas gauti tekstai paskelbiami tą dieną ar vėliau, jie turi būti paženklinti. Atsižvelgiant į DI akto tikslą didinti skaidrumą ir užtikrinti didesnį pasitikėjimą informacijos ekosistema bei didesnį jos vientisumą, DI sistemų diegėjai ir kiti subjektai, turintys anksčiau sukurtų nepaženklintų sintetinių sankaitų arba jas platinantys, vis dėlto raginami jas paženklinti, tačiau nesitikima, kad šiuo tikslu jie imsis neproporcingų pastangų (pavyzdžiui, atliks esamų turinio duomenų bazių auditą ar keis jau atspausdintas gaminių pakuotes).

9. **GAIRIŲ PERŽIŪRA IR ATNAUJINIMAS**

(155) Šios gairės yra pirmasis aiškinimas su praktiniais DI akto 50 straipsnyje nustatytų skaidrumo pareigų pavyzdžiais. Komisija peržiūrės šias gaires, kai tik tai bus būtina atsižvelgiant į praktinę patirtį, įgytą įgyvendinant skaidrumo pareigas, ir į technologinių, visuomeninių ir reguliavimo pokyčių šioje srityje tempą. Tai taip pat apima visą atitinkamą patirtį, įgytą rinkos priežiūros institucijoms atliekant vykdymo užtikrinimo veiksmus, ir ESTT pateiktus DI akto 50 straipsnio aiškinimus. Atlikdama tokią peržiūrą, Komisija gali nuspręsti panaikinti arba iš dalies pakeisti šias gaires. Komisija ragina DI sistemų tiekėjus ir diegėjus, nacionalines rinkos priežiūros institucijas per DI valdybą, DI patariamąjį forumą, mokslinių tyrimų bendruomenę ir pilietinės visuomenės organizacijas prisidėti prie šio proceso reaguojant į būsimus kvietimus dalyvauti viešose konsultacijose.